

Täysistunto

Torstai 21.2.2019 klo 16.01—22.46

Täysistunto alkoi klo 16.01. Täysistunto päättyi klo 22.46.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (16.01—17.56 ja 20.44—22.46) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (17.56—20.44).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Juha Sipilä
valtiovarainministeri Petteri Orpo
kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen
asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen
puolustusministeri Jussi Niinistö
työministeri Jari Lindström
liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner
sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho
oikeusministeri Antti Häkkänen
perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Anne-Mari Virolainen

Puhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti. Tervetuloa kaikille!

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

2.1. Suullinen kysymys markkinoiden asemasta poliittisessa päätöksenteossa (Riitta Mäkinen sd)

Suullinen kysymys SKT 265/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Aloitetaan sosiaalidemokraattisesta eduskuntaryhmästä, siellä kysymyksen esittää edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.02 **Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa puhemies! Sipilän hallituksen toimintaa on ohjannut markkinat ensin -ajattelu. Sen keskeisenä arkkitehtina on toiminut muun muassa ministeri Berner, joka nyt on palaamassa liike-elämään.

Hallituksen politiikassa ihmiset on jätetty sivuosaan ja heidät on asetettu eriarvoiseen asemaan. Tämä on lyönyt kipeimmin kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin suomalaisiin. Yksi räikeimmistä esimerkeistä on ministeri Bernerin taksiuudistus, joka on tuonut hätää ja turvattomuutta erityisesti muistisairaiden ja vammaisten sekä heidän läheistensä elämään.

SDP:n linja on toinen. Me haluamme asettaa ihmiset aina markkinoiden edelle. Kysyn ministeri Berneriltä: oletteko yhä kaiken jo nähdyn ja koetun jälkeen sitä mieltä, että markkinat voidaan asettaa ihmisten edelle poliittisessa päätöksenteossa?

16.03 **Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En ole koskaan ollut sitä mieltä, että ihmiset voidaan asettaa markkinoiden edelle. [Välihuutoja] Olen ollut sitä mieltä, että me tarvitsemme myös markkinoita tuottamaan palveluita, ja kun markkinat tuottavat palveluita, on äärimmäisen tärkeitä, että ne tuottavat niitä tasapuolisesti siten, että markkinat myöskin luovat asiakkaille, käyttäjille, kuluttajille, kansalaisille parhaat mahdolliset hinnat ja parhaan mahdollisen palvelun, ja yleisesti kilpailulla on mahdollisuus juuri tuottaa näitä edellytyksiä.

Mutta on myöskin totta, että markkinat tarvitsevat usein ohjausta. Liikennepalvelumarkkinoissa on luovuttu perinteisestä markkinaohjauksesta tietyiltä osin mutta sisällytetty huomattavasti voimakkaampi markkinaohjaus, joka edellyttää avoimien tietorajapintojen käyttöä, joka on erittäin vaativa toimenpide markkinoille.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.04 **Riitta Mäkinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Markkinoiden ja politiikan välinen epäterve yhteys on nyt jälleen esillä, kun ministeri Bernerin aikomus siirtää ulkomaalaisen suurpankin palvelukseen on tullut julki. [Kokoomuksen ryhmästä: Luottamustehtävään!] Kuluvalla kaudella politiikan pyöröovi onkin käynyt vinhasti. Ilmiöön liittyy monia ongelmia ja kysymyksiä, ja avoimia kysymyksiä, aivan kuten me kaikki tiedämme.

Ministeri Sipilä, teillä on ollut tieto ministerinne suunnitelmista jo pidemmän aikaa ja olette julkisesti ne hyväksynyt. Ettekö ole nähnyt ristiriitaa tai minkäänlaista ongelmaa sii-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

nä, että hallituksenne ministeri nimitetään ulkomaalaisen yhtiön hallitukseen ja johtoon ennen eduskuntavaaleja ja vielä virkakauden kestäessä? Oletteko sitä mieltä, että ministerille ei synny sidonnaisuutta yhtiöön jo nimityksen johdosta?

16.05 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin sain tietää tästä samanaikaisesti kuin ministeri Bernerkin, silloin kun yhtiö tiedotti siitä julkisesti. Näin pörssiyhtiöt toimivat. [Välihuutoja]

Meistä kansanedustajista ja ministerinäkin toimivista kansanedustajista aika moni on virkavapaalla jostakin muusta tehtävästä silloin, kun lähtee tänne.

Tässä ei ole kysymys täyspäiväisestä tehtävästä vaan ehdolla olosta ulkomaalaisen yrityksen hallituksen jäseneksi. Samaan aikaan olemme varmistaneet ja sopineet ja ministeri on alusta pitäen tehnyt selväksi, että hän ei ole samaan aikaan hallituksen jäsenenä ja ministerinä. Sen on tuo kyseinen yhtiö myöskin selventänyt tänä päivänä tiedotteellaan.

Olemme keskustelleet oikeuskanslerin kanssa, ja myöskään hän ei näe mitään estettä siinä, että on ehdolla, [Puhemies koputtaa] mutta siinä saattaa tulla esteitä, jos ottaa tehtävän yhtäaikaaisesti ministerin tehtävän kanssa vastaan.

2.2. Suullinen kysymys ministeri Bernerin asemasta (Ville Tavio ps)

Suullinen kysymys SKT 266/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Edellinen kysymys oli vähän niin kuin kaksiosainen, ja täällä oli kahdella ryhmällä myös näihin asioihin liittyvät kysymykset. Otetaan ne tässä. — Perussuomalaisten eduskuntaryhmän edustaja Tavio.

Keskustelu

16.07 Ville Tavio ps: Rouva puhemies! Pääministeri Sipilä, te sanoitte neljä vuotta sitten aikovanne johtaa Suomea kuin yritystä. Emme tuolloin arvanneet, että te aiotte myydä tämänkin yrityksen, aivan kuten myitte omankin yrityksenne aikoinaan. [Välihuutoja] Perussuomalaisten mielestä Suomen valtiota ei voi johtaa kuin yritystä. Perussuomalaisten mielestä Suomi ei ole kaupan.

Keskustavetoinen hallitus on tehnyt ylikansallista suurpääomaa palvelevaa politiikkaa. Olette pilkkoneet VR:n, juttanneet läpi postilait, hätistelleet jatkuvasti yksityisautoilijoita. [Pia Viitanen: Nousiko bensaverot?] Olette jopa suunnitelleet Suomen tieverkoston myymistä.

Ministeri Berner on kieltämättä usein antanut kasvot hallituksen suurpääomien etuja ajavalle politiikalle. Nyt kun ministeri Berner ilmoitti siirtyvänsä palvelemaan suurpääoman etuja toisaalle, tuonne ruotsalaispankin palvelukseen, miksi ette ole toiminut asianmukaisella tavalla ja pyytänyt ministeri Berneriä eroamaan?

16.08 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole koskaan sanonut sillä tavalla, että valtiota tai hallitusta voi johtaa niin kuin yritystä, mutta sii-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

nä on paljon samaa. Siinä on se sama, että asetetaan yhteinen tavoite, innostutaan tavoitteesta ja pyritään määrätietoisesti tuota tavoitetta kohti. Niitä tavoitteita on ollut esimerkiksi työllisyysasteen nostaminen vihdoinkin ja viimein sinne 72 prosenttiin. Niitä tavoitteita on ollut 140 000 uutta työpaikkaa — tai tavoite oli 110 000, ja toteutunut on 140 000 uutta työpaikkaa. Olemme saaneet julkisen talouden etuajassa tasapainoon. Sitä tarkoittaa se yhtäläisyys, mikä on minkä tahansa yhteisön johtamisessa. Asetetaan tavoitteet, pyritään määrätietoisesti tuohon tavoitteeseen ja tehdään kaikki se tarpeellinen, mitä tarvitaan, että esimerkiksi mahdollisimman moni suomalainen saisi töitä.

2.3. Suullinen kysymys Kela-taksijärjestelmästä (Thomas Blomqvist r)

Suullinen kysymys SKT 267/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Sitten ruotsalaisen eduskuntaryhmän kysymys, edustaja Blomqvist.

Keskustelu

16.09 Thomas Blomqvist r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Den nya taxilagen har orsakat en hel del diskussion under den senaste tiden, och av flera olika orsaker. Särskilt problematisk har situationen varit med den så kallade FPA-taxin. Vi har under den senaste tiden fått läsa och höra om otaliga problem med det nya FPA-taxisystemet. Vi vet att det är svårt att få tag på taxi över huvud taget eller så har taxin varit försenad.

Valitettavasti olemme joutuneet lukemaan ja kuulemaan Kela-taksijärjestelmään liittyvistä ongelmista melkein joka viikko. Taksin saaminen on ylipäättänsä ollut vaikeaa tai sitten taksi ei ole tullut lainkaan tai se on ollut myöhässä. Kyse on esimerkiksi matkoista, joissa länsi-uusimaalainen henkilö matkustaa Helsinkiin syöpäklinalle saadakseen hoitoa, ja jo muutenkin vaikeassa elämäntilanteessa olevien ei pitäisi joutua kärsimään enemmän sen takia, että järjestelmä ei toimi. Arvoisa ministeri, ottaen huomioon lukuisat Kela-taksiin liittyvät ongelmat, olisiko järjestelmää syytä muuttaa?

16.10 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Kela-taksien kilpailutus on järjestetty nimenomaan liikennekaarihankkeen myötä, kun yleinen taksien enimmäishintasääntely oli lakkaamassa ja vanhat sopimukset raukeamassa, ja kyllä minun näkemykseni on, että tämä on tehty parhaalla mahdollisella tavalla liikennepalvelulain tullessa voimaan. Mutta on totta, että näitten välityskeskusten kautta hoidetut kyydit eivät ole sujuneet kaikkialla Suomessa samalla tavalla, mutta yhteisellä sopimuksella tällä hetkellä Kela on myöskin järjestelemässä uudelleen nimenomaan esille ottamanne Uudenmaan kuljetuksia. Toisaalta sitten taas muualla Suomessa tilanne on saatu tyydyttävälle tasolle vähintäänkin. [Suna Kymäläinen: Ei ole! — Välihuutoja vasemmalta] Toisaalta sitten taas on muistettava, että Kela on itsenäinen yksikkö, jonka toiminnan laillisuutta valvovat Kelan valtuutetut, jotka ovat kansanedustajia, ja Kelalla on it-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

senäinen hallitus. Toivon myöskin yhteistyötä Kelan valtuutettujen kanssa asiantilan parantamiseksi.

16.11 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymyshän ei ole siitä, saako politiikasta siirtyä liike-elämään. Kysymys on siitä, että kun on tehtävässä, jossa on korkea vastuu siitä, että luottamus ei millään tavalla vaarannu, miten se siirtymä hoidetaan. Esimerkiksi silloin kun elinkeinoministeri Häkämies siirtyi elinkeinoelämän palvelukseen, 11 päivää sen ilmoituksen jälkeen hän jätti ministeritehtävänsä juuri sen vuoksi, ettei synny keskustelua — ja senkin jälkeen puhuttiin karensseista.

Arvoisa pääministeri Sipilä, kuulinko oikein, sanoitteko te niin, ja voitteko vahvistaa sen, että kuulitte todella tästä vasta silloin kun SEB-pankki tiedotti tästä nimitysvaliokunnan esityksestä? Ettekö kuullut aiemmin? Ja jos ette kuullut, mitä mieltä olette siitä, että tässähän oli kysymyksessä suunnitelma, jossa ministeri olisi toiminut yhtä aikaa ulkomaisen pankin palveluksessa ja Suomen hallituksessa? [Eduskunnasta: Ei ollut!] Näettekö, että tässä [Puhemies koputtaa] oikeudellisen kysymyksen ohella olisi kysymys luottamuksesta politiikkaan ylipäätänsä [Puhemies: Aika!] ja luottamuksesta siihen, että ministeri on riippumaton?

Puhemies Paula Risikko: Ministeri Berner kuulemma haluaa vastata.

16.12 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On äärimmäisen tärkeää, että luottamus politiikkaan säilyy. Yksi osa politiikasta on myöskin se, että politiikkaan täytyy voida tulla sen ulkopuolelta ja sinne täytyy myöskin voida palata tämän tehtävän päätyttyä. Olin tätä ennen myöskin pörssiyhtiön hallinnossa ja luottamustehtävässä, ja luovuin siitä tehtävästä. Tunnen hyvin ne sääntelyt, jotka siihen liittyvät. Tiedän myöskin, että juuri tämän takia on tärkeätä, että ei ole päällekkäisiä tehtäviä. Pörssiyhtiössä on valitettavasti niin, että yhtiökokoukset ovat kerran vuodessa, ja niiden osalta voidaan tehdä ratkaisut niin, että tehtävä alkaa myöhemmin edellisen tehtävän päätyttyä. Näin on toimittu Suomessa aikaisemminkin. Olen halunnut nimenomaan huolehtia siitä, että tässä toimitaan systemaattisesti ja luottamusta herättävästi, ja sitä varten ei ole koskaan ollut sellaista suunnitelmaa, että ottaisin tehtävän vastaan vielä istuessani tässä tehtävässä.

Puhemies Paula Risikko: Vielä pääministeri Sipilä.

16.14 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiennyt ennen kuin pörssiyhtiö siitä tiedotti. Ministeri yritti tavoittaa minua. Minulla oli viisi pääministeriä täällä vieraana ja minulla ei ollut puhelin silloin päällä, niin kuin ei ruukaa olla silloin kun minulla on vieraita. Eli siinä yhteydessä sain tiedon.

No onko tämä päällekkäisyys mahdollista? Ei ole. Siitä on keskusteltu, että tämä tehtävä ei voi olla ministerin tehtävän kanssa päällekkäin, ja näin myöskin tulee tapahtumaan. Yhtiö on tänään ilmoittanut, että tehtävä alkaa 1.6. alkaen. Meidän kaikkien tässä salissa pitää muistaa, että kyse on vasta ehdokkuudesta, ja tämä mahdollinen nimitys tehdään vasta yhtiökokouksessa, joka muistaakseni oli ihan maaliskuun viimeisinä päivinä.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Lisäkysymys, edustaja Lindtman ensin ja sitten Filatov. Sitten mennään toiseen ryhmään.

16.15 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten totesin aiemmin, kyse ei ole siitä, voiko politiikasta siirtyä liike-elämään. Kyse on siitä, miten se tapahtuu niin, että ministerin tehtävässä oleva vaatimus, korkea vaatimus, luottamuksesta ja puolueettomuudesta ei vaarannu. Nyt tilanne on siis ilmeisesti ollut se, että ministeri itse on jo tammikuussa tiennyt, että tällainen ehdokkuus on mahdollinen, mutta ei ole kertonut siitä pääministerille, ja vasta kun tästä tuli julkinen kohu, vasta sen jälkeen, muutitte suunnitelmaa niin, että otatte tämän tehtävän vastaan vasta kesäkuussa — sen jälkeen, kun oikeuskansleri kiinnitti asiaan huomiota aikaisemmin.

Olennaista tässä on nyt se, että on tärkeää, että ministerit tehtävässään toimivat luottamuksen mukaisesti, sen mukaisesti, mitä perustuslaissa on todettu. Pääministeri Sipilä, kysyn teiltä: Kun virkamiehille on olemassa karenssisäännökset, niin onko virkamiehillä jotain sellaista tietoa, mitä ministereillä ei ole? Miten näette tämän tapahtuneen valossa, olisiko myös ministereille syytä asettaa karenssisäännökset, kuten virkamiehillä on tänä päivänä?

16.16 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mekin tässä salissa olemme säätäneet suomalaisille pörssiyhtiöille säännökset, joiden mukaan tällaisesta tietoa ei voi kertoa ulkopuoliselle. Myöskään tätä tietoa ei ole kerrottu minulle, ja se johtuu juuri siitä, että Ruotsissa on samankaltaiset säännöt kuin Suomessakin. Ja tämä tieto, mikä tuli toissa päivänä, riittää minulle.

Siinä tilanteessa, kun tiedon sain, tärkeintä oli varmistaa oikeuskanslerin kanssa se, miten tässä mahdollisesti syntyvässä tilanteessa toimitaan, ja oikeuskanslerin kanssa yhdessä on todettu, että toimitusministeristössä tehtävän aloittaminen ei aiheuttaisi estettä, mutta nyt olemme yhdessä sopineet — ja ministeri on koko ajan lähtenyt siitä — että hän ei ole yhtä aikaa ministerinä ja pankin hallituksen jäsenenä.

Puhemies Paula Risikko: Vielä ministeri Berner. — Poikkeuksellisesti kaksi puheenvuoroa ministereiltä, tästä lähtien yksi.

16.17 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen käynyt oikeuskanslerin kanssa tammikuussa keskustelua siitä, että olin saanut useampiakin työtarjouksia. Kysyin, mikä on oikea menettelytapa. Oikeuskansleri sanoi minulle, että saan käydä keskustelua luottamustehtävästä mutta en saa käydä keskustelua pysyvästä operatiivisesta työstä. Siinä vaiheessa halusin tietää, mikä on tämä menettelytapa.

Muistutan myöskin siitä, että meillä on sidonnaisuussäännöt, ja muistutan myöskin siitä, että kun puhumme pörssiyhtiöstä, joka hakee luottamustehtäviin, pörssiyhtiö itse tiedottaa ja kaikki ne, jotka tietävät pörssiyhtiön tiedotteen mahdollisesta sisällöstä, ovat sisäpiirissä. Minun perheeni ei tiennyt tästä ehdokkuudesta. Se tuli itsellenikin hyvin lyhyellä varoitusajalla, enkä itsekään tiennyt sitä kuin ihan loppumetreillä.

Mutta muistutan myöskin siitä, että valtioneuvoston kanslia ohjeistaa ministerin ilmoittamaan sidonnaisuuksinaan tehtävät, jotka hänellä on välittömästi ennen ministeriksi tuloaan mutta joista hän on velvollinen luopumaan, koska ne vaarantavat luottamusta hänen

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

toimintaansa ministerinä. Tällaisista tehtävistä ministerin ei tarvitse luopua pysyvästi, [Puhemies: Aika!] vaan riittää, että ministeri ei hoida niitä ministerikauden aikana. Olisiko tämä sitten [Puhemies: Aika!] menettelynä teidän mielestänne vähemmän sidonnaisuuksia tai jäävyttä herättävä, jos on tehtävä lepäämässä, kuin se, että siirtyy tulevaisuudessa tehtävään?

16.19 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun katsoo tätä asiaa tämmöisen ei-pörssihain näkökulmasta, niin tuntuu siltä, että kun ihminen on ehdolla johonkin tehtävään, hän myös henkisesti on siihen silloin sitoutunut ja pyrkii siihen tehtävään. Se vaikutus varmasti näissä tilanteissa on olemassa, ja siksi meidän pitäisi pohtia niitä menetelmiä, miten näissä toimitaan, ei pelkästään nyt virallisten systeemien kautta, vaan yli päättään, jotta luottamus säilyy.

Jos me ajattelemme tätä markkinaproblematiikkaa, niin täysin vapailla markkinoilla ei ole kärsivällisyyttä kasvattaa ehjää ihmistä eikä kokonaista puuta. Ja nyt jos me katsomme tätä taksiuudistusta, niin me olemme kaikki saaneet siitä tosi paljon palautetta, ja se palautte on tullut tämän uudistuksen jälkeen, ei sitä ennen. Viimeisin viesti on umpihuolestuneelta tyttäreltä, jonka isä joutui sairaalahoitoon, koska ei päässyt normaalille lääkärikäynnille. Lapsena minulle opetettiin, että jos kaataa maidon, niin se on siivottava. Kysynkin: miten tämä taksisotku siivotaan?

16.20 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Taksien saatavuus ja taksien määrä, taksien lupien määrä, on ollut systemaattisessa laskussa 60-luvulta lähtien. Ennen tätä taksiuudistusta meillä oli lukuisia kuntia, joissa kiintiöt eivät olleet täynnä. Taksipalveluiden laatu ja saatavuus on heikentynyt vuosien aikana. Ilman että me olisimme tehneet mitään, tämä tilanne olisi jatkanut näivettymisen kierrettä.

Tänä päivänä taksilupamäärät ovat lisääntyneet koko maassa, kaikissa kunnissa paitsi 23:ssa. Meillä on lähes 3 000 autoa ja lupaa enemmän liikenteessä kuin aikaisemmin. Meillä on palveluita tarjoavia toimijoita enemmän kuin aikaisemmin. Kaikki ratkaisut eivät ole vielä viidessä kuudessa kuukaudessa löytyneet, mutta tämä lainsäädäntö on [Puhemies koputtaa] kuitenkin mahdollistanut liiketoiminnan ja palveluiden kasvattamisen toisella tavalla kuin aiemmin.

16.21 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Bernerin tarinassa suomalaisessa politiikassa hänen roolinsa siinä on hyvin kyseenalainen. Me muistamme sen, miten, Sipilä, saitte Bernerin siirtymään, loikkaamaan, kokoomuksesta riveihinne ennen vaaleja ja lupasitte silloin hänelle ministerinsalkun. Siitä asti hän on saanut toimia ikään kuin koskemattomana hallituksessa teidän suojattinanne, on toiminut siellä teidän oikeana kätenänne ja tehnyt vähän näitä likaisia uudistuksia. [Eduskunnasta: Asiatonta!]

Usein kuulee sanottavan, ettei Suomessa ole lainkaan korruptiota. Silti olemme nähneet, miten hallituspuolue kokoomuksen riveistä edustajia on siirtynyt sote-uudistuksen valmistelusta suoraan terveysjättien ja suurpääoman palvelukseen. Eihän tämä ole hirveän eri asia, vaan tämä on ihan yhtä härski asia, että nyt keskustan ministeri aikoo samanaikaisesti olla nimitettynä sinne ruotsalaispankin hallitukseen ja jatkaa toimintaa Suomen hallituksessa. Sitä eivät selittelyt muuksi muuta.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Perussuomalaiset eivät hyväksy [Puhemies: Kysymys?] tällaista kansanvallan halventamista. [Puhemies: Kysymys? — Oikealta: Mihin se Mäntylä lähti?] Pääministeri Sipilä, kuuluuko valta Suomessa kansalle vai korporatioille?

16.22 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valta kuuluu kansalle, se on selvä asia. Ja myöskin se on selvä asia, että tässä salissa pitäisi puhua totta. [Eduskunnasta: Juuri näin!] Ja silloin, kun puhutaan joitakin tällaisia väitteitä ennen vaaleja käydyistä keskusteluista ja lupauksista, niin niihin pitäisi olla myöskin perustelut. Mistään tällaisesta ei ole sovittu ennen vaaleja. Se ei kuulu keskustalaiseen kulttuuriin, että luvataan yhtään mitään ennen kuin on vaalit käyty. Sen jälkeen tiedämme, missä mennään. Se on yksi tämän kansanvallan perusteita myöskin, että salissa puhutaan totta.

16.23 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tavio oli täällä edellisellä kyselytunnilla leimaamassa täysin perusteettomasti Meyer-yritystä Turussa ja nyt esittää täysin virheellisiä väitteitä pääministeristä. Minusta pitäisi pysyä kohtuudessa.

Arvoisa puhemies! Kysymys on paljolti yrittäjyydestä. Sosiaalidemokraattinen puolue puhuu markkinamallista, ja he leimaavat yrittäjyyttä. He haluavat kiristää yrittäjien verotusta, ja he haluavat myöskin toimia yrittäjyyttä vastaan. [Timo Harakka: Ei ole totta! Puhukaa totta!] Kysyisinkin pääministeriltä: Miten te näette yrittäjyyden näkökulmasta esimerkiksi ne erilaiset uudistukset, mitä Suomessa on tehty, jotta me olemme voineet päästä näihin tavoitteisiin, niin kuin me olemme päässeet tällä vaalikaudella ja saaneet työllisyyden kuntoon, saaneet valtiontalouden kuntoon ja myöskin 140 000 perheelle lisää töitä. Mikä on yrittäjyyden rooli tässä ollut?

Puhemies Paula Risikko: Aika kauas menevät nyt nämä kysymysaiheet, mutta haluaako pääministeri Sipilä vastata? Sitten mennään toiseen kysymykseen, koska nyt alkaa hajota tämä kysymys.

16.24 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yrittäjyyden merkitys työllisyyden parantamisessa on tietenkin keskeinen. Suurin osa työllistyneistä ihmisistä on vielä pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, niissä kasvullisissa suomalaisissa yrityksissä, joiden eteen hallitus on tehnyt määrätietoisesti töitä koko kauden ajan. Me olemme tehneet noin 80 yksittäistä toimenpidettä, joilla on pyritty nostamaan työllisyysastetta, ja 140 000 uutta suomalaista nousee maanantaiaamuna herätyskellon toimesta töihin enemmän kuin viime kaudella. Tästä iloitsen joka ikinen päivä, ja yritysten merkitys on siinä tietenkin keskeinen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys maksuttomasta toisen asteen koulutuksesta (Ozan Yanar vihr)

Suullinen kysymys SKT 268/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Yanar.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Keskustelu

16.25 Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Ensi viikolla Kansalaistorille kokoontuu valtava joukko tasa-arvoisen koulutuksen puolustajia. Mielenosoituksella puolustetaan maksuton toinen aste -kansalaisaloitetta, jonka hallituspuolueet hylkäsivät valiokunnassa vedoten yhden sanan tekniseen virheeseen — yhden sanan. Tämä on koulutuksen ja nuorten halveksuntaa.

Ensinnäkin viesti on se, että kansalaisilla pitäisi olla huippujuristit, jotta he voisivat ylipäättään laatia kansalaisaloitteita. Toiseksi aloitteen takana olivat nuoret, mutta he eivät saaneet ansaitsemaansa kunnioitusta. Näinkö meillä oikeasti kannustetaan nuoria uskomaan politiikkaan?

Arvoisa hallitus, alle 25-vuotiaista noin 15 prosentilta puuttuu toisen asteen tutkinto. Se on valtava luku. Nyt kysynkin opetusministeri Grahn-Laasoselta: miksi hallituspuolueet vastustavat maksutonta toisen asteen koulutusta?

16.26 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tähän kansalaisaloitteeseen liittyen: se on eduskunnan prosessi, ei hallituksen prosessi. [Välihuuto vasemmalta]

Sitten itse asiaan: Nuorten huoli toisen asteen koulutuksen oppimateriaalikustannuksista eli lukiokirjoista ja ammatillisen koulutuksen välineistä on otettu täällä erittäin vakavasti. Meillä ei voi olla Suomessa sellaista tilannetta, että joltain nuorelta jäisi koulutus suorittamatta tai kesken perheen varattomuuden takia. [Paavo Arhinmäki: Tämähän on tilanne!] Siitä syystä hallitus on antanut eduskunnalle ja eduskunta on hyväksynyt lain oppimateriaalilisästä, joka syksystä alkaen tuo helpotusta tähän tilanteeseen. Se kohdentuu niiden perheiden nuorille, joissa taloustilanne on vaikea, eli se on täsmätoimi auttamaan nuoria. Eli opintotuen osana oppimateriaalilisä helpottaa lukiokustannuksia ja ammatillisen koulutuksen välineistön kustannuksia.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä nimenomaisesta aiheesta, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

16.27 Ozan Yanar vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri ei valitettavasti vastannut suoraan minun kysymykseeni. Hallitus on kerta toisensa jälkeen tarjonnut maksuttoman toisen asteen osalta vastaukseksi tätä juuri mainitsemaanne oppimateriaalilisää. Se on keinona ja vastauksena riittämätön. Ensinnäkin, se ei riitä kattamaan lähelläkään kaikkia opiskelun kustannuksia, kun esimerkiksi ylioppilastutkinnon hinta voi nousta jopa 2 500 euroon. Toisekseen, se maksetaan kuukausittain, jolloin se ei auta niissä tilanteissa, kun pitäisi esimerkiksi ostaa satojen eurojen läppäri tai työvaatteet. Suomi myös erottuu tässä negatiivisesti muista Pohjoismaista, sillä Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa opiskelijat eivät maksa oppikirjoista tai -materiaaleista. Myös esimerkiksi Palkansääjien tutkimuslaitos on esittänyt kokeilua maksuttomasta toisen asteen koulutuksesta. Tähän on tultava muutos. Suomen nuoret ovat vaatineet muutosta. On aika tehdä koulutuksen kunnianpalautus. Kysynkin ministeriltä vielä kerran: miksi pidätte oppimateriaalilisän puolta, [Puhemies koputtaa] vaikka nuorten lisäksi myös asiantuntijat ovat ehdottaneet [Puhemies: Aika!] selvitystä maksuttomasta toisesta asteesta?

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

16.29 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppimateriaalilisä ja opintotuki kuuluvat itse asiassa minun toimialaani. Tämä uudistus, mikä on tehty nyt tällä vaalikaudella, on tehty nimenomaan sitä varten, että se oli se, mikä pystyttiin nyt toteuttamaan ja mikä auttaa nimenomaan siihen kaikkein akuuteimpaan tarpeeseen eli antaa nimenomaan pienituloisten perheiden nuorille huomattavan parannuksen nykytilaan ja paremmat mahdollisuudet päästä toisen asteen opinnot läpi ilman, että se kaatuu kellään siihen, että varallisuudesta jää kiinni. Se on sekä kansakunnan etu että yksilön etu, että meidän parhaat lahjakkuudet pääsevät sosiaalisesta taustasta huolimatta eteenpäin opinnoissaan, ja tämä nimenomaan auttaa siihen vaivaan. Te haluatte antaa tuen myös vuorineuvoksien lapsille, rikkaiden lapsille, jotka eivät sitä tarvitse. Te vain kasvattaisitte silloin julkissektorin menoja, kun nyt tämä on nimenomaan annettu kohdennetusti mahdollisimman viisaalla ja julkisia menoja säästävällä tavalla.

16.30 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me keskustelemme perustavanlaatuisesta koulutuksellisesta tasa-arvokysymyksestä. Lienee yhteiskunnan perustehtävä tarjota meidän kaikille lapsille ja nuorille sellainen koulutus lähipäiväkodista eteenpäin, jolla sitten aikuisena voi elättää itsensä ja työllistyä, ja tässä ajassa ja tänä päivänä se on ammatillinen koulutus tai lukio, joka sitten jatkuu korkeakouluihin. No nyt meillä ovat paitsi nuoret myös lastenjärjestöt Pelastakaa Lapset ry:n johdolla vuosien pohdinnan jälkeen tehneet kansalaisaloitteen asiasta, joka heistä on kaikkein kipein ongelma, eli toisen asteen maksullisuudesta. Tähän aloitteeseen on liittynyt valtava määrä intoa, intohimoa ja halua muuttaa maailmaa. Nyt meillä oli valiokunnassa mahdollisuus todeta, että viemme aloitteen sanomaa eteenpäin ja pyydämme hallitukselta asiasta selvitystä ja mahdollisia lakimuutoksia. Kysyn ministeri Grahn-Laasoselta: oletteko tämän aloitteen asiasällön takana?

16.31 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä olen sen asiasällön takana, että Suomessa koulutuksen pitää olla jokaisen nuoren ulottuvilla ihan kotitaustasta riippumatta, alkaen sieltä päiväkodeista ja läpi koko koulutusjärjestelmän. Tavoitteena pitää olla se, että jokainen meidän nuorista suorittaa vähintään toisen asteen tutkinnon ja tulevaisuudessa vähintään puolet nuorista aikuisista myöskin korkeakoulututkinnon, ja lisäksi rakennamme jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia ihan kaikille. Tältä viikolta meillä on kertoa sellaisia hyviä uutisia, että koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrä on Suomessa kääntynyt laskuun, eli nuorten syrjäytymistä pystytään tehokkaasti ehkäisemään muun muassa panostamalla korkeaan työllisyysasteeseen ja koulutusmahdollisuuksiin. Eli tältä osin hallitus on ryhtynyt moniin toimiin, ja yksi niistä keskeisistä asioista, mitä tällä hetkellä olemme pystyneet tekemään, on oppimateriaalilisä, joka ratkaisee tätä itse ongelmaa eli tarjoaa niille perheille, jotka tukea tarvitsevat, taloudellista tukea nuorten lukiokirjoihin ja oppimateriaaleihin.

16.32 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä maksutoman toisen asteen kohdalla nyt aika paljon hallituksen suunnalta puhuttiin nimenomaan pienituloisuudesta, mutta itse ajattelen, että tässä puhutaan paljon laajemmasta kysymyksestä, ylipäättään esteettömästä avoimesta väylästä jokaiselle nuorelle rakentaa omaa tulevaisuuttaan, ja se koskee muitakin perheitä kuin kaikista pienituloisimpia. Juuri kuulin keskustelun, jossa perheen vanhemmat pohtivat, kannattaako nuoren mennä lukioon, ja sitä

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

pohdittiin nimenomaan maksujen näkökulmasta. Heillä teoriassa varmaan olisi rahat tähän maksuun, mutta se maksullisuus luokin tilanteen, missä perheessä pohditaan, mihin se raha sijoitetaan. Yhtäkkiä nuorikin saattaa olla tilanteessa, missä vanhemmat ikään kuin katkaisevat häneltä sitä polkua, koska ollaan sen mahdollisen maksullisuuden edessä. Tämä on yksi toinen esimerkki siitä, mitä sillä maksuttomuudella aidosti tarkoitetaan. Kysyisin vielä hallitukselta: miten me kaikin tavoin varmistamme, että toinen aste on avoin väylä tulevaisuuteen jokaiselle nuorelle Suomessa?

16.33 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta ei hämmennetä kotikatsomoja ja suomalaisia tässä: Meillä on Suomessa se arvokas lähtökohta, että meillä on maksuton koulutusjärjestelmä, [Suna Kymäläinen: Todelisuudessa ei ole!] eli jokainen lapsi ja nuori pääsee kouluttautumaan kotitaustasta, perheen taloudellisesta tilanteesta riippumatta.

Nyt tarjoamme uudenlaisia taloudellisen tuen apuvälineitä siihen, että myös näihin materiaalikustannuksiin pystytään vaikuttamaan. Samaan aikaan sitten meillä on käynnistynyt myöskin oppilaitosten kanssa pilottihankkeita ja kokeiluja siitä, miten niitä maksuja pystytään ylipäättään painamaan alas. Sehän auttaisi ihan jokaista perhettä näissä oppimateriaaliasioissa.

Sen viestin täytyy olla selvä ja lähteä täältä Suomen eduskunnasta, että koulutus kannattaa, ja nuorille pitää pystyä juurruttamaan positiivisia asenteita uuden oppimiseen. Se on meidän koulutusjärjestelmän tehtävä, ja se on Suomen keskeinen kansallinen vahvuus. Tarvitsemme myös perheet mukaan tähän työhön.

16.34 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän nämä aloitteen tekijät tekivät tässä kertakaikkisen upean työn. En voi ajatella, että paljon enemmän voitaisiin saada aikaan seitsemän viikkoa ennen vaaleja kuin se, että eri puolueet ottavat kantaa vaaliohjelmissaan näin merkittävään kysymykseen. [Paavo Arhinmäki: Tämä on vähän niin kuin koulutuslupaus!] Hyvät ystävät, reilun seitsemän viikon päästä on edessä tilanne, jossa puolueet muodostavat tähän asiaan kantansa ja toivottavasti kertovat sen vaaleissa. [Vasemmalta: Jo ajat sitten!] Keskustan kanta tähän asiaan on kristallinkirkas, [Paavo Arhinmäki: Vähän samanlainen kuin koulutuslupaus?] ja kerron sen vielä selkeästi kaikille: Se on se, että oppioikeus jatkuisi 18 ikävuoteen asti. Nykyään se jatkuu 17 ikävuoteen. Toisimme sinne siis vuoden lisää. Sen lisäksi toisimme kriteereihin jatko-opintovalmiuden, eli pitää olla aina valmis jatko-opintoihin, ja jos alle 18-vuotias keskeyttää koulun, hänet ohjataan aina eteenpäin esimerkiksi kansanopistoon. Silloin myöskin 18-vuotiaaksi asti opinto olisi maksutonta. [Puhemies: Kysymys?] Ministeri, onko tämä hyvä malli? Kannattaako tätä keskustan mallia edistää?

16.35 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siitä varmastikin löydämme täällä hyvää yksimielisyyttä ja yksituumaisuutta, että jokaisen nuoren pitää suorittaa jatkossa vähintäänkin se toisen asteen tutkinto, ja kaikki pitää tehdä sen eteen, että se olisi mahdollista Suomessa. Se lähtee jo sieltä varhaiskasvatuksesta, hyvästä pohjasta ja perustasta, koulupolun tukemisesta ja perusopetuksen vahvistamisesta niin, että jokainen saavuttaa perustiedot ja taidot. Tällä hetkellä ongelma on esimerkiksi se, että peruskoulun päättäneistä valitettavasti kaikki eivät saavuta sellaista mo-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

nipuolista lukutaitoa ja muita perustaitoja, joita tarvittaisiin toisella asteella ja elämässä, ja sen takia perusopetusta pitää myöskin vahvistaa.

Sen osalta sitten, mitä toiseen asteeseen tulee, niin täällä on viety läpi iso koulutusuudistus ammatilliseen koulutukseen ja myöskin lukioon. Eli nyt meillä on olemassa enemmän työkaluja auttaa nuoria eteenpäin. Esimerkiksi yksi keskeinen keskeyttämisen syy on tähän asti ollut alanvalinta, väärän alan valinta, ja nyt siihen voidaan vaikuttaa esimerkiksi niin, että nuori voidaan ympäri vuoden ohjata uuteen koulutukseen.

16.36 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen sanoi moneen otteeseen, että Suomessa on maksuton koulutus, mutta ongelmahan nimenomaan on siinä, että se ei ole maksutonta toisella asteella [Vasemmalta: Aivan!] vaan opiskelukustannukset nousevat jopa tuhansiin euroihin sen sijaan, että asia olisi järjestetty samalla tavalla kuin peruskoulussa, missä ei katsota sitä, minkälainen on perheen tulotaso, vaan maksuton koulutus turvataan kaikille opiskelijoille nuorille kuuluvana oikeutena riippumatta siitä, tuleeko köyhästä vai rikkaasta perheestä.

Ilmettelen myöskin edustaja Puumalan kantoja ja näkemyksiä liittyen tähän kansalaisaloitteeseen. Kaikilla puolueillahan olisi ollut mahdollisuus nyt nuorten itse tekemän kampanjan ja kansalaisaloitteen pohjalta muodostaa kanta tähän toisen asteen maksuttomuuteen tässä salissa. [Tuomo Puumala: Puolueilla on eri kantoja!]

Haluan kysyä ministeri Grahn-Laasoselta: jos kerran on sitoutunut siihen, että opiskelun pitää olla kaikille nuorille Suomessa mahdollista, niin miten voi olla, että tämä hallitus ei edes ole selvittänyt keinoja toteuttaa [Puhemies koputtaa] maksutonta koulutusta toisella asteella [Puhemies: Aika!] vaan on ainoastaan selvittänyt kustannuksia?

16.37 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin huomauttaa, että tämä hallitus on tehnyt enemmän tämän asian korjaamiseksi kuin se hallitus, jossa te olitte mukana [Välihuutoja] tai jossa vihreät olivat mukana, eli viime hallitus. Oppimateriaalilisä on luotu juuri sitä varten, että meiltä keneltäkään ei jäisi koulutus suorittamatta maksujen takia. Eli se on täsmätoimi tähän asiaan.

Asiantuntijat itse asiassa ovat tätä asiaa selvittäneet, niin kuin varmasti tiedättekin sivistysvaliokunnan jäsenenä, ja arvioivat näitä kustannuksia, mitä aiheutuisi näistä erilaisista malleista. Itse täytyy kyllä sanoa, että tilanteessa, jossa meillä Suomessa on ollut taloudessa tiukkaa ja vasta ollaan pikkuhiljaa siitä toipumassa, meillä on paljon koulutuksessa kehittämisen tarvetta ja panostamisen paikkoja. Silloin se priorisointikysymys on se, että mikäli meillä olisi käytössä esimerkiksi se noin 87—142 miljoonaa euroa, mitä tämä toimi maksaisi, niin käytettäisiinkö se hyvätuloisten kirjoihin vai käytettäisiinkö se esimerkiksi erityisopetukseen [Puhemies koputtaa] ja oppimisen tukeen.

16.38 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietysti aina pitäisi katsoa eteenpäin ja tulevaisuuteen, ja minusta on positiivista, että moni puolue on nyt sillä kannalla, että oppivelvollisuusikää pitäisi pidentää ja huolehtia siitä, että jokaisella nuorella on aidosti mahdollisuus opiskella ja mahdollisuus maksuttomaan opiskeluun.

Mutta kun te, ministeri Grahn-Laasonen, väititte, että tämä hallitus on tehnyt enemmän kuin edellinen hallitus — edellinen hallitus, jossa oli pääministeripuolueena kokoomus — niin haluan muistuttaa, että oppivelvollisuusikä pidentäminen oli esillä edellisessä halli-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

tuksessa. Ja mikä oli se puolue, joka torppasi tämän esityksen? [Vasemmalta: Oliko se kokoomus?] Se oli pääministeripuolue kokoomus. [Välihuutoja vasemmalta]

Taas jos mietitään opiskelijoiden asemaa, niin edellisellä kaudella ei leikattu opintotuesta, ei euroakaan eikä senttiäkään. Nyt te tässä hallituksessa, ministeri Grahn-Laasonen, leikkasitte opintorahasta 25 prosenttia. Opiskelijat ovat se ryhmä, jolta on leikattu kaikkein eniten [Puhemies: Kysymys?] tässä yhteiskunnassa. Kysymys kuuluukin: pitäisikö vähän korjata äskeitä puheenvuoroanne? [Naurua]

16.40 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että tämän kansalaisaloitteen tekijät, nuoret ja järjestöt, arvostavat sitä, että eduskunta ottaa tämän huolen vakavasti. Myös hallitus on ottanut sen vakavasti niin, että olemme sen oppimateriaalilainsäädännön jo tänne eduskuntaan tuoneet ja hyväksyneet. Sitä kautta niiden perheiden kohdalla, joissa on riski, että nuorelta jää koulutus kesken tai että nuori ei esimerkiksi aloita toisen asteen opintoja, pystytään siitä riskistä pääsemään eroon sillä, että oppimateriaalilisä opintotuen kautta voidaan kanavoida nimenomaan niihin perheisiin, joissa se tarve on kaikkein suurin.

Meillä on ollut Suomessa erittäin vaikeat taloudelliset ajat, ja kaikki puolueet täällä ovat joutuneet osallistumaan talouden tasapainottamiseen, mutta se, mistä haluan muistuttaa, on se, että meillä on yhteinen tavoite koulutuksen tasa-arvon vahvistamisesta, ja sitä on tehty nyt [Puhemies koputtaa] muun muassa oppimateriaalilisan kautta. [Paavo Arhinmäki: Ei vastattu!]

16.41 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Heti alkuun on tässä korjattava se väärinkäsitys, jota täällä edustaja Yanar viljeli siitä, että jouduimme teknisistä syistä tämän kansalaisaloitteen hylkäämään: Siihen yhtyi koko sivistysvaliokunta, ja se johtui siitä, että tässä oli kyse toimenpidealoitteesta ja toimenpidealoitteen sisältöä ei eduskunta voi muuttaa. [Välihuutoja] Kuitenkin tässä puhutaan aivan todella tärkeästä asiasta eli siitä, että kaikilla on mahdollisuus vähintään toisen asteen koulutukseen. Kuten täällä erittäin hyvin jo opetusministeri aiemmin totesi, 22 000 nuorta on löytänyt tiensä pois syrjäytymisuhan alta vuodesta 2015 lähtien. Tämä on yksi politiikan keskeisimmistä tehtävistä. Vähintään yhtä tärkeää kuitenkin on varhainen puuttuminen, juuri se, että jokainen lapsi saa riittävän tuen ihan sieltä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen asti. [Puhemies: Kysymys?] Kysyisinkin hallitukselta: mitä toimia aiotte vielä tehdä, tai mitä olette tehneet, nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi?

16.42 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin jo kerroin, me olemme Suomessa siinä iloisessa ja hyvässä tilanteessa, että Suomessa koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrä on laskenut viimeisten vuosien aikana selvästi tämän hallituskauden aikana. Siinä on pitkälti selittävänä tekijänä hyvä työllisyyskehitys, mikä auttaa myös nuoria ja on tehokasta syrjäytymisen ehkäisyä. Mutta aivan kuten edustaja Multala kysyi ja kommentoi, kyllä meidän täytyy tehdä enemmän nuorten syrjäytymisen ennalta ehkäisemiseksi ja käännettävä katsetta varhaisiin vuosiin, jo päiväkoteihin ja varhaiskasvatuksen hyviin vaikutuksiin, lapsen kasvuun, kehitykseen, myöhempään oppimiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn, ja sen ohella sitten huolehdittava ehyestä koulupolusta koko matkalta. Eli ennalta ehkäisevä näkökulma, varhaista puuttumista. Yksi semmoinen hyvä tämän hallituskauden saavutus lienee kuitenkin nämä

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Ohjaamo-palvelut: 60 Ohjaamoa, jotka kokoavat nuorten palvelut ja avun yhdelle luukulle meidän nuorillemme.

16.43 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisen asteen maksuttomuus on todella tärkeä asia, ja tämän keskustelun perusteella voidaan todeta, että se toteutuu varmasti viimeistään ensi kaudella. Mutta siirtymistä toiselle asteelle tulee tukea, ja mielestäni on erittäin tärkeää myös puhua näistä toimenpiteistä. Meillä on käytössä ja tiedossa toimivia malleja: joustava perusopetus, kymppiluokka, opinto-ohjaus, oppilas-huolto ynnä muuta. Nyt haluaisin kysyä: mitä hallitus on tehnyt, jotta tätä nivelvaihetta, siirtymistä toiselle asteelle, tuettaisiin enemmän ja se siirtyminen tapahtuisi vaivattomasti?

Värderade talman! Ett avgiftsfritt andra stadium är viktigt, och på basen av den här diskussionen är jag säker på att senast nästa period kommer det här att förverkligas. Men också det att du tar dig till andra stadiet är jätteviktigt, och då talar vi om olika modeller och stöd som vi har, till exempel tionde klass och så vidare. [Puhemies koputtaa] Jag frågar regeringen: Vad har ni gjort för att den här övergången till andra stadiet ska vara trygg och flexibel?

16.44 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys, mikä liittyi tähän nivelvaiheeseen, oli erinomainen — miten siirtyminen perusopetuksesta toiselle asteelle varmistetaan? Siinä on otettu Suomessa isoja askeleita eteenpäin, eli voidaan sanoa, että Suomessa koulutustakuu on saatu toimimaan, eli meillä likimain koko ikäluokka siirtyy perusopetuksen jälkeen toisen asteen opintoihin. Ongelma on siirtynyt oikeastaan siitä askeleen eteenpäin, ja se on koulutuksen runsas keskeyttäminen. Siihen pystytään vaikuttamaan nyt entistä paremmin, kun meillä on käytössä uudistetun ammatillisen koulutuksen uusia työkaluja.

Se on totta, että tarvitaan nuorille vierellä kulkemista ja parempaa ohjausta, ja siihen esimerkiksi yhtenä toimenä tämä mainittu Ohjaamo, missä apua saa yhdeltä luukulta, voi toimia. Sen lisäksi ehdotan harkittavaksi seuraavina askeleina — meillä on ministeriössä tästä jo käynnissä pohdintaakin — pitäisikö meillä olla myös perusopetuksen jälkeen selkeämmin jälkiohjausvelvoite, eli niin, että nuoret voisivat saada selkeämpää ohjausta esimerkiksi Ohjaamo-instrumentin kautta siihen vaiheeseen, mikäli siinä kohdassa tapahtuu putoamista.

16.45 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuksesta on leikattu viime hallituskaudella valtavasti. Sama leikkauslinja valitettavasti on jatkunut tällä hallituksella. [Timo Heinonen: Se tehtiin silloin kun perussuomalaiset oli siellä!] Meillä on paljon syrjäytyneitä ja niitä, jotka ovat pudonneet kelkasta pois, ja perussuomalaiset ovat siitä huolissaan. Koulumotivaatio on monella hyvin heikko. Kysynkin nyt ministeri Grahn-Laasoselta: Pohjanmaalla on tällainen Komiasti kotona ja opintiellä -pilottihanke, mikä on tuottanut valtavan hyviä tuloksia. Siinä pari aikuista kysyy vanhemmilta luvan, tekee koulun kanssa yhteistyötä ja hakee koululaiset sieltä kotoa, jopa sängystä, kouluun. Siinä sitten toimitaan niin, että tämä nuori pääsee jaloilleen. Ollaanko tällaista hyvää pilottia jakamassa ympäri Suomen ja ottamassa mukaan ohjelmaan? Se on se, mihin pystyttäisiin [Puhemies koputtaa] suoraan vaikuttamaan, jos syrjäytymistä halutaan estää.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

16.46 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorison syrjäytymisen osalta vastaan, että Ohjaamo-toiminta, joka on saanut hyvän vastaanoton ympäri maata niin nuorilta itseltään kuin alan ammattilaisilta, on nyt laajentunut noin 60 pisteeseen ja vakiintuu, ja siinä on nimenomaan saavutettu se pitkään tavoiteltu palvelumuoto, jossa on matala kynnys tulla sinne paikalle, saada apua juuri siihen omaan henkilökohtaiseen tarpeeseen, ja sieltä ohjataan sen oman tarpeen mukaan eteenpäin sinne, mikä on missäkin tapauksessa juuri oikea paikka. Tämä on todella hyvä tukimuoto, palvelumuoto, joka on nyt levinnyt ja vakiintunut.

Mitä leikkauksiin tulee, niin mitään sellaisia leikkauksia koulutukseen ei ole tehty, mitä te itse ette olisi hyväksyneet.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys puolustusministerin valtiosääntöasiantuntijoita koskeneesta talibantarkastuksesta (Kari Uotila vas)

Suullinen kysymys SKT 270/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kysymys, edustaja Uotila, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.47 Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta päätti yksimielisesti puhemieshistön ehdotuksesta palauttaa tiedustelulait valiokuntakäsittelyyn sen varmistamiseksi, että lait varmasti täyttävät perustuslakimme vaatimukset. Tämän jälkeen yksi valtioneuvoston jäsen rinnasti maamme keskeisiä ihmisoikeuksia puolustavia valtiosääntöasiantuntijoita Afganistanin lapsia, naisia ja vanhuksia murhanneisiin ja kiduttaneisiin talibaneihin. Taliban on ääriliike, joka hallitsi suurinta osaa Afganistania vuodesta 96 vuoteen 2001. Talibaneilla oli käytössä islamilainen šarialaki heidän itse tulkitsemassaan erityisen ankarassa muodossa, ihmisoikeuksilla ei ollut sijaa, ja erityisesti naisten asema oli katastrofaalinen. Pääministeri Sipilä, pidätkö hyväksyttävänä sitä, että hallituksenne jäsen vertaa valtiosääntöasiantuntijoitamme talibaneihin?

16.48 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Jussi Niinistö on esittänyt blogissaan omia näkemyksiään, ja ne eivät edusta hallituksen kantaa.

Mitä tulee tähän perustuslakikysymykseen ja eduskunnan työhön, niin se on päivän selvä asia meille, että hallitus nauttii eduskunnan luottamusta eikä eduskunnan tarvitse nauttia hallituksen luottamusta.

Myöskin ministerillä on erittäin laaja sananvapaus ja vapaus esittää kärkeviäkin mielipiteitä. Tästä kysymyksestä on tehty oikeuskanslerille kantelu, ja sitten oikeuskansleri tietenkin tämän kantelun käsiteltyään tulee johtopäätökseen siitä, onko näitä sananvapauden ja arvokkaan käyttäytymisen rajoja rikottu vai ei. [Välihuutoja]

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

16.49 **Kari Uotila vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyin, arvoisa pääministeri, teiltä: pidätkö hyväksyttävänä tätä hallituksenne ministerin käytöstä ja hänen antamiaan lausuntoja ja vertailuja? ”Kyllä” tai ”ei” riittää. Jos sanotte, että ette hyväksy, niin jatkokysymys on: mihin toimenpiteisiin aiotte ryhtyä?

16.50 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En pidä viisaana tätä kirjoitusta, mikä on ollut. En yhdy niihin mielipiteisiin, mitä siinä on esitetty. Ja kuten tuossa sanoin, oikeuskansleri tutkii asian, ja oikeuskanslerin johtopäätösten mukaisesti aion asiassa toimia.

Puhemies Paula Risikko: Haluaako ministeri Niinistö käyttää puheenvuoron? — Tämä kysymys on tässä vaiheessa loppuun käsitelty.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys antisemitismin torjumisesta (Peter Östman kd)

Suullinen kysymys SKT 271/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Östman.

Keskustelu

16.50 **Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Ranskassa ja Saksassa antisemitismi on noussut. Se on rantautunut myös Pohjoismaihin, muun muassa Ruotsiin. Suomessa natsipropagandan levittäminen ei ole myöskään uusi ilmiö. Viime itsenäisyyspäivänä näimme, kuinka mielenosoituksessa heiluivat natsiliput.

Euroopan unionin perusoikeusvirasto teki viime vuoden lopulla laajan selvityksen juutalaisten kohtaamasta antisemitismistä. Kyselyn mukaan kahdeksan kymmenestä vastaajasta on joutunut juutalaisvastaisen häirinnän kohteeksi ja yhdeksän kymmenestä koki juutalaisvastaisuuden lisääntyneen kotimaassaan edellisten viiden vuoden aikana. Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että heidän kotimaansa hallitus ei tee tarpeeksi antisemitismin torjumiseksi.

Meidän tulee nähdä ja ymmärtää nykyiset uhat. [Puhemies: Kysymys?] Meidän ei tule olettaa, että aika olisi toinen. Kysyn oikeusministeriltä: mitä hallitus tekee Suomessa antisemitismin torjumiseksi?

16.52 **Oikeusministeri Antti Häkkinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisen yhteiskunnan suurimpia vahvuuksia on se, että täällä eri väestöryhmät luottavat toinen toisiinsa. Tällä hetkellä Euroopassa ei ehkä voi sanoa olevan ihan sama tilanne muissa maissa, ja tämän takia Suomen tulee sinänsä vaalia keskinäistä yhteistyötä kaikkien väestö-, kieli- ja uskontoryhmien kesken mutta tulevalla EU-puheenjohtajakaudella myös edistää tätä samaa toimintakulttuuria Euroopassa. Nimittäin ei ole mitään vakavam-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

paa kuin se, että juurikin tällainen väestöryhmien välinen, uskontoperusteinen tai muu, esimerkiksi etniseen taustaan perustuva vihakulttuuri alkaisi yleistymään.

Suomella on tähän erittäin hyvätkin toimintakulttuurit ja toimintatavat olemassa, mutta meidän täytyy seurata jatkuvasti tätä ilmiötä. Erilaiset tunnusten kieltämiset ja muut ovat myös harkinnassa ja itse asiassa valmistelussa ja selvityksessäkin tällä hetkellä, [Puhemies: Aika!] mutta olen huolissani enemmänkin tästä eurooppalaisesta kehityskulusta.

16.53 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se antisemitismi, jonka näemme eurooppalaisissa yhteiskunnissa lisääntyvän, on vain osa siitä, jota juutalaiset kokevat jokapäiväisessä elämässään heidän kotimaissaan. Se antisemitismi, joka johti siihen, että natsisaksalaiset tuhosivat yli 6 miljoonaa juutalaista ja samalla satojatuhansia romaneja, kehitysvammaisia ja muita vähemmistöjä, oli julma teko ja totaalinen epäonnistuminen koko ihmiskunnan historiassa. Kysyn opetusministeriltä: näettekö te tarpeelliseksi pitää nämä asiat enemmän esillä esimerkiksi peruskoulun opetuksessa, jotta nämä historian julmuudet eivät enää toistuisi?

16.54 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä historian julmuudet eivät saa toistua, ja sen takia tämä aihe on ollut esillä muun muassa opetusministereiden EU-kokouksessa, ja kansainvälistä uutisointia on seurattu suurella huolella. Meidän opetussuunnitelmissa historiassa näitä tapahtumia ja aiheita käsitellään, ja meidän on syytä käsitellä niitä herkkyydellä, niin että jokainen sukupolvi tunnistaa ja tuntee ilmiön ja osaamme sitä kautta siihen riittävällä vakavuudella suhtautua. Eli koulujärjestelmämme on tässä tärkeässä roolissa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys EU:n yhteisestä turvapaikkapolitiikasta (Simon Elo sin)

Suullinen kysymys SKT 272/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Vielä yksi kysymys. Edustaja Elo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.54 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Suomi aloittaa EU:n puheenjohtajamaana heinäkuussa. Jokainen puheenjohtajamaa voi vaikuttaa omalla kaudellaan siihen, mistä EU:ssa puhutaan. Tämä hallitus valmistelee seuraavalle hallitukselle EU-puheenjohtajakauden painopisteitä, ja linjasimme eilen uudessa toimenpideohjelmassa, että Eurooppaan pyrkivien turvapaikan tarpeen arviointia on syytä keskittää Euroopan ulkorajoille. Jos saisimme siirrettyä turvapaikkaprosessin Euroopan ulkopuolelle, välttäisimme monet kansallisen tason ongelmat. Italian raja on lähempänä Afrikkaa kuin Suomen raja. EU:n on saatava maahanmuutto hallintaan. Kysynkin asiasta vastaavalta ministeriltä: miten varmistatte, että nykyhallituksen yhteisesti sopiman linjan mukaisesti Suomi omalla puheenjohtajakaudellaan ajaa kaikkien EU-maiden turvapaikkahakemusten käsittelyn siirtämistä Euroopan unionin ulkopuolelle?

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Pääministeri Sipilä, ja sen jälkeen vielä ministeri Terho.

16.55 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme yhdessä täällä eduskunnassa linjanneet Suomen puheenjohtajuuskauden prioriteetit. Kiitoksia kaikille eduskuntaryhmille siitä työstä. Suomen prioriteetteja ovat kasvu eli sisämarkkinan kehittäminen ja vapaakauppa, turvallisuus, jossa puolustusyhteistyön kehittäminen on keskiössä, mutta myöskin nämä maahanmuuttokriisin tulevat ratkaisut automaattisesti siirtyvät Suomen kaudelle, koska Romanian kaudella niihin ei tulla löytämään ratkaisuja, ja se kolmas prioriteetti on ilmastonmuutos ja sen vastainen työ. Näitä kolmea aiheetta viemme sitten kokonaisuutena eteenpäin. Viimeksi tällä viikolla olen keskustellut siitä usean pääministerin kanssa.

16.56 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä eurooppaministerin ominaisuudessa olen käynyt näitä keskusteluja kollegojeni kanssa, viimeksi tällä viikolla, siitä, mitä odotuksia muilla EU-mailla on tälle Suomen puheenjohtajakaudelle, ja kyllä yksi keskeisimpiä on maahanmuuton hallintaan saaminen. Ympäri Eurooppaa on jo nähty tietysti kansallisissa vaaleissa, että tämä kysymys on tunnustettu ja nähty erittäin ratkaisevaksi kaikkialla, ja myös niin sanottusti Suomea henkisesti lähellä olevat maat ovat huomanneet tämän sekä sisäpolitiikassaan että Eurooppa-politiikassaan, ja korkeita toiveita asetetaan meille nyt myös käytäväkeskusteluissa, että Suomen puheenjohtajakausi olisi tuottelias paitsi yleisesti muun muassa rahoituskehityksen osalta myös erityisesti tässä maahanmuuttokysymyksessä, joka on todella koko EU:n kohtalon ja yhtenäisyyden ja meidän sisäisen liikkuvuuden vapauden säilymisen kannalta aivan keskeinen kysymys.

16.57 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän pääministeriä ja eurooppaministeriä vastauksista.

Totuus on tosiaan, että jos saisimme siirrettyä tämän käsittelyn Euroopan ulkopuolelle, niin säästäisimme monia sellaisia ongelmia, jotka tällä hetkellä liittyvät kansalliseen turvapaikkapolitiikkaan. Otan kolme esimerkkiä: laitton maassa oleskelu loppuisi, oikeuslaitos ei joutuisi käsittelemään valituksia kielteisistä päätöksistä, ja pakkopalautuksia ei tarvittaisi, kun emme ottaisi maahan ihmisiä, joiden palauttaminen lähtömaahan on suojelun tarpeen päätyttyä usein tällä hetkellä mahdotonta. Näin ollen nimenomaan se EU-tason ratkaisu on väline siihen, että ehkäistään sellainen tilanne, mikä Euroopassa tapahtui vuonna 2015 siirtolaiskriisin osalta.

Kysyn vielä pääministeriltä liittyen tähän: katsotteko, että seuraavalla hallituksella on meidän valmistelumme jälkeen riittävät eväät puheenjohtajakaudella ajaa sitä linjaa, minä mainitsitte, eli maahanmuuton saamista hallintaan Euroopan tasolla?

16.58 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on yksi keskeisistä asioista myöskin Suomen puheenjohtajuuskaudella, niin kuin on ollut monta kautta tässä edellä. Meillä on hyvää käytännön kokemusta siitä, kun tehdään UNHCR:n, YK:n pakolaisjärjestön, kanssa yhteistyötä, jossa leirillä lähempänä kriisialueita tehdään juuri nämä mainitsemanne turvaselvitykset ja voidaan myöskin valita lapsiperheitä, vanhuksia, niitä, jotka eivät tämmöistä pitkää, läpi Euroopan kulkevaa vaellusreittiä edes kestäisi. On ehdottomasti kestävämpi tapa käsitellä asiat esimerkiksi UNHCR:n leireillä yh-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

teistyössä heidän kanssaan ja sitten ottaa sieltä kiintiöpakolaisjärjestelmän kautta niitä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvopaperimarkkinalain ja osakeyhtiölain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 305/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 34/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.00 **Lauri Ihalainen sd:** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että mietintöön liittyen vahvistetaan meidän lausuma, joka koskee tämän mietinnön käsittelyä, ja toivomme, että tämä lausuma, joka käsittelee avoimuutta ja läpinäkyvyyttä, muodostuu myös eduskunnan päätökseksi.

17.00 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Tämä käsillä oleva asia on hallintarekisterisaagan viimeisiä hengenvetoja, joita olemme täällä eduskunnassa saaneet nähdä — toki nimellisesti tämä liittyy eurooppalaiseen direktiiviin osakkaiden tunnistamisesta. Tämä käsittely on vain osoittanut sen, että kun tämä hallitus, toisin kuin edellinen hallitus, halusi väen vängällä lisätä osakeomistusten salaisuutta, niin koko eurooppalainen valtavirta on kulkenut päinvastaiseen suuntaan, avoimuuden lisäämiseen, siihen, että omistajat ja viimekätiset edunsaajat tunnistetaan. Se on äärimmäisen tärkeätä sekä harmaan talouden että rahanpesun torjunnan yhteydessä. On siis valitettavaa, että Suomi on tällä hallituskaudella heikentänyt sitä tilannetta, joka oli Euroopan eturintamassa silloin kun aloitettiin. Nyt olemme kulkeneet päinvastaiseen suuntaan.

On todellakin olennaista, että osakkaiden tiedot olisivat julkisissa rekistereissä kaikkien saatavilla ja että velvoitettaisiin hallitus — tai seuraava, toivottavasti veronkiertoon ja aggressiiviseen verosuunnitteluun vakavammin suhtautuva hallitus — jatkamaan työtä avoimuuden puolesta.

17.02 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Käsillä olevaa lakiesitystä ja mietintöä voidaan pitää pääosin kannatettavana. Se perustuu EU-direktiivin toimeenpanoon, ja se parantaa pörssiyhtiöiden oikeutta tuntea omistajansa. Kuitenkin tämä omistustietojen avoimuus jää vajavaiseksi, aivan kuten edustaja Harakka totesi. Suomen tulisi lisätä omistusten läpinäkyvyyttä kunnianhimoisemmin. Hallituksen tulisi tuoda eduskuntaan esitys, jolla toteutetaan eduskunnan aiemmin hyväksytty lausuma siitä, että tulee valmistella lainsä-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

däntöön muutokset, joilla turvataan suoran omistuksen tasoinen omistajatietojen julkisuus. Nyt näyttää pahasti siltä, että lausuma jätetään toteuttamatta istuvan hallituksen toimesta ja sen aikana. Joko tämän lain yhteydessä tai muussa yhteydessä olisi pitänyt valmistella pörssiyritysten omistusten yleisöjulkisuus siten kuin eduskunta edellytti vuonna 2017.

Edellä olevalla perusteella kannatan edustaja Ihalaisen esittämää lausumaa.

17.03 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Ihan tässä samassa hengessä haluaisin tässä puheenvuorossa jatkaa kuin edelliset puhujat. On hyvin tärkeää, että etenemme tämän avoimuuden ja läpinäkyvyyden suuntaan, mutta tämä työ, puhemies, jää vielä kesken. Siksi on äärimmäisen tärkeää tämä lausuma, minkä edustaja Ihalainen on täällä esittänyt ja mistä edustaja Harakkakin käytti äsken tuossa erinomaisen, tärkeän puheenvuoron. Kannatan lämpimästi tässä samaa periaatetta, arvoisa puhemies, eli lisää kunnianhimoa hallituksella tulisi olla näissä läpinäkyvyyttä ja omistusten avoimuutta lisäävissä linjoissa. Siitä näkökulmasta katsottuna tämä esitys on vielä kovin vaimea ja hienoinen pettymys, mutta oikeasuuntainen tietenkin.

17.04 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Arvopaperikaupan avoimuus on äärimmäisen tärkeää toki juuri sidonnaisuuksien selvittämisen takia mutta myöskin sen takia, että voidaan varmistua, että kukin valtio saa sitten ne omat verotulonsa, jotka arvopaperikauppaan liittyvät, ja että osakeomistukset tapahtuvat oikein.

Tulevaisuus arvopaperikaupassa varmaan tulee menemään yhä enemmän siihen automaattiseen, digitaaliseen suuntaan, ja tässä Suomella olisi hyvä mahdollisuus olla tiennäyttäjänä. Suomen Pankissa työskennellyt Harri Leinonen on jo vuosikymmenen alussa esittänyt sellaista järjestelmää — voisiko sanoa samantyyppistä kuin pankkien maksujärjestelmä eli sepa-järjestelmä — jossa olisi tällainen viitenumeropohjainen maksujärjestelmä, jossa osakkeen siirtyminen voitaisiin aina todentaa ja tämä todentaminen voitaisiin tehdä esimerkiksi nykyaikaisilla lohkoketjutekniikoilla tai vastaavilla. Tekniikka sinänsä ei ole tässä se tärkein asia vaan se, että tällä järjestelmällä voidaan jokainen arvopaperin siirto todentaa reaaliaikaisesti.

Nykyään arvonpaperikauppojen selvittämisessä saattaa mennä parikin päivää, ja meillä on sellaisia pörssikeinottelijoita, jotka käyttävät tätä kahden päivän eroa, eli he niin sanotusti lyhyeksi ostavat osakkeita eli myyvät eteenpäin sellaisia osakkeita, jotka eivät itse asiassa heidän omistuksessaan vielä sillä hetkellä edes ole. Täytyy sanoa, että toivon mukaan tekniikan kehittyminen tulisi tulevaisuudessa yhä enemmän parantamaan arvopaperikaupan avoimuutta.

Me kuitenkin olemme näissä monissa pankkijärjestelmiin ja maksujärjestelmiin liittyvissä asioissa ihan Euroopan kärkimaita. Huomasin silloin kun olin vetämässä tätä sepa end date -raporttia eli sepan viimeiseen käyttöönottopäivään liittyvää raporttia tuolla Euroopan parlamentissa, miten antiikinaikaisia maksu- ja pankkijärjestelmiä monissa Keski- ja Etelä-Euroopan maissa on. Voi sanoa, että me Pohjoismaat ja Hollanti olemme aivan kärkeä. Jopa Saksassa on äärimmäisen vanhanaikaiset järjestelmät, ja meillä on paljon niitä maita, joissa ei ole edes tällaisia viitenumerojärjestelmiä käytössä. Siinä mielessä täytyy todeta, että esimerkiksi Suomen puheenjohtajuuskaudella meillä olisi hyvä mahdollisuus olla viemässä tätä avoimuutta ja kaupankäynnin nopeutta, ja uskon, että se olisi myöskin tällainen kustannustekijä, joka laskisi entisestään tällaisia arvopaperikaupan lii-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

tännäiskustannuksia. Tässä olisi tällainen, voisiko sanoa, aloite vapaasti otettavaksi sitten seuraavalle hallitukselle ja näistä maksujärjestelmistä ja osakeomistukseen liittyvistä asioista vastaavien ministereitten eteenpäinvietäväksi.

Muuten täytyy kyllä sanoa, että kaiken kaikkiaan on selvä, että nämä digitaaliset järjestelmät, jos me niin haluamme, entisestään tulevat parantamaan tätä avoimuutta ja sitä, että joka ikistä arvopaperikauppaa pystytään paremmin seuraamaan kuin tähän mennessä. Mutta on huomattu, että on myöskin ollut vastustusta tämäntyyppisille avauksille.

17.07 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Toimivat rahoitusmarkkinat ovat todella olennainen osa tämän päivän toimivaa taloutta ja yhteiskuntaa, mutta rahoitusmarkkinoihin liittyy myös tämä avoimuuden vaatimus, josta täällä on käytetty erinomaisia puheenvuoroja. Totean, että edustaja Ihalaisen täällä tekemä ehdotus eduskunnan selvästä kannanotosta, jolla kiirehditään avoimuuden edistämiseen liittyviä toimia, on erittäin kannattava, ja olen lämpimästi sillä kannalla.

Täällä kyselytunnilla viitattiin näihin pörssisääntöihin, joiden tulkinta vietiin kyllä aika pitkälle: mitään ei saa sanoa kenellekään. Muistelen kuitenkin vanhastaan niin, että pörssin sisäpiiritietoon liittyy se, että voi olla, että joutuu käsittelemään asiaa, mutta silloin ne, joille asia kerrotaan, tulevat siihen sisäpiirin salaisuuteen ja lainsäädäntöön sidotuiksi. Ehkä olisi hyvä, että tämäkin selitettäisiin, koska tuossa kyselytunnilla tästä saattoi jäädä semmoinen käsitys, että pörssistä tuleva tieto on maailman salaisimmin varjeltua, jopa enemmän varjeltua kuin eduskuntaan tuleva turvallisuustieto.

Olivat sitten pörssisalaisuuden ja sisäpiiritiedon säännökset mitkä tahansa, nämä ehdotukset, jotka tässä lausumassa ovat siitä, että osakerekisteritiedot olisivat julkisia, ovat erittäin tärkeä osa nykyaikaista yhteiskuntaa, jotta me näemme, kuka yhtiössä käyttää valtaa, ja jotta näemme myös piileviä omistuksia, niin ettei päästä käyttämään valtaa salassa ja ulkopuolelta julkisen kontrollin. Se on myös näihin yhtiöihin sijoittamisen kannalta tärkeä asia, eli niiden, jotka sijoittavat julkisesti noteerattuihin yhtiöihin, täytyy voida luottaa siihen, että vallankäyttö näissä yhtiöissä on tiukasti säädeltyä ja että se on kontrollissa ja että omistajat ovat tiedossa.

Kun näistä avoimuusasioista usein eduskunnassa puhutaan, niin rohkenen toivoa, että tämä edustaja Ihalaisen ehdotus voisi saada yli puoluerajojen menevää kannatusta. Tämä mielestäni on nykyaikaisen markkinatalouden välttämätön ehto, ja jos nykyaikaista markkinataloutta kannattaa, niin silloin kannattaa myös edustaja Ihalaisen tekemää lausumaehdotusta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

4. Vakuutus- ja eläkelaitosten lääkäreiltä poistettava mielivaltainen oikeus kumota potilasta hoitavan lääkärin lausuntoja. Tapaturmavakuutuslain 41 d § muuttaminen siten että tuo mielivaltaisuus poistuu.

Kansalaisaloite KAA 4/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 33/2018 vp

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 33/2018 vp. Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotus hylätään.

Keskustelu

17.10 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on käsittelyssä kansalaisaloite, jossa ehdotetaan tapaturmavakuutuslakiin, siis nykyiseen työtapaturma- ja ammattitautilakiin, sellaista säännöstä, jonka mukaan vakuutus- tai eläkelaitoksen lääkärin on merkittävä korvausasiassa lääketieteellisen seikan arviointia koskeva kannanottonsa noudattaen terveydenhuollon ammattihenkilölain 23 §:ssä säädettyjä lääkintölaillisia todistuksia ja lausuntoja koskevia muotovaatimuksia. Siis käytännössä aloitteessa esitetään, että vakuutus- ja eläkelaitosten lääkäreillä pitkään ollut lain suojaama oikeus tehdä päätöksiä ilman vastuuta lausunnoistaan muutettaisiin. Aloitteen tekijät ovat siis pitäneet perusteltuna, että kun hoitavalta lääkäriltä vaaditaan lausunnon allekirjoittamista kunnian ja omantunnon kautta, niin näin pitäisi edellyttää myös vakuutuslääkäreiltä, ja aloitteentekijät esittävät, että tapaturmavakuutuslakiin lisättäisiin tätä koskeva säännös näistä lausunnon antavan lääkärin muotovaatimuksista ammattihenkilölain 23 §:n mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa, että nämä kansalaisaloitteen sekä kansalaiskeskustelun tärkeät viestit siitä, että ihmiset kokevat epäoikeudenmukaisuutta ja epäluottamusta päätöksenteon riippumattomuuteen, ovat huolestuttavia niin vakuutus päätösten uskottavuuden kuin koko järjestelmänkin hyväksyttävyyden kannalta. Erityisen ongelmallinen tilanne on vakuutettujen kannalta silloin, kun korvauksen hakijaa hoitaneen lääkärin lausunto ja johtopäätökset eroavat vakuutus- tai eläkelaitoksen päätöksestä. Näitä tapauksia oli esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeiden osalta viime vuonna 29 prosenttia, ja esimerkiksi vakuutusyhtiöille ilmoitetuista työtapaturmista ja ammattitaudeista noin 10 prosenttia oli hylkäävien päätösten osuus, ja lääketieteellisellä työkyvyttömyysperusteella tehtyjen hylkäyksien osuus on noin 1,6—2,5 prosenttia hakemuksista.

Valiokunta on kiinnittänyt jo vuosien varrella huomiota etuuspäätösten perusteluiden selkeyden ja ymmärrettävyyden merkitykseen. Asiaa on sivuttu kaikki nämä vuodet. Myöskin on hyvä todeta, että tällä hetkellä ministeriössä on jo tosiasiallisesti käynnissä laajapohjainen neuvottelukunta, joka nimenomaan selvittää ja jatkaa vakuutuslääkärijärjestelmän kehittämistä aiempien hankkeiden ja selvitysten pohjalta. Mukana ovat hyvin monet tahot, ja tämä neuvottelukunta istuu nyt kolme vuotta yhteen jaksoon.

Arvoisa puhemies! Keskustelua herätti valiokunnassa erityisesti se, mikä on oikea tapa vakuutuslääkärijärjestelmää kehittää. Kansalaisaloitteen ehdotus siitä, että järjestelmää kehitettäisiin nimenomaan korjaamalla vallitsevaa lakia ammattihenkilölain muutosäännöksen mukaisesti, ei välttämättä tuo korjausta niiden ihmisten asemaan, joista tämä kansalaisaloite kumpuaa. Tältä osin valiokunta kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että tämä kyseinen ehdotus ei tosiasiassa tule parantamaan ihmisten mahdollisuutta saada oikeutta asialleen.

Näin ollen valiokunta päätyy omassa ratkaisussaan siihen, että valiokunta ensinnäkin toteaa, että nykyinen järjestelmä on sosiaaliturvan ja sen piirissä olon suhteen jo hyvin monimutkainen ja yksityistapauksissa voi olla hyvin isojakin taloudellisia vaikeuksia, jos saa

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

hylkäävän päätöksen tällaisessa asiassa. Valiokunta korostaa ensinnäkin sitä, että tällaisen korvauksen tai etuuden epääminen ei saa merkitä sitä, että henkilö jää kokonaan ilman toimeentuloturva, ja sitä, että perusoikeuksien toteutumisen kannalta on tärkeää, että myös päätöksenteon nopeus ja sujuvuus on turvattu, ja sitä, että etuuden hakijoiden kannalta tärkeää on yhdenvertaisuus ja perusteltujen päätösten selkeys ja laadukkuus ja kattavuus. Tältä osin valiokunta korostaa myös vakuutuslääkäreiden puolueetonta koulutusta ja hoitavien lääkärien vakuutuslääketieteellistä osaamista ja sen kehittämistä.

Arvoisa puhemies! Varmasti monen kysymyksenä sitten on, että jos tämä ei valitettavasti ole se konkreettinen tapa, jolla muutettaisiin sitä, mikä synnyttää epäoikeudenmukaisuuden tunnetta vakuutuslääkärijärjestelmän osalta, niin millä se sitten pitäisi tehdä. Kävimme tästä kyllä vakavan keskustelun valiokunnassa, ja valiokunta korostaa tässä yhteydessä erityisesti sitä, että kyllä luottamusta tarvitaan edelleen vakuutuslääkärijärjestelmään ja sitä pitää pystyä kehittämään ja sen pitää paremmin vastata kansalaisten oikeustajuun ja tämän oikeustajun huomioiminen on erityisen tärkeää kehitystyössä.

Näin ollen valiokunta päätyy siihen, että vaikka teknisesti tämä kansalaisaloite nyt hylätään erityisesti siksi, että tätä varsinaista pykälää, johon muutosta tehtäisiin, ei enää uudessa lainsäädännössä ole olemassa, niin silti valiokunta katsoo, että nimenomaan tämä kansalaisaloite on johtanut siihen, että käydään keskustelua koko vakuutuslääkärijärjestelmän tulevaisuudesta ja sen toiminnan kehittämisestä. Silloin pidän merkittävänä sitä, että koko valiokunta päätyy ratkaisuun, jossa tosiasiaassa valtioneuvoston tulee nyt selvittää eri keinot, millä tavalla tätä vakuutuslääkärijärjestelmää voidaan kehittää edelleen, jotta se vastaisi kansalaisten oikeustajua.

Tämän takia valiokunnan lausumaehdotus on minusta järeä järeä lausumaehdotus. Nimittäin siinä edellytetään, että valtioneuvosto valmistelisi esityksen vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseksi ja antaisi eduskunnalle ehdotukset lainsäädännön muutoksiksi jo vuoden 2020 kevädistuntokaudella. Tässä yhteydessä on selvitettävä myös vakuutuslääkäreiden lausuntojen muutovaatimusten kirjaamista lainsäädäntöön, siis juuri sitä, mitä tässä kansalaisaloitteessa nimenomaan esitettiin. Mutta millä tavalla nämä muutovaatimukset pitäisi tehdä ja mitkä ovat ne konkreettiset keinot, joilla tähän saadaan lisää oikeutta, sitä nyt sitten lähdetään selvittämään. Pidän tätä valiokunnan ratkaisua siltä osin merkittävänä, että me saamme nyt aikaan tässä asiassa. [Timo Heinosen vastauspuheen-
vuoropyyntö]

Puhemies Paula Risikko: Lupasin, että heille, jotka ovat odottaneet pitkään, annetaan tässä nyt ainakin ensiksi puheenvuoro.

17.19 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö tähän kansalaisaloitteeseen on yksimielinen, ja esittelen tässä perussuomalaisen eduskuntaryhmän kantoja ja ajatuksia näin valiokuntavastaavana.

Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensimmäisenä haluan kiittää kansalaisaloitteen laatijoita Pertti Latvalaa ja Nico Ojalaa. Haluan myös kiittää kaikkia kansalaisia. Liki 60 000 ihmistä on tämän aloitteen allekirjoittanut, ja sanomattakin on selvää, että kansa on jälleen käyttänyt sitä järeintä omaa asetta, jolla saa asiansa kuuluviin tänne eduskuntaan, eli kansalaisaloitetta, ja on hienoa, että me ehdimme sen vielä täällä käsitellä. Toki aina voidaan miettiä, että lisää aikaa ja enemmän asiantuntijakuulemisia varmasti olisi ollut paikallaan,

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

mutta on hyvä, että tämä on nyt täällä meillä käsittelyssä ja voimme myös ihan ilolla kertoa, mitä kaikkea tänne meidän mietintöömme on laitettu sisälle.

Haluan erityisesti kiittää myös perussuomalaisten kansanedustajaa Jari Ronkaista, joka on tehnyt niin lakialoitteen vuonna 2017 kuin myös toimenpideoitteen liittyen vakuutuslääkärijärjestelmän kehittämiseen ja parantamiseen. Se on oikeastaan ollut päänavaus tälle koko asialle, ja on hienoa, että nyt sitten asiat etenevät ja lakialoite ja toimenpideoite saavat myös tällä tavalla äänen täällä eduskunnassa.

Tässä aloitteessahan katsotaan, että vakuutus- ja eläkelaitosten lääkäreillä on ollut pitkään lain suojaama oikeus tehdä päätöksiä ilman vastuuta lausunnoistaan, ja aloitteen tekijät pitivät perustuslain 6 §:n turvaaman yhdenvertaisuuden vastaisena sitä, että hoitavalta lääkäriltä vaaditaan lausunnon allekirjoittamista kunnian ja omantunnon kautta mutta samaa ei edellytetä vakuutuslääkäriltä. Eli ihan selkokielellä siitä tässä aloitteen sisällössä on kysymys.

Me perussuomalaiset pidimme erittäin tärkeänä, että tämä asia nousee esille valiokunnassa, ja iloitsemme siitä, että saimme yksimielisesti tänne meidän mietintöömme lausuman, jonka valiokunnan puheenjohtaja Krista Kiuru juuri äsken esitti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee esityksen vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseksi ja antaa eduskunnalle ehdotukset lainsäädännön muutoksiksi vuoden 2020 kevädistuntokaudella. Tässä yhteydessä on selvitettävä vakuutuslääkäreiden lausuntojen muotovaatimusten kirjaamista lainsäädäntöön.” Tämä lausuma on todellakin jyrä ja järeä, ja se sisältää myös tämän tarkkailun, että tarkastetaan ja selvitetään, voidaanko kirjata lakiin ”kunnian ja omantunnon kautta” ja mitä merkitystä sillä olisi. Eli erittäin tärkeää, että tällainen lausuma lähtee eteenpäin ja että tätä järjestelmää tarkkaillaan ja kehitetään.

Arvoisa rouva puhemies! Prosessit ovat erittäin pitkiä niille ihmisille, jotka hakevat itselleen oikeutta ja jotka ovat kokeneet tapaturman tai muun vamman. Aika kulkee, kipua on, ja kipeä ihminen ei välttämättä jaksakaan lähteä taistelemaan oikeuksiensa puolesta. On tärkeää, että muistamme täällä, että kuka tahansa meistä, kun me poistumme tuosta ovesta, voi liukastua, voi kaatua, voi olla se, joka seuraavana on hakemassa itselleen oikeutta. Ja jos hakemus tulee palautuksena kuin bumerangi takaisin, ilman että sen saaja ymmärtää, mistä on kysymys, ja niin, että hän kokee, että on puuttunut avoimuutta tai on tiedottamisessa tai ymmärtämisessä jotakin vikaa, niin että ei saa selväksi, minkä takia tämä hakemus on palautunut, minkä takia on tullut kielteinen päätös, niin nämä ovat niitä asioita, joita meidän tulee avata. Meidän tulee kehittää koko yhteiskuntaa entistä enemmän selkokieleksi, ja erityisesti näissä tapauksissa. Ihmisen, joka saa kielteisen päätöksen, tulee tietää, minkä takia ja miksi. Paperiruljanssissa ja byrokratian rattaissa on erittäin hankalaa ja ahdistavaa olla, ja korostan vielä, että kipeä ihminen ei jaksakaan.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite tuo merkittävällä tavalla esille niitä seikkoja, joiden perusteella vakuutuslääkärijärjestelmää on edelleen arvioitava ja kehitettävä kansalaisten oikeusturvan ja järjestelmän hyväksyttävyyden parantamiseksi, ja tuntuu hyvin tylylle, kun me aina näissä mietinnöissämme kerromme, että kansalaisaloite hylätään. No, tämä on se prosessi, miten se täällä menee, mutta kuitenkin kansalaisaloite on johtanut siihen, että me olemme vahvasti esittäneet lausumallamme, että asia ei saa jäädä tähän vaan asian on edettävä eteenpäin.

Toivon, että kansalaisten oikeusturva toteutuu ja päätöksenteon luotettavuus ja uskottavuus säilyvät myös tulevaisuudessa ja me voimme avata niitä asioita, kun tätä järjestelmää

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

ryhdytään kehittämään. On erittäin hyvä asia, että tämä asia nyt tästä lähtee eteenpäin ja etenemään. Odotamme toki mielenkiinnolla, minkälaisia tuloksia sitten saamme.

Mutta terveisiä aloitteen tekijöille ja aloitteen allekirjoittajille, ja niille ihmisille, jotka parasta aikaa näissä prosesseissa ovat mukana, voimia toivotellen.

17.24 Jari Ronkainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensimmäisenä haluan kiittää kansalaisaloitteen alullepanijaa Pertti Latvalaa ja kansalaisaktiivi Nico Ojalaa siitä, että tämä vakava epäkohta lainsäädännössämme on saatu vihdoinkin tänne eduskunnan käsiteltäväksi.

Vakuutusyhtiöiden ja niiden käyttämien asiantuntijalääkäreiden mahdollisuus kiistää hoitavan lääkärin diagnoosi potilasta näkemättä haastaa laajasti kansalaisten oikeudentajuja. Tästä on hyvänä osoituksena se, että kansalaisaloite keräsi vain vajaassa kahdessa kuukaudessa vaadittavat 50 000 allekirjoitusta.

Kansalaisaloitejärjestelmä on osoittanut tarpeensa jo useita kertoja. Se on tarjonnut ihmisille suoran kanavan vaikuttaa ja tuoda päivänpolttavia aiheita eduskuntaan. On tärkeää, että tämä kansalaisaloite eteni käsittelyyn, sillä uhkana oli myös sen raukeaminen eduskuntakauden päättymiseen. Käsittelyä jättäminen olisikin ollut mielestäni kansanvallan halveksuntaa. Osa oikeusoppineista epäili, voiko tätä kansalaisaloitetta käsitellä lainkaan sen viitatessa jo kumottuun lakiin. Mielestäni on kuitenkin kohtuutonta odottaa maallikolta samantasoista valmistelua kuin eduskunnan virkamiehiltä on totuttu näkemään. Aloitteen tekijät ja puuhamiehet on kutsuttu valiokuntaan kuultaviksi, ja tahto kansalaisaloitteen takana on tullut selvitettyä. Aloitetta on käsitelty sen arvon mukaisella tavalla.

Arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön. Kiitos siitä. Valiokunta on epäilemättä saanut kansalaisaloitteen kuulemisen aikana kuulla niin aloitteen tekijöiltä kuin potilasjärjestöiltäkin, minkälaisen epäoikeudenmukaisuuden kohteeksi ihmiset ovat joutuneet vakuutusyhtiöiden taholta. Vaikkakin valiokunta esittää lakiehdotuksen hylkäämistä, on valiokunnan lausuma ehdottoman kannatettava. Seuraavan hallituksen tulee valmistella esitys vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseksi. Päätös on myös ymmärrettävä, sillä nyt puhutaan niin isosta lakikokonaisuudesta, että sen valmisteluun on varattava vähintään puoli vuotta aikaa. Se on aika, jota tällä eduskunnalla ei enää ole. Lausumassa näkyy myös perussuomalaisten kädenjälki. Haluaisinkin kiittää perussuomalaisten kansanedustaja Arja Juvosta aktiivisesta valiokuntatyöstä. Vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaaminen on yksi perussuomalaisten eduskuntaryhmän kärkihankkeista ja viimeksi esitelty eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjetissa vuodelle 2019.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteen vaatimus siitä, että vakuutuslääkärien tulee noudattaa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukaisia muotovaatimuksia, on linjassa lakialoitteeni kanssa, jonka tein reilut kolme kuukautta ennen nyt käsittelyssä olevaa kansalaisaloitetta. Lakialoitteeni synnytti runsaasti julkista keskustelua ja toi vakuutuslääkärijärjestelmän ongelmat linssin alle. Lakialoitteessa esittämäni ja kansalaisaloitteessa toistettu vaatimus niin kutsutusta totuusvelvoitteesta tarkoittaisi käytännössä sitä, että vakuutuslääkäri joutuisi allekirjoittamaan laatimansa asiakirjat kunnian ja omantunnon kautta siinä missä muutkin lääkärit. Tämä velvoite kumottiin vuonna 2004 kansalaisaloitteessakin viitatulla tapaturmavakuutuslain 41 d §:llä, joka nykyisin sisältyy muihin lakeihin.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Nyt ei kuitenkaan päätetä mitään valmista, vaan seuraava eduskunta ja hallitus ottavat asiakseen korjata vakuutuslääkärjärjestelmän vääryydet. Jatkokäsittelyssä on äärimmäisen tärkeää, että selvitetään sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuman mukaisesti mahdollisuus totuusvelvoitteen kirjaamisesta lakiin. Lisäksi kehotan huomioimaan lakialoitteeni ja perussuomalaisten eduskuntaryhmän esitykset käänteisestä todistustaakasta, jolloin vakuutusyhtiö joutuisi lääketieteellisin perustein kumoamaan hoitavan lääkärin lausunnon. Tämä kantaisi jo pitkälle kansalaisten kokeman mielivallan poistamiseksi.

Puhemies Paula Risikko: Haluatteko tässä vaiheessa pienen debatin? — Pieni vastauspuheenvuorovaihe.

17.30 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On valitettavaa, että aika usein nämä kansalaisaloitteet kaatuvat erilaisiin teknisiin ongelmiin, ja haluan tällä kertaa antaa kyllä kiitosta sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ja sen puheenjohtajalle Krista Kiurulle ja kaikille jäsenille siellä, että on etsitty sellainen ratkaisu, että tekninen ongelma ei kaada kansalaisaloitetta vaan tässä kansalaisaloitteen tavoite etenee lausuman kautta niin, että keväällä 2020 pitää eduskuntaan tuoda, ei vain selvitystä vaan esitys siitä, että tämä asia saadaan kuntoon.

Tarvitaan siis puolueeton taho, mielestäni, antamaan asiantuntijalausuntoja vakuutuslääketieteellisissä kiistatilanteissa.

Haluan vielä lopuksi antaa kiitosta erityisesti kansanedustaja Jari Ronkaiselle, joka on ollut tässä asiassa eduskunnan primus motor, tehnyt aloitteen tästä ja vienyt sitä määrätietoisesti eteenpäin, ja tämä kansalaisaloite sitten buustasi sen tähän lopulliseen ratkaisuun.

Kiitos sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

17.31 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä voisi yhtyä edustaja Heinosen puheeseen siinä mielessä, että on todella surullista, että usein kansalaisaloitteilta odotetaan, että ne ovat täydellisiä, vaikka meidän eduskunnan tehtävähän on toteuttaa se henki. Siksihän me täällä olemme, ja meillä on asiantuntijoita virkamiehinä, jotka nimenomaan toteuttavat tämän, joten me emme saa koskaan piiloutua kansalaisaloitteen taakse, jos siellä on joku tekninen pikku harha tai joku muu, joka ei toimi. Joten sen takia on hyvä, että tähän suhtauduttiin hyvin vakavasti.

Kun ihminen todella kokee jonkun tapaturman ja onnettomuuden, niin hänellä on jo tarpeeksi vaikeata silloin, ja silloin testataan se, onko meidän yhteiskunta oikeudenmukainen, saako hän oikeutta, pidetäänkö hänestä huolta. ”Kunnian ja omantunnon kautta” kirjaamiselle ei ole mitään estettä, ja nyt tässä jo käynnistettiin se, että me sitten palaamme tähän asiaan, ja tämä kansalaisaloitteen henki toteutuu, koska erinomaiset edustajamme Juvonen ja Ronkainen ovat pitäneet siitä huolen. Minä olenkin heistä äärimmäisen ylpeä, ja minun täytyy kyllä sanoa, että perussuomalaisella puolueella on kyllä korostunut oikeudentaju.

17.33 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan yhtyä niihin kiitoksiin sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, joita tässä on esitetty. Todella on niin, että vaikka — näin ymmärsin — käsittelyssä muitakin vaihtoehtoja oli, niin täällä sitten valiokunnan johdon hyvällä työllä päädyttiin siihen, että löydettiin yhteisymmärrys tästä ponnesta. Kiitos siitä valiokunnalle.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Todella on näin, että kun meillä on nyt se toisen asteen maksuttomuus -aloite ollut, niin tässähän on kaksi hyvin erityyppistä tapaa käsitellä kansalaisaloite. Kiistatta molemmissa on teknisiä ongelmia, mutta tässä nimenomaan löydettiin yhteinen tahto ja yhteinen ponsi siitä, että me kaikki ryhmät edellytämme, että valtioneuvosto valmistelee esityksen vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseksi, eli yhteinen tahto, mitä ei tässä toisen asteen maksuttomuus -aloitteessa löydetty, tässä löydettiin. Tämä on esimerkki siitä, että kansalaisaloitejärjestelmää voi käyttää myös näin, vaikka siellä ei jokainen tekninen yksityiskohta ole pilkkua myöten kohdillaan.

17.34 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn kiitoksiin valiokunnalle tomerasta työstä, mutta annan samalla myös moitteita. Moitteita annan siitä, että tässä valiokunnan mietinnössä ei kertaakaan päästä siihen ydinongelmaan, joka liittyy hoitavan lääkärin ja vakuutuslääkärin lausuntojen erilaisuuteen. Se ydinongelma on se, että meillä on lainsäädännössä 11 erilaista määritelmää työkyvyttömyydelle. Tämä ei ole vakuutuslääkärin vika, ja meidän täytyy muistaa, että niin hankalassa tilanteessa kuin ihmiset, jotka kokevat itsensä työkyvyttömiksi, ovatkin, niin ongelma on isosti se, että heidän hoitavalle lääkärilleen se on lääketieteellinen asia mutta vakuutuslääkärille se on juridinen asia ja hän joutuu huomioimaan nämä 11 erilaista määritelmää. Ja myös siitä, miten näitä määritelmiä lähdetään perkaamaan, olisin toivonut tähän valiokunnan mietintöön jotakin lausuntoa.

17.35 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä asia on ollut esillä, ja tämä tiedetään valiokunnassa, mutta koska nimenomaan tässä kansalaisaloitteessa esitetään vain yhtä tapaa ratkaista asia, tässä kansalaisaloitteen kuulemisessa me olemme nimenomaan nyt käyneet läpi sitä, että näillä muotovaatimuksillako tämä asia voitaisiin hoitaa. Oikeusministeriön kanta oli selvä: tämäntyyppinen vaatimus voitaisiin kirjata, mutta valitettavasti se ei toisi tähän asiaan helpotusta. Tätä kautta olemme syvästi huolissamme valiokunnassa siitä, että jos tämä ei ole se lääke, niin millä tavalla tätä oikeustilaa parannetaan. Siltä osin tässä on näitä monia muita vaihtoehtoja, ja tämä on yksi vaihtoehto, jota edustaja Järvinen hyvin kuvasi, mutta tähän ei ole ruvettu sitten luettelemaan. On myös valitusjärjestelmän kautta tehtäviä ratkaisuja ja monia muita, mutta niihin ei otettu kantaa, koska tässä käsitellään nimenomaan nyt tätä kansalaisaloitetta ja annetaan tälle kansalaisaloitteelle mahdollisuus. Se on minusta tärkeintä. Ja mietinnössä vielä viitataan näihin muotovaatimuksiin, että sekin vielä tarkkaan selvitetään.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tässä vielä viisi vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen ministerille vastauspuheenvuoro.

17.36 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan itsekin kiittää tässä yhteydessä aloitteentekijöitä tärkeän ja monia suomalaisia syvästi koskettavan asian tuomisesta tänne eduskuntaan. Kiitän myös valiokuntaa, kiitän teitä hyvästä työstä. Lausuman kautta asia etenee jatkovalmisteluun, eikä jääty jumiin muotoseikkoihin, kuten valitettavasti joskus kansalaisaloitteiden kanssa käy.

Arvoisa puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä, kun ministeri on paikalla, kysyä ministeriltä jatkosta: Miten nyt esitettävän ponnien mukainen lainvalmistelutyö laitetaan käyntiin, ja millainen valmistelutyöryhmä tähän voitaisiin nimittää? Onko tätä jo ministeriössä

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

mietitty? On erittäin tärkeää, että tässä aloitteessa ja mietinnössä peräänkuulutettu avoimuus ja riippumattomuus toteutuvat myös tarvittavien lakimuutosten valmistelutyöprosessin yhteydessä.

17.37 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan itsekkin kiittää sitä työskentelytapaa, joka meillä oli sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Nimenomaan kun me näimme, että tämä kansalaisaloite ei ollut teknisesti ja lainsäädännöllisesti ja juridisesti tehty oikein, me otimme niin sanotun hengen mukaan. Elikkä hengen mukaisesti ja ymmärryksen mukaan me lähdimme vastaamaan siihen perimmäiseen kysymykseen, mitä tällä kansalaisaloitteella haettiin. Kuten täällä todettiin jo nuorten ja järjestöjen tekemästä kansalaisaloitteesta maksuttomasta toisesta asteesta, olisin toivonut, että sen kanssa sivistysvaliokunnassa oltaisiin voitu toimia samalla lailla.

Toinen asia, mistä haluan sanoa edustaja Järviselle: Kuten täällä todetaan, me halusimme laajentaa tätä keskustelua ja tätä valmistelua siten, että me edellytimme, että valtioneuvosto valmistelee esityksen vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseksi ja antaa eduskunnalle ehdotukset lainsäädännön muuttamiseksi. Elikkä tämä antaa silloin tavallaan laajemman viestin eduskunnalta ja tavallaan tehtäväksiannon seuraavalle hallitukselle, miten sen pitää toimia näitten asioitten eteen. Sitten näemme ja toivomme tietenkin, että nämä asiat, mitä edustaja Järvinen toi esille, huomioidaan jatkotyöstämisessä.

17.39 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämähän on erittäin tärkeä asia, mikä tässä kansalaisaloitteessa nyt on ollut esillä, ja hyvä, että tämä asia käydään läpi täällä, ja hyvä, että näistä asioista puhutaan. Mutta valitettavasti tämä ei vain riitä. Jos lähdemme siitä, että puhutaan lääkärin kunniaista ja omastatunnosta, se tarkoittaa sitä, että potilaan on silloin oltava siinä lääkärin näkyvillä, tulipa hän mistäpäin Suomea tahansa. Tässä tulee se iso mutta, että jos näin vaaditaan, silloin tulevat matkakustannukset, kun tullaan Muoniosta Helsinkiin ja takaisin Muonioon, tai mistäpäin maata tahansa.

Meillä on olemassa paljon muitakin asioita, mitä meidän pitäisi vakuutuslääkäriasioissa hoitaa, kuin tämä asia. Meillä on sellaisia asioita, joista pitää keskustella, kuten esimerkiksi se, miten me todistamme, että pitkäaikaistyöttömällä, jolla on mentaaliongelmia, on mielenterveyshäiriö ja hän ei pysty mihinkään työhön vaan hänen pitää päästä työkyvyttömyyseläkkeelle. Aivan samalla tavalla, jos on somaattisella puolella tämä sama asia: jos on käsi poikki, voihan toki silloin juosta, mutta onko silloin, jos käsi on amputoitu, enää työkykyinen? Nämä ovat isoja asioita, joita pitää käydä laajasti läpi.

17.40 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri, kiitän, että olette täällä paikalla, ja kysyisin teiltä sitä, mitä minulta aina kysytään: kun nämä prosessit ovat niin äärettömän pitkiä ja ne ihmiset, jotka odottavat päätöksiä korvauksista tai tilanteestaan, kokevat usein tunteita, että heitä ei kuulla ja kyseessä on oikeusmurha ja ollaan kuin löysässä hirressä, niin millä tavalla me voisimme parantaa tätä prosessin sujuvuutta, niin että asiat nopeutuisivat ja ihmiset saisivat nopeammin niitä päätöksiä? Olisi toivottavaa, että myös tämä huomioitaisiin sitten siinä valmistelussa.

Sitten toinen huoleni koskee niitä henkilöitä, jotka eivät näitä päätöksiä ajallansa saa ja joille kuitenkin sanotaan, että olette työkykyisiä ja pitää mennä töihin ja pitäisi vielä aktivoitua. Millä ihmeen tavalla sitten näille ihmisille viestiä viedään siitä, mitä keinoja he

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

voivat käyttää nyt siinä elämäntilanteessaan, koska työtä ei todellakaan löydy ja aktivointiin ei kykene ja etuudet menetetään ja ihmiset ovat todellakin löysässä hirressä?

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Salonen ja sitten ministeri. Sitten mennään puhujalistalle.

17.41 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun viime kaudella tulin valituksi eduskuntaan, edessäni oli heti yhteydenotto kansalaiselta, joka oli hyvin isoissa vaikeuksissa vakuutusjärjestelmän kanssa ja joutui käymään itse asiassa kaikki oikeusasteet ja vasta lopulta voitti sitten viimeisessä oikeusasteessa.

Tein viime kaudella asiasta keskustelualoitteen, joka tosin ei silloin koskaan edennyt. Silloin ministerinä toiminut Risikko puuttui myöskin asiaan, ja tehtiin jonkunäköisiä toimenpiteitä, mutta yhä edelleen olemme siinä tilanteessa, että nämä toimet eivät ole riittäneet.

Ei muuten ole ihan itsestään selvää, että tämä mietintö on tämän sisältöinen kuin se nyt on. Siinä mielessä totean edustaja Järviselle, että alkää antako meille moitteita, sillä me olemme kyllä siellä tehneet työmme perusteellisesti, [Heli Järvisen välihuuto] ja nimenomaan tällä lausumalla halusimmekin laajentaa, että tämä asia perataan nyt laajalla mittakaavalla eikä vain tämän yhden asian osalta.

17.42 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Rouva puhemies! Ensinnäkin kiitoksia valiokunnan puheenjohtajalle mietinnön esittelystä ja valiokunnalle mietinnön laatimisesta. Tähän yksimieliseen mietintöön ja näihin kiitoksiin täällä salissa ja samoin tähän valiokunnan esittämään lausumaan on helppo yhtyä. Mielestäni siinä on selvät askelmerkit tulevaan.

Edustaja Sarkkinen, kysyitte tuossa, mikä on mahdollisesti se pohja, jolla tätä ratkaisua lähdetään etsimään. Eiköhän se löydy muun muassa siitä, että ministeriössä jo toimii neuvottelukunta, jonka tarkoituksena on kehittää vakuutuspäätöksiä, työeläkekuntoutuspäätöksiä. Siihen liittyen, kuten edustaja Ronkainen totesi, tarvitaan nimenomaan huolellinen ja riittävän pitkä lainvalmistelu, jotta voidaan ottaa huomioon ne asiat, mitä, edustaja Järvinen, otitte tässä esille, ja samoin puheenjohtaja Kiurun esittämät haasteet siinä, millä aikataululla voidaan edetä.

Mitä tulee sitten näihin kysymyksiin siitä, miten saadaan nopeammin päätöksiä ja miten poistetaan sitä epäluottamusta näitä päätöksiä kohtaan: Se on aivan totta, että nämä hylätyt työkyvyttömyyseläkepäätökset ja kuntoutuspäätökset ovat käytännössä ristiriidassa kansalaisten oikeustajua vastaan. Vakuutuslääkäreihin ei luoteta. Ja epäoikeudenmukaisuuden kokemus, jos sitä koetaan, ei voi olla kansalaisella väärä. Tätä järjestelmää on kritisoitu pitkään, ja varmasti tästä löytyy lukuisia toimenpidealoitteita ja lakialoitteita tuolta eduskunnan intrasta.

Nyt kun olemme saaneet tämän lausuman, että tuleva hallitus on sitten tämän asian äärellä, todella toivon ja uskon — ja meidän yhteinen tahtotilamme ainakin vaikuttaa siltä — että halutaan ottaa rohkeita askelia siihen, että luottamusta saadaan lisää ja tietoa saadaan lisää ja kansalaiset kokevat, että heidän äänensä on tullut kuulluksi.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan. Kiitoksia kärsivällisyydestä, edustaja Taavitsainen.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

17.45 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri! Kollegat! Mielestäni nykyisessä vakuutuslääkärijärjestelmässä on huomattavan paljon epäkohtia, ja siksi kiitän kansalaisaloitteen tekijöitä ja sen allekirjoittaneita kansalaisia. Olen todella hyvilläni, että tämän kansalaisaloitteen myötä eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta yksimielisesti ehdottaa vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamista ja otti todella vakavasti vakuutuslääkäreiden lausuntoihin liittyvät kansalaisten kokemukset.

Ongelmallisia ovat erityisesti tilanteet, joissa hakijaa hoitaneiden lääkäreiden lausunnot ja vakuutuslääkäreiden näkemykset eroavat ja vaikuttavat ihmisen saamiin korvauksiin ja hänen toimeentuloonsa ja kuntoutukseen. Hoitavien lääkäreiden lausunnoille on mielestäni annettava nykyistä suurempi painoarvo, ja vakuutusyhtiöiden asiantuntijalääkäreiden valvontaa tulee parantaa, ja vakuutusyhtiöt pitää laittaa korvausvastuuseen, jos vakuutuslääkärin todetaan syyllistyneen virheeseen tai laiminlyöntiin, jonka seurauksena vakuutettu on kärsinyt joko terveydellisesti tai taloudellisesti.

Esimerkiksi aivovammoihin on liittynyt paljon epäoikeudenmukaisuuksia. Suomessa on viisi aivovammapoliklinikkaa, joissa on maan paras aivovammoja koskeva osaaminen. Missään muualla kuin näissä yksiköissä ei osata tehdä aivovammaepäilyjen diagnostiikkaa, aivovammojen vaikeusasteen arviointia ja siihen liittyvää diagnostiikkaa, kuntoutus-arvioita ja kuntoutussuunnitelmia. Näissä yksiköissä työ perustuu moniammatilliseen tutkimukseen. Tällaisen yksikön arvion sivuuttaminen ei saa olla mahdollista ilman erittäin painavia perusteita. On täysin kestävämpiä, että tällä hetkellä tällaisen yksikön arvion diagnostiikasta tai hoidosta voi sivuuttaa yksin tai täysin itsenäisesti vakuutusyhtiön ortopedi, jolla ei ole mitään kokemusta aivovammoista.

Vaikea aivovamma voidaan nykyään vakuutusyhtiössä siis todeta lieväksi, ja potilas jää tällöin ilman kuntoutusta ja ilman toimeentuloa. Lopputulos on ollut monen ihmisen kohdalla aivan katastrofaalinen. Se, että vakuutusyhtiö kieltäytyy korvaamasta, ei tarkoita sitä, että vammautunut ihminen olisi parantunut ja työkykyinen. Hän ei ota vuodetta kainaloonsa ja ryhdy kävelemään. Hänen hoitonsa, kuntoutuksensa ja ansionmenetyksiin liittyvät kustannuksensa siirtyvät yhteiskunnan maksettaviksi. Usein hän tippuu myös täysin mustaan aukkoon eikä saa mistään rahaa.

Näitä tositarinoita olen kuunnellut ja olen moittinut myös Kelaa, joka lähettää ihmisille hylkääviä sairauspäivärahapäätöksiä, vaikka henkilön lääkärintodistuksesta ilmenee, että hän on sairas ja että hänen työkykynsä ei riitä edes osa-aikatyöhön. Kielteisiä päätöksiään Kela perustelee omien vakuutuslääkäreidensä tekemällä arviolla, pelkkien potilaspapereiden pohjalta, näkemättä ihmistä.

Arvoisa puhemies! Aivovammaliitto on tuonut esille myös erittäin tärkeän asian: sen, että vammautuneella ihmisellä ei ole oikeutta omaan tietoihinsa 80 vuoden salassapidon vuoksi. Vakuutuslääkäreiden valvonta ei ole mahdollista tämän takia. Vammautuneella ei ole oikeutta saada ratkaisuun osallistuneen vakuutuslääkärin lausuntoa tämän salassapitosäännöksen takia. Tämä on ehdottomasti muutettava lakiin oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Eduskunta on nyt päättämässä, että vakuutuslääkärijärjestelmää parannetaan Suomessa ja kansalaisaloitteessa ja kansalaiskeskustelussa esiin tulleet koetut epäkohdat korjataan. Tämä on aivan huikean hieno juttu. On aivan päivän selvää, että seuraavan hallituksen on otettava tämä asialistalleen ja korjattava lailla nämä vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohdat. Tämä on niin tärkeä asia, että se on kirjattava hallitusohjelmaan.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Harmi, että ministeri ehti lähteä. Olisin kiittänyt häntä siitä, että hän kuunteli tätä keskustelua ja kertoi, mitä ministeriössä on meneillään tällä hetkellä. Hiukan olen huolissani siitä, kuuluuko tuossa ministerin mainitsemassa asetetussa työryhmässä riittävästi potilaiden ääni vai jyrätäänkö heidän äänensä vakuutusyhtiöiden ja virkamiesten toimesta. Meidän pitää pitää huoli, että heidän äänensä kuuluu.

17.51 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen siihen, että kansalaisaloite sai kunnollisen käsittelyn ja sen sisältö etenee, vaikka se teknisesti joudutaankin tässä vaiheessa hylkäämään. Mietintöön kirjattu ponsi on hyvä, ja se edellyttää tiukasti vakuutuslääkärijärjestelmän selvittämistä ja korjaamista ja tarpeellisten lakimuutosten valmistelua ja tuomista eduskuntaan huomioiden kansalaisaloitteessa ja kansalaiskeskustelussa esiin nousseet epäkohdat. Olennaista on lisätä vakuutuslääkärijärjestelmän läpinäkyvyyttä ja riippumattomuutta ja kansalaisten luottamusta järjestelmään.

Arvoisa puhemies! Mietinnössä todetaan, että vakuutuslääkärien lääketieteellisten perusteluiden laatu korvauksen hylkäävissä ratkaisuissa tulee selvittää. Näin on, ja näkisin tarpeellisena selvittää myös mallia, jossa vakuutuslääkärillä olisi velvollisuus nähdä ja tutkia potilas, mikäli arvio poikkeaa hoitavan lääkärin arviosta. Mielestäni matkakustannukset eivät voi olla yksiselitteinen este tälle lakimuutokselle, kun kyse on ihmisen loppuelämän kannalta äärimmäisen tärkeistä päätöksistä ja prosesseista. Vakuutuslääkärien osaamisen ja heidän riippumattomuutensa on myös oltava asia, joka selvitetään ja josta ei voi jatkossa enää olla niin paljon kysymysmerkkejä kuin tänä päivänä on.

Arvoisa puhemies! Vakuutuslääkärien ja muutoksenhakulautakuntien riippumattomuuden ja avoimuuden varmistaminen on olennaista. Vakuutuslääkärien portinvartija-asema on sinänsä perusteltu, mutta kansalaisten on voitava luottaa järjestelmän puolueettomuuteen. Valitettavasti tänä päivänä näin ei välttämättä ole, ja vakuutuslääkärit näyttäytyvät olevan hyvin läheisessä kytköksessä vakuutusyhtiöihin ja niiden intresseihin.

Arvoisa puhemies! Toivon, aivan kuten edellinen puhuja totesi, että jatkotyössä, kun näitä tarvittavia lakimuutoksia ponnen pohjalta valmistellaan, avoimuus ja riippumattomuus ovat myös jatkotyötä ohjaavat periaatteet ja että erilaiset sidosryhmät, asiantuntijat ja myös potilasjärjestöt, pääsevät prosessiin osallistumaan.

Arvoisa puhemies! Kuten tässä mietinnössä todetaan, päätösten selkeys ja ymmärrettävyys on olennainen jatkokehittävä asia. Siihen on helppo yhtyä. Selvää on myös se, mikä tässä keskustelussa on jo noussut esille, että työkyvyttömyyden käsitteen erilaisuus eri laeissa on asia, joka tulee tässä yhteydessä myös laajasti selvittää. Ylipäätään koko järjestelmä on syynäntävä hyvin perusteellisella tavalla.

Arvoisa puhemies! Kiitokset vielä aloitteentekijöille tärkeän asian esiin nostamisesta, ja kiitoksia valiokunnalle asian edistämisestä. Erityistä arvoa mietinnöllä on, koska se oli yksimielinen.

17.54 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! On aivan kiistämätöntä, että meillä on Suomessa tuhansittain ihmisiä, jotka kokevat olonsa työkyvyttömäksi mutta siitä huolimatta eivät saa työkyvyttömyyseläkettä. He kokevat tulleen kohdelluiksi epäoikeudenmukaisesti. Siitä syystä on erinomaista, että tämä aloite on tehty, ja vielä erinomaisempaa on se, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on ottanut siihen selkeän kannan. Harmittelen kuitenkin hieman sitä, että tässä keskustelussa me puhumme vakuutuslääkäreistä tavalla, joka ikään kuin leimaa heidät syypääksi tähän tilanteeseen. Pitää muistaa, että niin epäoikeudenmukaisuus kuin leimaa heidät syypääksi tähän tilanteeseen. Pitää muistaa, että niin epäoikeudenmukaisuus kuin leimaa heidät syypääksi tähän tilanteeseen.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

ne onkin, työkyvyttömyys on lääketieteellinen diagnoosi aina sille hoitavalle lääkärille, kun taas vakuutuslääkärille se on aina myös juridinen käsite.

Vakuutuslääkäri on siinä sekamelskassa, jonka me olemme luoneet, ja nyt en osoita sosiaali- ja terveystieteiden sormella vaan ihan meitä jokaista kansanedustajaa, sillä meidän käsiemme läpi on kulkenut tämä järjestelmä, jossa on 11 erilaista määritelmää työkyvyttömyydelle. Voin luetellakin nämä: sairausvakuutuslaissa, työntekijän eläkelaislaissa, julkisten alojen eläkelaislaissa, kansaneläkelaislaissa, kaikissa erilaiset määritelmät, ja lisäksi työtapaturma- ja ammattitautilaissa, liikennevakuutuslaissa, vahingonkorvauslaissa, sotilassivustamalaissa, laissa sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, rikosvahinkolaissa sekä myöskin vapaaehtoisissa vakuutuksissa. On aivan selvää, että vakuutuslääkärit, jotka yrittävät noudattaa näiden lakien ohjaamana omia päätöksiään, ja kansalaiset ovat hiukan eri linjoilla, ja on ymmärrettävää, että kansalaisten on vaikea ymmärtää päätösten erilaisuutta. Vakuutuslääkäri joutuu hoitavan lääkärin sijaan tuntemaan sosiaalivakuutuslainsäädäntöä, aiempia ratkaisulinjoja, muutoksenhakuelinten noudattamia käytäntöjä, toki myöskin erilaisia kuntoutusvaihtoehtoja ja vielä sitten kaupan päälle nämä lainsäädännön 11 erilaista työkyvyttömyystulkintaa. Toki vakuutuslääkäri myös ottaa huomioon hakijan koko elämäntilanteen laajemmin kuin hoitava lääkäri. Vakuutuslääkärit eivät myöskään toimi oman tahtonsa mukaan miten sattuu, vaan heilläkin on selkeät valvojat, viranomaisena Finanssivalvonta sekä tietysti myöskin muutoksenhakuelimet, ja väitän kyllä, että myös tämä kohtuullisen kova julkisuus toimii valvojana.

Jos meillä on 11 erilaista tulkintaa työkyvyttömyydestä, pidän kohtuuttomana sitä, että tulkintaurakka haluttaisiin esimerkiksi tavallisille terveyskeskuslääkäreille. Täällä on tänäänkin esitetty, että tarvitsisimme käänteisen todistustaakan, mikä tarkoittaisi sitä, että jos hoitava lääkäri on esittänyt jotain, niin vakuutuslääkärin ikään kuin pitäisi todistaa oma lausuntonsa vielä tehokkaammin. Jos otetaan vertailukohta esimerkiksi tämän kevään ylioppilaista, niin käytännössä se tarkoittaisi heidän kohdallaan sitä, että koulun oman historianopettajan, joka arvioi ylioppilaskokeen, lausunto menisi läpi loppuun asti eikä ylioppilaslautakunnalla olisi valtuuksia suhteuttaa ylioppilaan tilannetta koko Suomen kirjoituksiin. Mitä siitä aiheutuisi? Sama käytäntö, aivan prikulleen sama käytäntö. On kohtuullisen mahdotonta miettiä ja pohtia sitä, että hoitavalla lääkärillä ja hänen lausunnollaan olisi se lopullinen painoarvo, ja on vaikea ajatella myös sitä, että sen oman terveyskeskuslääkärin tai muun hoitavan lääkärin pitäisi osata tämä hankala vakuutuslainsäädäntö, joka meillä on, kun muistetaan, että vakuutuslainsäädäntö ei kuulu lääkärikoulutukseen kovinkaan kattavasti.

Täällä on puhuttu siitä, millaisen kohtelun kohteeksi ihmiset ovat joutuneet vakuutusyhtiöiden osalta. Edelleenkin yritän sanoa sitä, että meidän pitää ottaa nöyrästi peili käteen tässä talossa ja miettiä, miten me saamme tätä lainsäädäntöä selkeytettyä. On aivan erinomaista, että sosiaali- ja terveystieteiden komitea ehdottaa, että tässä talossa lähdetään korjaamaan näitä epäkohtia ja ehdotetaan lainsäädännön muutoksia, sillä niitä todella tarvitaan.

Täällä on kysytty myös, mitä me voisimme tehdä, miten me saisimme tätä koko ketjua parannettua, koska on ihan selvää ja kiistämätöntä, että se on ongelmallinen. No, tässä on monia toimenpiteitä.

Ensinnäkin olisi tärkeää pitää huolta siitä, että työkyvyttömyyshakemukset olisivat paremmin laadittuja. Tällä hetkellä — pahottelen — niissä on isoja ongelmia.

Toinen asia mielestäni on se, että asiakasta pitäisi aina kuulla, [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa] mielellään mahdollisesti myös tavattava. Olen saanut työeläkeyhtiöis-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

tä myös sitä viestiä, että kun kielteisen päätöksen saanut asiakasta kuullaan ja häneen ollaan puhelinyhteydessä, niin usein asiakkaalle silloin itselleenkin valkenevat ne syyt, miksi työkyvyttömyyttä ei ole hyväksytty omasta työkyvyttömyyskokemuksesta huolimatta.

Valituksiin liittyy myös ongelmia. Ylivoimainen syy valituksen hyväksymiseen ovat muuttuneet perusteet, eli hakemusta on yksinkertaisesti parannettu.

Mutta se tärkein asia: lainsäädäntöä pitää selkiyttää. — Arvoisa rouva puhemies, saanko vielä jatkaa puheenvuoroani?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Yhdessä sovittu aikaraja on kyllä umpeutunut.

Pyydän siinä tapauksessa uuden puheenvuoron, koska se syy, miksi varsinaisesti halusin puhua, on se, että lainsäädännön uudistamiseen meidät pakottaa myös se, että Kevan kohtalo tulee muuttumaan, ja sillä tulee olemaan todella iso merkitys siihen, millä tavalla työkyvyttömyyksiä jatkossa hoidetaan. Mutta ehkä pidän tästä toisen puheenvuoron.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Haluaako valiokunnan puheenjohtaja vastauspuheenvuoron? Myönnän 1 minuutin.

18.02 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tässä edustaja Järvinen esitti näitä mahdollisia tiekarttoja, mutta on nyt hyvä selventää, että tämä kansalaisaloite ehdottaa vain yhtä toimea, millä tavalla tilanteeseen saataisiin parempi ratkaisu, niin että useammat kokisivat, että järjestelmä on oikeudenmukaisempi ja vastaa nykyistä oikeustajua. Yksi asia on erityisesti myös vakuutuslääkärien kouluttaminen ja lausuntojen laatutason selkeä nosto, ja siihen valiokunta myöskin kiinnittää huomiota.

Haluan vielä sanoa, että tässä on useita ratkaisuja ja mahdollisia erilaisia polkuja, joita pitää harkita. Valiokunnassa myös käytiin keskustelua siitä, pitäisikö tosiasiassa jokaiselle hylkäyspäätöksen saaneelle järjestää mahdollisesti, teknologian kehittyessä, jonkinlainen yhteys tässä tapauksessa siihen lopulliseen ratkaisun tekijään. Tältä osin siinä nähtiin myös merkittäviä haasteita, jos näin päätettäisiin tehdä, joten kaikki vaihtoehdot ovat aidosti nyt avoimina, ja siltä osin minusta on tärkeätä, [Puhemies koputtaa] että käydään keskustelua mutta jätetään se tuonne työryhmään mietittäväksi. Mutta tahtotila on yhteinen.

18.04 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Meillä on yleensä tapana politiikassa ehkä nostaa omaa häntäämme, mutta tässä kohtaa haluaisin nostaa kansalaiset esille. Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille ja kaikille allekirjoittajille siitä, että teidän ansiostanne pääsimme tekemään tämän mietinnön sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja että isossa salissa käsittelemme nyt tätä kansalaisaloitetta.

Toki kansalaisaloite kohdistuu vain yhteen osaan koko tämän laajan vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtia ja ongelmia, ja juuri sen vuoksi keskustelu ja valiokunnan kuuleminenkaan ei ole ollut niin laajaa kuin mitä me kaikki täällä salissa olevat ymmärrämme, että itse asiassa tämän asian ja ilmiön korjaamiseksi pitäisi olla. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä juuri siitä syystä ehdotetaan, että valtioneuvosto valmistelee esityksen vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseksi ja antaa eduskunnalle ehdotukset lainsäädännön muutoksiksi vuoden 2020 kevätistuntokaudella. Vuoden 2020 kevätistuntokaudella — minusta tämä merkittävää. [Toimi Kankaanniemi: Kieltämättä!]

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Pidän vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien myöntämistä tässä valiokunnan mietinnössä — siis koko valiokunnan yhteisessä mietinnössä — ensimmäisenä askeleena kohti muutosta. Toivon, että asiasta keskusteltaisiin vihdoinkin aidosti. Puolustuskannalla oleminen ei auta toimijoita ymmärtämään järjestelmän ongelmia asiakkaan näkökulmasta, ja siten ainakin itse olen kokenut kaikki aikaisemmat yritykset nostaa esille näitä ihmisten tuomia ongelmia — siitä seuraa ikään kuin järjestelmän välitön puolustautuminen. Niin kauan kuin me puolustaudumme ja puolustaudumme, me emme edes mieti, voisiko näitä luottamuksen rapauttajia, ihmisten kokemia epäkohtia, jollain tavalla korjata. Nyt minulla on aidosti toive siitä, että näin tässä käy.

Ihmiset vakuuttavat itsensä pahan päivän varalle. Sairaana tai vammautuneena ei ole voimia taistella kasvotonta järjestelmää vastaan. Silloin se tuntuu epäoikeudenmukaiselta ja sotii ihmisten oikeustajua vastaan, ja juuri siksi he ottavat yhteyttä meihin kansanedustajiin. Minusta on merkittävä asia sekin, että niin moni teistä kansanedustajista, kuten itsekin olen, olette saaneet useita yhteydenottoja, joissa ihmiset kokevat tulleen kaltoin kohdelluksi. Se itsessään on jo merkki siitä, että asia on sellainen, johon pitäisi puuttua. Ihmiset ottavat meihin yhteyttä sen takia, että he kokevat, ettei ole enää mitään muuta tahoa, jonka kanssa he voisivat asiaa jollain tavalla edistää. Itsekin olen ollut useissa tällaisissa asiakastapauksissa viime vuosien aikana tukena ja mukana. Tämä sotii ihmisten oikeustajua vastaan.

Ihmiset eivät voi uskoa, että oikeusvaltiossa tapahtuu niin, mitä edustaja Järvinenkin toi esille, että hoitavat lääkärit ovat todenneet ihmisen esimerkiksi työkyvyttömäksi mutta vakuutusyhtiö katsoo työkykyiseksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntokierroksella esimerkiksi Aivovammaliitto toi esille, että aivovammojen aiheuttamat jälkivaikutukset voidaan usein osoittaa vasta vuosien kuluttua. Kerroin tuossa aikaisemmin, että ensimmäinen asiakastapaus, jossa minä olin tukena omalla vaatimattomalla panoksellani, oli nimenomaan oppi ja opetus aivovammasta, ja vasta korkeimmassa hallintoasteessa todettiin, että asiakas oli tässä tapauksessa oikeassa. Jos tällä vammautuneella henkilöllä ei olisi ollut isää, joka jääräpäisesti taisteli tyttärensä puolesta, he eivät olisi koskaan voittaneet. Aivovammalle on siis tyypillistä, että kestää aikaa ennen kuin vammautunut edes huomaa saaneensa vamman. Aivovammasta kärsivän elämä on onnettomuuden myötä mennyt yhtäkkiä aivan sekaisin, ja sitten hän saa päätöksen, jossa sanotaan, että vamma on voinut tulla jostain muusta syystä kuin onnettomuudesta. Ja tosi heikoilla ovat he, joiden aivoja ei ole edes tutkittu välittömästi tapahtuneen jälkeen. Tällaisissa ristiriitatilanteissa asiakkaan oikeusturva tuntuu heikolta. Vakuutuslääkärijärjestelmää on arvioitava tällaisten tapausten myötä ja kehitettävä ennen kaikkea ihmisten oikeusturvan parantamiseksi.

Vakuutuslääkärijärjestelmästä teetettiin vuonna 2014 kehittämisraportti, jonka perusteella on pyritty kehittämään päätösten perusteluja lisäämällä etuuslakeihin täydentäviä säännöksiä päätösten perustelemisesta. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeri on asettanut viime vuonna laajapohjaisen neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on jatkaa vakuutuslääkärijärjestelmän kehittämistä. Toivon, että tämän mietinnön lausuman myötä työryhmän toimeksiantoa tarkistetaan ja potilasjärjestön edustusta ryhmässä vahvistetaan.

Tarvitsemme lainuudistusta, koska nykyjärjestelmä aiheuttaa myös väliinputoamisia ja jättää ihmiset ilman toimeentuloa. Korvauksen tai etuuden epääminen ei saa johtaa sellaiseen tilanteeseen, että henkilö jää kokonaan ilman toimeentuloturvaa. Nämä ihmiset jäävät todella yksin asiansa kanssa, ja moni on jo terveytensä kanssa äärirajoilla. On kohtuutonta, että he joutuvat vielä taistelemaan toimeentulonsa eteen, kun kaikki energia pitäisi keskit-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

tää kuntoutumiseen. Nyt on työryhmällä aika tehdä esityksensä lain muuttamiseksi, ja seuraava eduskunta voi sitten esitysten pohjalta tehdä muutokset lakiin.

18.10 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä Pertti Latvalaa ja Nico Ojalaa. Olen ollut jo pitkään eduskunnassa, ja tämä asia on ollut eduskunnan käsittelyssä erimuotoisena useita kertoja. On ollut sillä tavalla valitettavaa, että me emme ole pystyneet eduskunnassa puuttumaan näihin epäkohtiin, joita nyt sitten tämän kansalaisaloitteen yhteydessä on nostettu hyvin. Itselläni on jotenkin semmoinen tunne ja olo, että onneksi meillä on tällainen kansalaisaloitejärjestelmä, joka herättelee meitäkin sitten vähän toisella tavalla keskustelemaan tästä isosta kysymyksestä, joka liittyy ei pelkästään vakuutuslääkäreihin vaan koko vakuutuslääkärijärjestelmään.

Arvoisa puhemies! Haluan myös tässä yhteydessä kiittää meidän sosiaali- ja terveysvaliokuntaa. Minun täytyy todeta myös, kuten me kaikki totesimme, että kun kuulumme tämän aloitteen tekijöitä, he ansiokkaasti toivat niitä asioita esille, mitä tämän kansalaisaloitteen taustalla on, ja kun me saimme tavallaan sen hengen, mitä tällä haettiin ja mihin tällä pyrittiin, niin koko sosiaali- ja terveysvaliokunnan yhteinen tahtotila oli vastata nimenomaan niihin perimmäisiin kysymyksiin, jotka koskettavat koko vakuutuslääkärijärjestelmää eivätkä ainoastaan sitä yhtä asiaa, joka tässä kansalaisaloitteessa oli kirjattu. Minun mielestäni tämäntyyppinen tapa tulkita kansalaisten näkemyksiä ja aloitteita on se oikea tapa, jolla me pystymme sitten viestittämään lainsäädäntöuudistuksia eteenpäin. Siinä mielessä olen todella iloinen, että me emme tarttuneet tähän yhteen asiaan vaan kävimme laajasti yhteisymmärryksessä keskustelua, miten me pystymme yhdessä vaikuttamaan tulevaisuudessa siihen, että vakuutuslääkärijärjestelmä saataisiin paremmaksi. Siitä meillä on tämä yhteinen lausuma, jota me yhdessä muokkasimme eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on ihmisiä, jotka sairastuvat vakavasti tai joutuvat tapaturmaan, minkä seurauksena ihmiset haluavat itselleen oikeutetusti oikeutta ja mahdollisuuden rakentaa elämää eteenpäin. Usein nämä tilanteet tulevat äkkiseltään, minkä seurauksena tämä tilanne on kriisi ihmisellä ja perheellä itsellään. Tässä yhteydessähän ihmiset tietenkin toivovat, että meidän turvaverkko ja yhteiskunta tukevat heitä tässä tilanteessa, että he saavat mahdollisesti hoitoa ja kuntoutusta ja toimeentulo on turvattu. Kun näin ei tulekaan tapahtumaan, on ymmärrettävää ja oikeutettua, että ihmiset kokevat, että yhteiskunta ei kohtelee heitä oikeudenmukaisesti vaan epäoikeudenmukaisesti. Kun tässä sitten vielä on se ristiriita, että henkilö, joka on hoitanut potilasta tilanteessa ja on kuntoutuksessa ja elämän arjessa mukana, näkee tilanteen eri lailla ja kun tätä asiaa viedään eteenpäin, vakuutuslääkäri jostakin kaukaa tulkitsee tätä tilannetta eri tavalla, niin tämä luo vääjäämättä ja oikeutetusti ihmisille suuren pettymyksen ja myös epäluottamuksen yhteiskuntaa ja koko meidän vakuutusjärjestelmää kohtaan. Siinä mielessä tämä tunne, mitä ihmiset kokevat, on oikeutettu.

Muutaman asian haluan myös nostaa vielä tässä, joihinka itsekin olen törmännyt, minkä seurauksena, aivan kuten edustaja Salonen, olen ollut muutamissa tilanteissa mukana. Täytyy sanoa, että olen ollut mukana tilanteissa, jotka eivät ole olleet myönteisiä, mutta olen ollut myös tilanteissa, joissa asiat ovat edenneet positiivisesti, ja voisiko sanoa, että tässä on kaksi ihan erilaista elämäntilannetta. On se positiivisuus, ilo, riemu, kun asiat menevät myönteisesti, niin että on usko ja luottamus tulevaisuuteen ja asioista selviämiseen. Se kantaa pitkälle eteenpäin, ja se kiitollisuus ihmisiltä yhteiskuntaa kohtaan on myönteinen.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Mutta sitten niiden tilanteiden ja niiden kokemusten seurauksena, joissa on toisinpäin, myös itse lähestyin omalla paikkakunnallani Etelä-Karjalassa Eksotea ja siellä näitä hoitavia lääkäreitä, jotka antavat lausunnon, koska niiden kokemusten perusteella, joita sain kohdata, valitettava tosiasia on se, että meidän hoitavat lääkärit antavat nämä lausunnot hyvin eri lailla, hyvin erilaisilla mittapuilla. Voi olla hyvin lyhyitä, pintapuolisia lausuntoja, mutta voi olla sitten myös hyvin syvällisiä ja semmoisia ”exact”, tarkkoja lausuntoja, jotka kertovat vakuutuslääkäreille sen todellisen tilanteen. Muun muassa näiden kokemusten perusteella Etelä-Karjalassa lähdettiin panostamaan ja kouluttamaan hoitavia lääkäreitä nimenomaan tähän vakuutuslääkärijärjestelmään, jotta he pystyvät antamaan oikealla tavalla tasapuolisesti kaikille yhdenmukaisen lausunnon, mitä kautta selkeästi näkyy se, että myös lopputulema vakuutuslääkäreitten päätöksissä kääntyy positiivisempaan suuntaan. Sen takia hoitavien lääkäreiden sekä myös vakuutuslääkäreitten lääketieteellistä osaamista pitää parantaa. Tämä tuli esille myös meidän valiokunnassa.

Toinen asia, joka näitten aloitteen tekijöitten osalta tuli myös selkeästi esille ja joka synnyttää epäluottamusta, on se, että näitten päätösten oikeellisuus ei ollut läpinäkyvää ja ihmiset eivät saaneet perusteita siihen, minkä takia vakuutuslääkäri suhtautui heidän päätökseensä kielteisesti. Sen takia itsekin toivon, että kun tätä jatkotyöstämistä tehdään, läpinäkyvyyteen ja näiden asioitten perusteluihin pitää panostaa.

Vielä kolmas asia on se, että kun ihminen saa kielteisen päätöksen, on ehdottoman tärkeää, että hoitava lääkäri ja sitten mahdollisesti sosiaaliturvaan perehtynyt sosiaalityöntekijä ottavat kopin tästä henkilöstä, jotta tämä ihminen ei jää yksin, [Puhemies koputtaa] ja siellä on tiimi, joka häntä auttaa, [Puhemies: Aika!] tiimi, joka auttaa lääketieteellisessä hoidossa mutta myös sosiaaliturvan ja toimeentulon osalta elämässä eteenpäin.

18.18 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni on erittäin hyvä ja tärkeää, että tämä kansalaisaloite on tullut eduskuntaan, ja valiokunta on suhtautunut tähän erittäin positiivisesti, ja on yhteistä tahtotilaa rakentaa ja ratkaista näitä kysymyksiä.

Itsekin haluan tässä puheenvuorossani lähestyä asiaa erityisesti niiden työkyvyttömyyseläkettä hakevien ihmisten, jotka kokevat hylkäyspäätöksen, ja lähinnä sen prosessin näkökulmasta. Olen itse ollut muutamissa tapauksissa mukana ja hyvinkin läheltä seurannut ja auttanut näitten hakemusten teossa, ja usein ne ovat hyvin epäinhimillisiä tarinoita ja on ihan järjellä selitettävissä, että tämä ihminen ei ole työkykyinen. Usein hoitava lääkäri ja monet asiantuntijalääkärit ovat todenneet tämän asian yksiselitteisesti, mutta kuitenkin sitten vakuutuslääkäri, ilman näkemättä tätä ihmistä, toteaa, että hylkää tämän hakemuksen. Nämä ovat usein henkisesti hyvin raskaita prosesseja hakijoille. Täytyy pitkälti suhtautua tähän asiaan lähinnä vain omien kokemusteni pohjalta siitä, että nämä ovat usein hyvin pitkiä prosesseja, ja vaikka fyysisesti kriteerit täyttyisivät ja tulee hylkäyspäätös, niin usein vuosien jälkeen nämä muuttuvat jo psyykkiseksi haasteeksi monille työttömille. Ehkä sitä kautta sitten on mahdollista lopulta saada työkyvyttömyyseläke.

Näen, että nämä prosessit ovat aivan liian raskaita ja nämä tietyt kirjaukset ovat aivan liian epäselviä, ja yksittäisten ihmisten ja niiden tukiverkkojen, mitä heillä on, kannalta ne ovat täysin kohtuuttomia, ja sen takia tätä järjestelmää on ehdottomasti muutettava niin, että me tuemme näitä ihmisiä.

Haluan omasta puolestani kiittää aloitteen tekijöitä ja kiittää myös valiokuntaa yhteisestä tahtotilasta tämän asian ratkaisemiseksi. Nyt tosiaan pitää saada tekoja tämän asian korjaamiseksi. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

18.20 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Asia on todella tärkeä, ja kiitokset aloitteen tekijöille ja myös edustaja Ronkaiselle, joka on tässä asiassa ollut poikkeuksellisen aktiivinen.

Kun runsas 30 vuotta sitten aloitin täällä eduskunnassa, tämä asia tuli heti alusta lähtien monen ihmisen kautta eteen. Tein monille valituksia, ja aika usein sitten huolellisella valituksella sai valitusasteissa muutoksen siihen päätökseen, jonka vakuutusyhtiö oli vakuutuslääkärien esityksestä tehnyt. Tuolloin 90-luvun lopulla, 96—97 aikoihin, silloisen edustaja Marjatta Stenius-Kaukosen kanssa järjestin pari kolme seminaaria täällä tämän talon auditoriossa. Kutsuimme sinne sosiaali- ja terveysministeriön edustajat, eläkelaitosten edustajat, vakuutusosoikeuden ja eräiden järjestöjen edustajat ja sitten ihan myös näitä ihmisiä, jotka olivat saaneet hylkypäätöksen hakemukseensa. Nämä ihmiset olivat elävä todistus siitä, että he eivät olleet työkykyisiä, vaikka olivat sellaisiksi näissä prosesseissa todettuja. Noilla seminaareilla saimme aikaan muutaman parannuksen.

Ensinnäkin, sitä ennen vakuutusyhtiö ei perustellut hylkypäätöstä millään tavalla. Saimme sen aikaan, että jokaiseen hylkypäätökseen yhtiön oli pantava perustelut.

Toinen oli se, että vakuutuslääkärien suhde vakuutusyhtiöihin saatiin itsenäisemmäksi, eli poikki, niin etteivät he olleet enää ihan samalla tavalla kuin siihen asti riippuvaisia yhtiöstä. Tämä paransi tietysti tilannetta jonkin verran.

Kolmas, tähän liittyvä asia oli se, että siihen asti ihminen oli saanut sitten sen eläkkeen ehkä viideltä tai kymmeneltä vuodelta taannehtivasti ja siitä sitten verotettiin kerralla suunnilleen puolet pienituloiseltakin, koska potti oli aika iso, ja saimme sen lakimuutoksen, että se jaksotettiin kolmelle vuodelle, ja näin verotusprogressio keveni merkittävästi.

Nämä olivat siis hyviä ja tarpeellisia uudistuksia, mutta järjestelmä ei kuitenkaan tullut läpinäkyväksi eikä vastaa sitä, mitä oikeusvaltiossa on odotettava, ja siksi on äärettömän hyvä, että tämä asia on nyt täällä tässä aloitteen muodossa.

Mietintö on erinomainen, ja siihen sisältyvä eduskunnan yksimielisesti hyväksyttäväksi tuleva lausuma on todella arvokas ja tärkeä. Toivottavasti myös tämä julkisuus, mikä nyt on tälle asialle tullut, vaikuttaa jo eläkeyhtiöitten päätöksiin ja vakuutuslääkärien toimintaan.

18.24 Jari Ronkainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka vakuutuslääkärijärjestelmä kaipaa laajempaa remonttia, olisi totuusvelvoitteen kirjaaminen lakiin ollut nopea ja käsitteäkseen kohtalaisen helppo toimenpide. Kansalaisten luottamusta vakuutuslääkärijärjestelmään oltaisiin parannettu kertaheitolla. Asiantuntijat ovat kuitenkin lausuneet, että lakimuutoksella ei olisi olennaista vaikutusta käytännön toimintaan. Jos näin on, olisiko lakimuutoksella mitään todellisia esteitäkään? Kirjattiinhan viime kaudella jopa perustuslakiin, että Suomi on EU:n jäsen, vaikka joidenkin mielestä kyseessä oli lähinnä muodollisuus. GCM-sopimuskkin solmittiin tuosta vain ilman eduskunnan päätöstä sillä verukkeella, ettei se olisi Suomea juridisesti sitova. Miksei totuusvelvoitetta voitaisi samalla lailla kirjata lakiin?

Herää vahva ja perusteltu epäily, miksi joku vastustaisi vakuutuslääkärien vannomista kunnian ja omantunnon kautta. Yksinkertaisin selitys on se, että monessa kohtaa vakuutuslääkärien toiminta sotisi noita sanoja vastaan. Vakuutusyhtiöt ovat voittoa tavoittelevia yrityksiä. Voitto tulee saatujen vakuutusmaksujen ja toteutuneiden riskien korvaamisesta syntyvästä erotuksesta. Vakuutusyhtiöillä on valta itse päättää, mitä ne korvaavat, ja va-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

kuutuslääkärit ovat vakuutusyhtiöiden palkkalistoilla. Eturistiriita on ilmeinen. Tästä syystä meillä on lähes 60 000 allekirjoituksen kansalaisaloite nyt käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Vakuutuslääkärien Yhdistyksen puheenjohtaja Janne Leinonen ja Kevan toimitusjohtaja Timo Kietäväinen kertoivat Turun Sanomissa vuosi sitten, 22. helmikuuta 2018, että lakimuutos johtaisi vakuutusmaksujen korotuksiin. Miten ihmeessä tämä voi pitää paikkansa, ellei myönnetä sitä, että kaikkia korvattavaksi tarkoitettuja sairaus- ja tapaturmatapauksia ei ole korvattu? Uskon, että ihmiset mielellään maksaisivat korotettuakin vakuutusmaksua, jos he voisivat luottaa siihen, että sairauden tai tapaturman sattuessa he saisivat oikeudenmukaisen kohtelun ja puolueettoman korvauspäätöksen.

Se, että vakuutuslääkärillä ei ole mitään velvollisuutta nojata lääketieteellisiin löydöksiin, on käsittämätöntä. Olen saanut lukuisia ja taas lukuisia yhteydenottoja ihmisiltä, jotka ovat kuvanneet sitä tuskaa, kun esimerkiksi tapaturman tai vammautumisen välinen syy-yhteys on vakuutusyhtiössä kiistetty sen ilmeisyydestä huolimatta. Tämä on täysin kestä-mätön tilanne. Jos vakuutuslääkäri todella haluaa tehdä näin ratkaisevan johtopäätöksen, tulee hänen mielestäni ainakin tutkia potilas itse ja siten kumota hoitavan lääkärin diagnoo-si.

Arvoisa puhemies! Tätä asiaa on tosiaan käsitelty eduskunnassa usean eduskuntakau-den aikana. Nyt tällä kaudella näyttää siltä, että ollaan saatu asiaan aika kova buusti. Ha-luan lopuksi kiittää kaikkia niitä, jotka ovat tässä salissa olleet mukana edistämässä tämän asian eteenpäinviemistä. Perussuomalaisen eduskuntaryhmä, sosiaali- ja terveysvaliokun-ta, edustajat Harkimo, Taavitsainen, Myllykoski, Halmeenpää, Heinonen, Sarkkinen ja niin edelleen, nimilista on todella pitkä, kiitos teille kaikille.

18.28 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Myös minä esitän muiden perussuomalaisen edustajien tavoin kiitokseni tämän kansalaisaloitteen tekijöille ja sen allekirjoittajille. Tä-män kansalaisaloitteen kautta eduskunnan käsittelyyn on vihdoinkin ja viimein noussut vaka-va, lukuisia kansalaisia jo vuosia vaivannut ja heidän oikeuksiaan ikävällä tavalla loukan-nut epäkohta. Aloitteen tarkoituksena on poistaa vakuutus- ja eläkeyhtiöiden lääkäreiltä heillä ainakin vielä toistaiseksi oleva oikeus ilman perusteltua syytä ja jopa potilasta näke-mättä kumota hoitavan lääkärin lausunto. Ilman tätä kansalaisaloitetta tämä yhteiskunnal-lisesti merkittävä asia tuskin olisi lainkaan noussut pinnalle eduskunnassa, ainakaan tällä laajuudella kuin nyt on nähty, eikä ongelmia olisi ryhdytty korjaamaan, vaikka ne ovat ai-heuttaneet ja aiheuttavat edelleen monille potilaille suurta henkistä tuskaa.

Arvoisa puhemies! Meille perussuomalaisille vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaaminen on jo oikeudenmukaisuussyistä erittäin tärkeää. Lääkärin pääasiallinen tehtä-vä on hoitaa potilasta, ei ajaa vakuutusyhtiöiden taloudellisia etuja. Edustaja Ronkainen, joka tässä edellä puhui, onkin tehnyt hartiavoimin töitä asian korjaamiseksi, mistä hänelle kuuluu suuri kiitos.

Sinänsä on sääli, että tämä hyvä kansalaisaloite hylätään lähinnä teknisistä syistä johtu-en, mutta valiokunnan antama hyvä mietintö kuitenkin velvoittaa hallitusta valmistele-maan lakiesityksen vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseksi ja antamaan sen eduskunnalle noin vuoden kuluttua. Samalla hallituksen tulee selvittää vakuutuslääkärei-den antamien lausuntojen muotovaatimukset. Tämä on erittäin tärkeä askel eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Vakuutuslääkäreiden oikeutta kumota hoitavan lääkärin diagnoosi ei siis tulla myöhemminkään poistamaan, mutta vakuutuslääkäreiltä tulee jatkossa vaatia asianmukaiset perustelut ja niihin liittyvä ammattieettinen vakuutus. Tällä hetkellä lau-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

sunnon voi antaa potilasta näkemättä, mikä ei lainkaan sovi arkijärkeen, ja tämä on aiheuttanut tuskaa ja harmaita hiuksia lukemattomille suomalaisille.

Arvoisa puhemies! Totean lopuksi, että paljon keskustelua herättänyt kansalaisaloitejärjestelmä on tällä kertaa osoittanut toimivuutensa. Kiitän myös sosiaali- ja terveysvaliokuntaa perusteellisesta työstä ja laatimastaan hyvästä lausumasta, joka velvoittaa hallitusta ryhtymään pikaisiin toimiin vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseksi. Se on käsittääkseni myös kansalaisaloitteen pääasiallinen sisältö. Toimeenpano on tosin vielä varmistettava seuraavan eduskunnan toimesta.

18.32 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tässä keskustelussa on tullut monia käytännön keinoja parantaa vakuutuslääkärijärjestelmän ja työkyvyttömyysjärjestelmän koko kaarta. Me tarvitsemme hoitaville lääkäreille lisää koulutusta työkyvyttömyyshakemusten tekoon. Me tarvitsemme paremmin laadittuja työkyvyttömyyshakemuksia. Työkyvyttömyyshakemuksen tehnyttä asiakasta on jatkossa paremmin kuultava.

Tässä yhteydessä on ehkä syytä mainita, että työeläkeyhtiöt ovat itse tehneet hyvää työtä tässä asiassa. Monella yhtiöllä on tapana ainakin tarjota puhelinpalveluja, jos asiakas ottaa yhteyttä. Lisäksi yksityiset työeläkeyhtiöt ristiinarvioivat omia päätöksiään ja siten pyrkivät läpinäkyvyyteen ja myöskin yhtenäiseen käytäntöön työkyvyttömyyshakemuksia käsiteltäessä.

Me tarvitsemme myöskin sitä, että hoitava lääkäri ja sosiaalityöntekijä ottavat jatkossa paremman kopin kielteisen päätöksen saaneesta asiakkaasta, mutta meidän täytyy myöskin selkeyttää tässä talossa lainsäädäntöä. Kun sanoin, että lainsäädännössä on 11 erilaista määritelmää työkyvyttömyydelle, ehkä se suurin ero tällä hetkellä on julkisen puolen työntekijöiden ja yksityisen puolen työntekijöiden työkyvyttömyysmääritelmissä. Jos julkisen puolen bussikuski saa epilepsiakohtauksen, häntä kohdellaan ammatillisen työkyvyttömyysmääritelmän mukaan, mikä lähestulkoon joka tapauksessa tarkoittaa sitä, että hänelle myönnetään työkyvyttömyyseläke. Jos yksityisen puolen bussikuski saa epilepsiakohtauksen, hän ei juuri koskaan saa työkyvyttömyyspäätöstä, vaan hänen työkyvyttömyyttään arvioidaan yleisen työkyvyttömyyden mukaan ja siinä huomioidaan hänen mahdollisuutensa tehdä jatkossa mahdollisesti jotain muuta työtä kuin toimia bussinkuljettajana.

Tämä kysymys on sillä tavalla oleellinen, että kun me tiedämme, että julkisen puolen eli valtion ja kuntien työeläkkeistä huolehtii Keva ja yksityisen puolen työeläkkeistä huolehtivat yksityiset työeläkeyhtiöt, ja kun elämme jo tällä hetkellä tilanteessa, jossa julkisen puolen työntekijöitä siirtyy ennätysmäärin yksityisille, ja kun sote-uudistus etenee tavalla tai toisella tulevana vuosina, on selvää, että julkiselta puolelta siirtyy työntekijöitä yhä enenevässä määrin yksityiselle puolelle, niin työeläkejärjestelmälle tämä tarkoittaa sitä, että julkisen puolen työeläkkeitä ja niiden maksajia on jatkossa nykyistä vähemmän. Kun vielä muistetaan, että julkisella puolella on erityisen alhaisia eläkeikiä muun muassa opettajilla, sotilailla ja niin edelleen, niin meillä loppuu mahdollisuudet hoitaa näitä eläkkeitä. Siitä johtuen toissa päivänä työryhmä teki — hienosti yksimielisesti — esityksen siitä, että Keva pitää jakaa julkis-Kevaan, joka huolehtii näistä jo tähän asti myönnettyistä eläkkeistä, ja siten työeläke-Kevaan, josta tulee työeläkeyhtiö muiden työeläkeyhtiöiden rinnalle. Käytännössä tämä muutos pitää tehdä mielellään mahdollisimman nopeasti. Tämä hallitus ei saa sitä aikaan, mutta mitä nopeammin tuleva hallitus saa sen aikaan, sitä vähemmän lisäkustannuksin selviämme tästä siirrosta.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Mutta kun näitä eläkejärjestelmiä muutetaan ja kun Kevan roolia muutetaan, se tulee tarkoittamaan myös sitä, että meidän täytyy tässä talossa muuttaa julkisten alojen työkyvyttömyysmääritelmä vastaamaan yksityisen puolen työkyvyttömyysmääritelmää, jotta nämä yhdistelmät puhuvat samaa kieltä. Sen takia, kun tässä kansalaisaloitteessa, mikä tehtiin, vaaditaan lainsäädännön selkeyttämistä ja muuttamista, tulevan hallituksen tehtävänä on aloittaa se muutostyö jo siinä kohtaa, kun Kevan tulevaisuutta pohditaan, jotta me saamme kaikille suomalaisille turvattua eläkkeen jatkossakin, mikä on ilman muuta yhteinen tavoitetilä. Suomalaisia voi lohduttaa niin, että eläkkeet tullaan maksamaan ajallaan niin kun pitääkin, mutta se tulee tarkoittamaan muutoksia työeläkejärjestelmiin ja myöskin työkyvyttömyysmääritelmiin. Toivon mukaan tuleva hallitus on siihen valmis hyvin nopealla aikataululla.

18.37 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Oikeastaan tuossa debattiosuudessa sanoin oleellisen tästä itse kansalaisaloitteesta ja myös kiitokset sosiaali- ja terveystieteiden osastolle ja aloitteen tekijöille kuten myös kansanedustaja Jari Ronkaiselle, joka eduskunnassa on ollut tässä liikkeelle panevana voimana ja eteenpäinviejänä.

Tarinat tosielämästä ovat karuja näissä tapauksissa, kun kiistaa on syntynyt siitä, että esimerkiksi aivovamman tai onnettomuuden myötä on jouduttu taistelemaan siitä, saako korvausta vai ei. Tässä oikeastaan voi sanoa, että kaikissa puheenvuoroissa salin oikealta laidalta vasempaan laitaan on tullut esille se, että usein on kyse henkilöstä, jolla ei välttämättä ole voimia, jaksamista, mahdollisuuksia siinä tilanteessa asiaa itse viedä eteenpäin, ja välttämättä kaikilla ei ole myöskään sellaisia omaisia, jotka pystyisivät tätä taistelua käymään, usein aika ylivoimaista vastustajaa vastaan. Sen takia pidän hyvänä sitä, että nyt tämä kansalaisaloite on etenemässä. Tässä on lausuma, joka ei vain edellytä hallitusta tekemään selvitystä vaan itse asiassa edellyttää seuraavaa hallitusta tekemään esityksen eduskuntaan kevätkaudella 2020 tämän asian kuntoon saattamiseksi.

Asia nousi esille viime syksynä muun muassa korkeimman oikeuden päätöksen myötä, ja myös ministeri Häkkinen otti silloin asiaan kantaa ja linjasi syyskuussa 2018, että tarvitaan puolueeton lausuntojärjestelmä siitä, saako korvausta vai ei.

Itse allekirjoitan ja toivon, että tämä selvitystyö ja esitys tulevat nojautumaan siihen, että katsotaan tämä kokonaisuus läpi mutta luodaan myös järjestelmä, jossa syntyy puolueeton taho asiantuntijalausuntoja varten sellaisissa tilanteissa, kun ajaututaan vakuutuslääketieteelliseen kiistaan siitä, onko kyseinen henkilö oikeutettu saamaan korvausta vai ei. Täällä on ollut räikeitä esimerkkejä, joissa pahimmissa tapauksissa ei lääkäri ole lainkaan tavannut vakuutuksenottajaa ja päätökset on tehty ja ne ovat olleet täysin kohtuuttomia. Vähintäänkin näissä tilanteissa mutta myös monissa muissa.

Oikeastaan se, minkä takia vielä halusin tähän eduskunnan puhujakorokkeelle tulla, oli se, että lähes kaikkien kansalaisaloitteiden kohdalla olemme edelleen käyneet keskustelua siitä, että kansalaisaloitejärjestelmä vaatii vielä korjausta ja päivittämistä. Mitä tämä sitten tulee olemaan tulevaisuudessa, ehkä kymmenen vuoden päästä, kun useampi vaalikausi on tätä kansalaisaloitejärjestelmää käytetty, sitä emme vielä tiedä, mutta jo nyt liian usein on esimerkiksi erilaisia teknisiä syitä, joiden taakse eduskunnassa on menty näissä kansalaisaloitteissa. Pidän myönteisenä esitystä, joka on tehty — se oli edustaja vasemmistoliitosta, en muista, oliko se edustaja Modig vai Andersson — siitä, että kansalaisaloitejärjestelmä itse asiassa vietäisiin pääsääntönä kohti tällaista toimenpideoitejärjestelmää, jossa

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

siis kansa osoittaisi ainoastaan tahdonilmaisun siitä, mikä on se, mitä halutaan muuttaa, ja sen jälkeen eduskunnassa valiokuntakäsittelyn kautta käydään keskustelua, onko eduskunta samaa mieltä, ja tämän jälkeen tehdään päätös sitten vastaavalla tavalla kuin tässä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä, että todetaan lausuman kautta, että toimeen ryhdytään, toimeen tartutaan, tai sitten toisena vaihtoehtona on tietysti se, että ei yhdytä siihen eikä se aiheuta toimenpiteitä.

Yksi asia, josta olemme lukuisia kertoja keskustelleet, on se erikoisuus näiden aloitteiden osalta, että meidän kansanedustajien tekemät lakialoitteethan raukeavat vaalikausittain, mikä on ihan perusteltua, sillä eduskunta ja hallitukset vaihtuvat vaaleissa, mutta kansa ei vaihdu, ja sen takia on edelleen järjetöntä, että myös kansalaisaloitteet nollaantuvat siinä vaiheessa, kun hallitus ja eduskunta vaihtuvat. Sitä jättöaikaahan nyt päätettiin pidentää, mikä osittain tätä tilannetta helpotti. Enää ei synny tilannetta, ettei kannattaisi ryhtyä aloitteen keräämiseen, kun se täytyisi jättää tietäen, että eduskunta ei ehdi sitä käsitellä. Nyt on mahdollisuus pitkittää tuo jättö yli vaalien, vaikka nimet olisikin kerätty kyseisen vaalikauden aikana. Itse toivon, että myös tätä pohditaan edelleen, että kansalaisaloitteet eivät vaaleihin raukeaisi, sillä kansa ei vaaleissa vaihdu, ainoastaan eduskunta ja maamme hallitus.

Yksi pohtimisen arvoinen uudistamistarve on myös se, kuinka nopeasti samasta asiasta voidaan tehdä niin sanottuja vasta-aloitteita, uusia aloitteita. Olemme näitäkin jo Suomessa nähneet. Onko se ongelma? Sitä on syytä pohtia. Yhtenä ratkaisuna on esillä ollut, ja itsekin olen sitä esillä pitänyt, tällainen tietynlainen vasta-allekirjoitus, ei-allekirjoitus, kansalaisaloitteen kohdalla. Meillähän oli tiedossa, että sellaiset asiat, jotka jakavat kansaa hyvin vahvasti, saavat allekirjoituksia helpollakin tuon vaaditun 50 000, jopa 100 000 tai enempiäkin, mutta toisaalta tiesimme, että sen kyseisen asian toinen näkökulma tulee saamaan vähintään yhtä nopeasti vähintään yhtä paljon allekirjoituksia. Silloin voisi miettiä, että kansa voisi allekirjoittaa myös tällaisia ei-allekirjoituksia, ja saisimme tiedon tänne myös siitä näkökulmasta, että 100 000 kansalaista on jotain asiaa tukemassa mutta toisaalta 200 000 on sanomassa ”ei” sille. Tämä voisi myös virtaviivaistaa ja avata tätä tilannetta paremmin, [Puhemies koputtaa] sillä emme vielä ole nähneet sellaista kansalaisaloitetta, että edes enemmistö suomalaisista olisi sen allekirjoittanut.

18.45 Kauko Juhantalo kesk: Arvoisa puhemies! Tässä täytyy antaa kyllä tunnustus edustaja Ronkaiselle ja hänen ahkeralle työlleen. Edustaja Kankaanniemi käytti siinä mielessä hyvän puheenvuoron, että muistutti, että tämä tärkeä asia on tosiaan vuosikymmeniä ollut täällä esillä mutta ei ole mihinkään edennyt.

Tässä kun kuuntelin edustajien Kiljunen ja Nurminen hyviä puheenvuoroja, niin erityisesti tuossa edustaja Kiljusen puheenvuorossa ilmeni tämän asian yksi tärkeä puoli. Aikoinaan asianajajana ja myös täällä eduskunnassa ollessa näitä niin sanottuja valituksia ja muuntohakemuksia joutui paljon kirjailemaan, ja siinä vaiheessa huomasin hyvin useasti, mikä tässä kiikastaa. Se oli tämä edustaja Kiljusen huomio hoitavien lääkäreiden asiantuntemuksesta. Meillä esiintyy kirjavaa käytäntöä seuraamuksen määräämisestä, haitta-asteesta taikka eläkkeestä — toistakymmentä lakia on siellä takana, ja itse asiassa jokaisessa on vähän erilainen tapa. Saatoin huomata näissä tehtävissä sen, että meille muodostui käytännössä niin sanottu suosikkilääkärijärjestelmä, jossa hyvin useasti ihmiset alkoivat kasaantua niiden lääkäreiden potilaaksi, joilta tavallisen ihmisen mielestä helpolla sai hyvän lausunnon. Tämä on tämän järjestelmän yksi akilleenkantapää, koska on suuri vaara, että

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

asiantuntijalääkäreille, vakuutuslääkäreille, muodostuu ennakkoluulo heti kun he näkevät, että ahaa, tämä on tältä ja tältä lääkäriltä, ja se vaikuttaa vääjäämättä heidän lausuntonsa sisältöön huomaamatta taikka tahallisesti.

Siinä mielessä on hyvin tärkeätä, että nämä lausunnot olisi mahdollisimman hyvin tehty siellä hoitavan lääkärin järjestelmän puolella, asiantuntevasti vakuutuslääkäritoimintaa tuntien ja myös huolellisesti tutkinnan tehden, koska meidän tiedämme hyvin, ettei siellä ylätasolla enää mitään potilasta tutkita. He joutuvat ratkaisun kohteeksi määrätynlaisen rankinglistan mukaisesti, muka tasapainoisesti jokaista asiaa käsitellen, ja sieltä tulee sitten sellaista, mitä on erittäin vaikea muuttaa toiseksi.

Nämä puheenvuorot olivat sikäli erittäin hyviä ja kävivät tähän lähtökohtaan. Ja vieläkin haluan antaa tunnustuksen edustaja Ronkaiselle hyvästä työstä. Kyllä tämä täytyy ensi vaalikaudella tosiaan hoitaa niin, että tämä järjestelmä tulee nykyaikaiseen, oikeudenmukaiseen kuntoon.

18.48 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että edustaja Juhantalo otti tuon yhden seikan esille. Meidän tietysti totta kai pitää kunnioittaa hoitavan lääkärin asiantuntemusta: se on potilaan ja lääkärin — vaikkapa työterveyslääkärin — välinen ehkä jo pitempiaikainen hoitosuhde, ja historian tuntemus on sitä kautta eittämättä varmasti vahva. Mutta kun sekään ei riitä, ja silloin yleensä potilas tässä vaiheessa hakee erikoislääkärin lausuntoa. Mutta sekään ei riitä vakuutuslääkärille, ja tässä sitten rikkoontuu se kaikki, oikeudenmukaisuuden kokemus ja luottamus vakuutuslääkärijärjestelmään. Sitten tuleekin tämä irvokas huomautus mieleeni, että mitä eroa on valelääkärillä ja vakuutuslääkärillä? No valelääkäri on kuitenkin nähnyt potilaan.

Että me pääsisimme tästä eroon, tarvitsisi jollakin lailla tätä järjestelmää ruokkia. Jos vakuutuslääkäri ei oikein luota sen hoitavan lääkärin näkemykseen — ehkäpä juuri jonkun suosikkilääkärijärjestelmän suhteen — niin vakuutuslääkäri voisi osoittaa sen erikoislääkärin, jolta pitää hakea vahvistava lausunto, mutta potilaan oikeusturvan kannalta tämän prosessin pitää olla jatkuva. Meillä tälläkin hetkellä työmarkkinoilla on käytäntö, että jos työnantaja ei vaikkapa sairaspöytäkirjoissaan kirjoittaessaan tahdo oikein uskoa lääkärin lausuntoa, niin hän voi osoittaa, mihinkä lääkärille sitten pitää mennä, mutta silloin työnantaja maksaa ne kustannukset. Tässä pitäisi olla samantapainen järjestelmä, että vakuutusyhtiö sitten korvaa ne. [Jari Ronkainen: Lääkärintodistuksen!] — Kyllä, nimenomaan.

Sitten näihin kiitoksiin: Luultavasti edustaja Ronkaisella tulee ensi yönä hyvin uni. Kiitos aktiivisuudesta tässä asiassa, ja kiitos valiokunnalle kuitenkin hyvästä vastauksesta tähän aloitteeseen. Kyllä edustaja Heinonen otti oikeita asioita esille, ja tärkeintä olisi, että kansalaislakialoite ei vanhene, vaikka eduskunta vaihtuu. [Jari Ronkainen: Kyllä!] Se olisi pitänyt nyt tässä käsittelyssä, kun sitä pidennystä jättämiseen tehtiin, vain rohkeasti ottaa auki ja säätää tämä samalla kertaa. Mutta näin meillä toimitaan, että kun se olikin kansanedustajan tekemä aloite, [Puhemies koputtaa] niin se ei sitten sopinut tähän pirtaan.

18.51 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Järvinen otti tässä yhteydessä esille puheenvuorossaan Kuntien eläkevakuutuksen Kevan, jolla on kuntapuolen eläkkeissä monopoli, ja nyt sen tuoreen työryhmäraportin, jossa esitetään Kevan jakamista kahtia. Hieman jäin miettimään, kun olen tuolla Kuntaliiton hallituksessa päässyt seuraamaan tämän hankkeen etenemistä, onko sillä vaikutusta vakuutuslääkäritoimintaan, ja noin

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

nopealla ajatuksella ja tutkimisella en kyllä löydä siitä suoraan yhteyttä, heikentäisikö tai vahvistaisiko se jonkun eläkkeen saamiseen liittyviä tekijöitä.

Kevan jakaminen perustuu pitkälti siihen, että yksityinen tuotanto on tullut näille perinteisesti julkisen puolen toimialoille hyvin vahvasti ja se on tuonut tämän järjestelmän tällaiseen tienhaaraan, ja nyt on tällainen esitys, että jaetaan julkiseen ja yksityiseen Kevaan koko nykyinen 50 miljardin pääoman omaava Keva. Se on valtava, valtava muutos, mutta siihen on aika kovat paineet sekä vastuunkantokyvyn osalta että tämän joka tapauksessa maakunta-sote-uudistuksesta riippumattoman kehityksen myötä, kun kaikenlaiset kunnat näyttävät yksityistävän palveluja, ja silloin Kevalle jää maksutaakkaa, mutta maksutuloa ei vastaavasti, ja tässä joudutaan tekemään tietysti tällaisia päätöksiä.

Todellakin jäin miettimään, onko tällä vaikutusta vakuutuslääkäritoimintaan — en sitä kyllä suoraan löydä — mutta koska kysymys on ensinnäkin puolen miljoonan suomalaisen eläketurvan järjestämisestä Kevassa ja valtavasta muutoksesta, niin seuraavan hallituksen on tähän otettava kantaa ja tehtävä huolellista työtä myös tältä osin, ettei tässä tapahdu mitään epäoikeudenmukaisuuksia. Se tieto, minkä itse olen saanut tuolla Kuntaliitossa, on se, että kenenkään eläketurva tässä ei vaarannu, mutta yhdenmukaistamista tapahtuu, eli kunnallisen ja yksityisen bussikuskin välillä päästään vähitellen samaan asemaan. Tämän uudistuksenhan on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2027, eli siirtymäaikaa tässä kyllä on.

18.54 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka täällä salissa on terveydenhuollon ammattilainen paikalla — ja en tiedä, onko useampia — enkä itse edusta ammattikuntaa, niin kansanedustajana olin hyvin tyytyväinen jo siitä edustaja Ronkaisen aikaisemmasta lakialoitteesta tähän asiaan liittyen. Kuitenkin haluaisin sanoa sen, kuten edustaja Juhantalo tuossa sanoi, että seuraavalle hallitukselle jää paljon asioita hoidettavaksi, muun muassa tämä asia, ja olisi tietenkin ollut hyvin toivottavaa, että edustaja Ronkaisen alkuperäinen lakialoite ja tämä kansalaisaloite olisivat pystyneet etenemään jo tällä vaalikaudella, koska selkeä, ilmeinen ongelma, josta eduskuntakin on nyt hyvin yksimielinen, jää kuitenkin seuraavan hallituksen korjattavaksi. Täytyy toivoa, että asia etenee seuraavan hallituksen toimesta nopeasti, että tällainen mielivaltainen lääkärinlausuntojen kumoaminen kollegalta, joka ei potilasta ole nähnyt, ei enää tässä tasavallassa jatkuisi vaan päästäisiin myös siihen kansalaisten luottamusta entisestään lisäävään järjestelmään, jossa lääkäri hoitaa, tuntee asiakkaan, tuntee tilanteen ja tekee sen pohjalta tarvittavia toimenpiteitä ja ratkaisuja. Myös henkilön oikeusturvankin kannalta välttämätön asia korjata.

18.56 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kankaanniemelle vain toteaisin, että kyllähän meillä eläke-edut on jo tällä hetkellä yhdenmukaistettu, eli ei meillä ole parempia kunnallisia eläkkeitä kuin mitä meillä on yksityisiä eläkkeitä. [Toimi Kankaanniemi: Järvinen väitti näin!] — Jaa, sepä on aikamoinen uutinen, jos joku lyö semmoisen lain eteen, että kunnalliset eläkkeet ovat parempia. [Toimi Kankaanniemi: Lisäeläkkeitä!] — Eri asia on se, että siellä on aikaisemmin voimassa ollutta lainsäädäntöä, ja sen rahoitus pitää tietenkin huolehtia. [Toimi Kankaanniemi: Niinpä!] On annettu eläkelupaus, ja kun mennään vanhaan järjestelmään riittävän kauaksi, vuosikymmenien taakse, meillä oli käytäntö, jossa valtion ja kunnan puolella oli 66 prosentin eläkekertymä. Ne lupaukset tietenkin täytyy lunastaa. Ne on annettu ihmisille, ja niiden rahoituksesta se on kiinni sitten, kun mahdollisesti käsitellään tätä ehdotusta, että Kuntien eläkevakuutuksen asema arvioitaisiin uudelleen.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Totean sitten tästä itse asiasta eli vakuutuslääkärikysymyksestä, että kyllähän tämä on meillä kaikilla tiedossa, että tämä jäytää kansalaisten oikeudentuntoa ja siellä on ilman muuta tapahtunut oikeusmurhia, joten on selvää, että tähän tarvitaan parannus. Nyt se jää sitten tältä eduskunnalta tekemättä, mikä on tietysti vahinko, [Perussuomalaisten ryhmästä: Jäi edelliseltäkin!] mutta toivon, että kansalaiset valitsevat tänne viisaita päättäjiä ensi eduskuntavaaleissa, ja olen ajatellut itsekin niissä vaaleissa kyllä äänestää.

18.57 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin aion äänestää, ja toivottavasti tänne tulee sitten hyvä parlamentti.

Mutta kun täällä on esimerkkejä kerrottu tästä vakuutuslääkärien toiminnasta, niin minäkin kerron: Ihmettelen suuresti, kun oli tapaus, jossa oli neliraajahalvaus, siis kaveri oli täysin liikuntakyvytön, ja kyllä sen nyt meikäläisenkin osaa todeta, että tuo on työkyvytön, mutta vakuutuslääkäri oli todennut, että se vamma, joka häneen oli tullut, oli aikaisemmasta tapaturmasta. Tämä neliraajahalvaus oli tullut siitä, kun hän oli tellingiltä rakennuksilla tippunut maahan, ja ihmettelen vain, mitenkähän se on sen vamman kanssa päässyt sinne tellingille [Naurua] ja sitten tipahtanut, ja ei kuitenkaan ollut siitä. Se jäi sitten nuolemaan haavojaan. En tiedä tämänhetkistä tilannetta, siitä on noin viisi vuotta aikaa. Kyllä tässä touhussa joku kohtuus pitäisi olla.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen KAA 4/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi osakesäästötilistä ja laiksi Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 279/2018 vp

Toimenpidealoite TPA 21/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 36/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 36/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.59 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä siis on kysymys osakesäästötileistä ja talousvaliokunnan mietinnöstä asiassa. Itse kuulun valtiovarainvaliokunnan verojaostoon, jossa myös parhaillaan sama asia on toisen lain yhteydessä käsittelyssä. Tästä lakiesityksestähän ovat sosiaalidemokraatit jättäneet oman vastalauseensa, jossa lopulta päädytään esittämään hylkyä, ja varmasti edustaja Ihalainen täällä myöhemmin puhuu sitten tarkemmin tästä valiokunnan näkemyksen mukaan. Katselin tässä tätä meidän talousvaliokuntaryhmän vastalauseetta ja itse kyllä halusin tulla sanomaan, että tässä vastalauseessamme on ihan asiallisia kysymyksiä nostettu esiin.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Täällä nimittäin ensinnäkin todetaan, että on varsin kyseenalaista, onko tällä myönteisen niin sanotun kansankapitalismin kannalta oikeasti edistäviä vaikutuksia vai hyödyttäväkö tämä vain sellaista väestönosaa, joka nytkin harrastaa aktiivista sijoitustoimintaa. Tässä kuitenkin kuulkaa todetaan, että veromenetykset saattaisivat liikkua siinä 160 miljoonan tienoilla, ja kyllä näinä päivinä haluaisin sanoa, että kun me täällä parhaillaan pohdimme sitä, että hallitus neljännen kerran jo leikkaa kaikkein heikoimmilta — esimerkiksi indeksien kautta perusturvaa leikataan, pienituloisille eläkkeensaajille ei riitä rahaa, ja almanakassa hallituksella ei riitä koskaan pienituloisille, heikompiosaisille ihmisille tilaa vaan leikkauksia ainoastaan — niin onko todellakin varaa luoda kyseenalainen uusi, veropohjaa kaventava muoto siten, että se saattaa sitten yhteisestä kassastamme lohkaista jopa semmoisen 160 miljoonaa, ihan oikeasti. [Eero Heinäluoma: Hirveä summa!]

Me puhumme täällä tänä päivänä hyvin vakavasti esimerkiksi tilanteesta vanhusten hoidon suhteen. Me tarvitsemme lisää henkilökuntaa vaikkapa vanhusten hoivaan. Täällä on ollut todella sydäntä särkeviä esimerkkejä siitä, millaisessa tilanteessa esimerkiksi nämä asiat ovat tämän päivän Suomessa, jonka pitäisi olla hyvinvointiyhteiskunta, ja ei oikein haluaisi nähdä sitäkään, että kun tarvitsemme voimavaroja tähän yhteiseen hoivaan tai heikompiosaisien ihmisten perusturvaan, niin silloin sanotaan, että rahaa ei ole, ja sitten kuitenkin löytyy tämänkaltaisiin instrumentteihin uutta rahaa.

Sinänsä minä kannatan terminä kansankapitalismia, ja minusta on ihan hyvä sitä edistää, mutta tällä esityksellä todennäköisesti kävisi niin, että sen pienen ihmisen, jolla ihan hieman sijoitettavaa olisi, ilmeisesti ei edes kannattaisi tätä osakesäästötiliä käyttää.

Puhemies! Tuolla Ruotsissahan on vastaavantyyppinen käytössä, joka on jopa huomattavasti huokeampi etuineen kuin tämä suunniteltu, ja siellä on käynyt kuitenkin kokemusten mukaan niin, että osakesijoittajien määrä ei ole kasvanut. Se ei ole kasvanut vaan se on vähentynyt, ja osakkeet ovat keskittyneet vain harvemmille. Eli tässä on myöskin tämä vaara.

Katsoin tätä meidän sosiaalidemokraattien vastalauseita, ja tässä aika hyvin kuvataan sitä, että tämä siis kaventaa veropohjaa ja antaa mahdollisuuden välttää veroja. Eli voi olla niin, että tämä ei houkuttele uusia sijoittajia mukaan ja toimii lähinnä veronvälttelyyn kannustavana elementtinä. Nimittäin tässähän on mahdollista se, että tämä vero ei koskaan realisoidu maksettavaksi voitoista semmoisissa tilanteissa, kun esimerkiksi tulee perintöä tai jos vaikka siirretään omaisuus hetkeksi ulkomaille. Arvioidaan, että jos näin käy, niin silloin todellakin pysyviä veromenetyksiä voi tulla vaikka kuinka paljon.

Puhemies! Ajattelen niin, että ilmoitan jo etukäteen, että tältä pohjalta omalta osaltani kannatan sitä, mitä edustaja Lauri Ihalainen tulee esittelemään.

19.04 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys uudesta osakesäästötulistä on erittäin kannatettava. Se kannustaa suomalaisia aktiiviseen säästämiseen ja sijoittamiseen. Tämä on positiivinen asia. Samalla se parantaa myös suomalaisten yritysten mahdollisuuksia kasvaa ja saada toimintansa laajentumiseen rahoitusta ja rahoittaa näin uusia investointeja. Osakesäästötilejä tulevat tarjoamaan pankit sekä sijoituspalveluyritykset, ja tilille saa sijoittaa aina 50 000 euroon asti. Varoja voi ja kannattaa tietysti riskin pienentämiseksi käyttää sekä kotimaisten että ulkomaisten pörssiosakkeiden ostamiseen. Eduskunnan hyväksyessä lain pääsee tilejä avaamaan vuoden 2020 alusta. Itse olisin mieluummin aikaisemminkin tämän toteuttanut, mutta näin on päätetty.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Tilin vahvuus piilee siinä, että sijoitusten tuotoista ja osingoista tarvitsee maksaa veroa vasta siinä vaiheessa, kun tililtä nostaa rahaa. Näin piensijoittajakin pääsee hyödyntämään korkoa korolle -ilmiötä, kun ei tarvitse jokaisesta myynnistä maksaa erikseen myyntivoitoveroa vaan koko tuoton voi sijoittaa uudestaan, ihan samalla tavalla kuin rahastoissa tapahtuu tänä päivänä.

Uudistuksen myötä osakkeisiin sijoittavat piensijoittajat tulevat samalle viivalle suursijoittajien ja rahastosäästäjien kanssa. Osakesäästötili ei vapauta verojen maksusta, vaan siirtää sen vasta varojen nostohetkeen. Valtio saa aina lopulta omansa. Tämän on tarkoitus kannustaa yhä useampia suomalaisia sijoittamaan pitkäjänteisesti, mikä myöhemmin tuottaa hyötyä sekä suurempana verotulona että tavallisen suomalaisen taloudellisen aseman kohentumisena, kuten esimerkiksi Ruotsissa on jo tapahtunut.

Tili on herättänyt vasemmistopuolueissa kritiikkiä. On vaikea ymmärtää, miksi vasemmisto vastustaa uudistusta, jolla nimenomaan parannetaan tavallisen suomalaisen piensijoittajan asemaa ja helpotetaan kotimaisten yritysten rahoituksen saantia. Jo tämä tuo arvioidun veromenetyksen, 160 miljoonaa, takaisin. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa vastaavat tilimallit ovat olleet suosittuja sekä lisänneet ihmisten kiinnostusta sijoittamista ja omaa taloudenpitoa kohtaan.

Piensijoittaminen on yleistymässä, ja osakesäästötili vahvistaa tätä positiivista kehitysuuntaa edelleen. Olemme siirtymässä Suomessa muiden Pohjoismaiden vanavedessä kohti aitoa kansankapitalismia, jossa yhä kasvava joukko tavallisia suomalaisia hyötyy sijoitustuottojen kautta kotimaisten yritysten menestyksestä maailmalla. Juuri nyt on hyvä aika alkaa etsimään hyviä sijoituskohteita, sillä osakkeiden hinnat ovat laskussa ja viimeistään vuoden päästä lieenee suunta jo nousussa. Menestyneimmät sijoittavat ovat aina osanneet ostaa halvalla ja pitää sijoitusta pitkään. Osakesäästäminen on viimeisen sadan vuoden aikana ollut paras tapa sijoittaa omaisuuttaan. — Kiitos.

19.07 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa, kun tästä kansankapitalismiin rohkaisevasta esityksestä puhuttiin pitkästi, itse ainakin talousvaliokuntaan kuulumattomana jäin mielenkiinnolla odottamaan mietintöä ja mitä valiokunta on kenties nähnyt tässä esityksessä tarpeelliseksi muuttaa ja mitä korjata. Silloinhan siinä keskustelussa tuotiin esille huomioita, että tähän on itse asiassa kuin sijoitusrahasto, jota piensijoittaja nyt sitten itse voi hallita. Eli rahaston sisällä voidaan siirtää omaisuutta ilman välittömiä veroseuraamuksia, ja nyt sen voi tehdä sitten sijoittaja itse eikä pelkästään se pankki tai sijoitusyhtiö, jolta on rahasto ostettu. Pidin itse silloin hyvänä, että ainakin periaatteellisella tasolla Suomessa siirryttäisiin pois tällaisesta kädestä suuhun elämisestä kohti jonkinlaista kotimaista omistamista.

Sitä en oikein ymmärrä vielä, mistä verojen välttelystä nyt sitten vasemmistopuolueet puhuvat tässä vastalauseessaan ja näissä puheenvuoroissaan, koska eihän tässä ole kysymys verojen välttelyn mahdollisuudesta. Sitten kun ne voitot kotiutetaan sieltä rahastosta, niin verothan täytyy maksaa. Eli verot kenties siirtyvät myöhempään ajankohtaan, mutta ne kuitenkin on viime kädessä voitoista maksettava. Tuo, että jos rahastoon voi laittaa enintään 50 000 euroa, ei nyt kovin suurta taloudellista keinottelua kyllä mahdollista ylipäänsäkään.

Ilmestellen erityisesti sitä, että tässä on lähdetty hylkäysesityksen linjalle. Eikö sieltä sosiaalidemokraattien ryhmäkansliasta nyt olisi löytynyt sen verran asiantuntemusta, että tähän olisi kirjoitettu jonkinlaisia pykälämuutosesityksiä edes jonkinlaiseksi silmänlu-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

meeksi? Jos esityksessä on epäkohtia, niin eikö ne voisi yrittää korjata, vai onko tarkoitus vain ideologisesti vastustaa kateuspohjalta kaikkea mahdollista?

19.09 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit, vasemmisto ja vihreät todella esittivät valiokunnassa lakiesitysten hylkäämistä, sillä esityksestä aiheutuisi merkittäviä veromenetyksiä, mutta sen hyödyt ovat epävarmoja, joten vastaanpa tuossa äsken edustajakollegan esittämiin kysymyksiin.

Hallituksen lakiesityksen perustelutekstin mukaan veromenetykset voivat olla jopa yli 150 miljoonaa euroa. Tilille kertyneet arvonnousut jäävät kokonaan verottamatta, jos osakesäästötilille kertyneet varat siirtyvät perinnöksi. Sijoitusvakuutusten esimerkin kautta, jossa siis tämän tyyppinen verokohtelu jo on, tiedämme, että merkittävä osa osakesäästötilille kertyvästä arvonnoususta jää verottamatta. Veropohjavuotoa aiheuttaa myös se, ettei tilille kertyviä osinkoja veroteta, jos tilinhaltija on ulkomaalainen tai jos suomalainen haltija muuttaa ulkomaille.

Arvoisa puhemies! Siinä siis myös hallituksen omassa perustelutekstissä oleva selitys sille, kuinka kyse ei ole ainoastaan verotuksen lykkäämisestä, vaan tämä aiheuttaa myös veropohjaan pysyviä aukkoja ja verojen saamattomuutta.

Arvoisa puhemies! Esitystä perustellaan sillä, että sillä edistetään sijoitusmuotojen verokohtelun neutraaliutta. Kuitenkaan uusien aukkojen tekeminen veropohjaan ei ole toivottava suunta, vaan tulisi rajata olemassa olevien sijoitusinstrumenttien, kuten sijoitusvakuutusten, olemassa olevia veroetuja ja verovälttelymahdollisuuksia. Eli eri sijoitusmuotojen verokohtelun neutraaliutta ei tulisi tavoitella luomalla uusia aukkoja vaan poistamalla olemassa olevat aukot.

Arvoisa puhemies! Jotta näin suuret veromenetykset olisivat perusteltuja, tulisi hyötyjen olla vastaavasti merkittäviä. Näin ei kuitenkaan välttämättä tule olemaan. Osakesäästötili tuskin merkittävästi lisää sijoittamista tai hyödyttää kansantaloutta. Toki todennäköisesti käy niin, että osa sijoitusvarallisuudesta siirtyy osakesäästötilille, aivan kuten Ruotsissa on käynyt, mutta piensijoittamista tämän instrumentin kautta tuskin merkittävästi tullaan lisäämään. Piensijoittamisen esteenä on usein joko se, että ihmisellä ei ole varoja, mitä sijoittaa, tai sitten on osaamisuutetta tai haluttomuutta sijoittaa. Sen lisäksi piensijoittajien kannalta tämän instrumentin houkuttelevuutta voi vähentää todennäköisesti hallinnollisten kulujen kertyminen.

Arvoisa puhemies! Ruotsissa on tätä anteliaampi osakesäästötili, siis vielä houkuttelevampi sijoittajan ja verokohtelun näkökulmasta. Se on aiheuttanut valtiontalouden näkökulmasta mittavat veromenetykset, mutta osakesijoittajien määrä kokonaisuudessaan ei ole kasvanut. Toistan: sijoittajien määrä ei ole kasvanut. Eli olemassa olevat sijoittajat ovat muuttaneet käyttäytymistään niin, että he ovat siirtyneet suorasta omistuksesta, siirtäneet omistuksiaan näille osakesäästötileille, missä on näitä veroetuja, mutta sijoittamista kokonaisuudessaan se ei ole lisännyt. Ei ole siis oikein uskottavia perusteita olettaa, että Suomessa kävisi merkittävällä tavalla toisin ja että tämä osakesäästötili, vastoin kuin Ruotsissa, yhtäkkiä lisäisi paljon sijoittamista.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla tulen kakkoskäsittelyssä kannattamaan hylkäysesitystä.

19.14 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on tosiaan hallituksen esitys osakesäästötilistä, jonka käyttöönotto mitä ilmeisimmin kasvattaa kansankapitalismin edellytyk-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

siä ja parantaa tavallisen suomalaisen mahdollisuuksia sijoittaa palkasta käteen jäävistä tuloista osakkeisiin, ja erityisesti kotimaisiin osakkeisiin. Lakiesitys on varsinkin tässä valiokunnan korjaamassa muodossa mielestäni omiaan lisäämään suomalaisten ymmärrystä taloudesta, varsinkin jos he esityksen myötä innostuvat kartuttamaan varallisuuttaan suoran osakesäästämisen avulla — ja puhun nyt tarkoituksellisesti osakesäästämisestä, en sijoittamisesta.

Tässä täytyy nyt todeta, että suomalainen kansankapitalismi on verrattain heikkoa esimerkiksi länsinaapuriimme Ruotsiin verrattuna. Meillä jopa yli 80 miljardin euron arvosta kansalaisten varallisuutta makaa jokseenkin tehottomasti ja tuottamattomana pankkitileillä. Mielestäni se ei ole lainkaan järkevää kansalaisvarallisuuden ylläpitoa varsinkaan näin matalien korkojen aikana.

Arvoisa puhemies! Osakesäästötilin toteutumisen myötä suorat osakesijoitukset tulevat houkutteleviksi paitsi tilisäästämiseen myös esimerkiksi kalliita hallinnointipalkkioita veloittaviin osakerahastoihin verrattuna. Samalla tavalliset osakesäästäjät pääsevät verotuksellisesti nykyistä huomattavasti lähemmäs esimerkiksi osingot verotta nostavien suursäätiöiden kohtelua, ja tämä on mielestäni vähintäänkin oikeus ja kohtuus. Lyhyesti sanottuna tämä esitys antaa monelle tavalliselle ihmiselle huomattavasti nykyistä paremman mahdollisuuden kasvattaa omaa varallisuuttaan, joka voi osakesäästämisen avulla kasvaa pienestäänkin pesämunasta säännöllisellä säästämällä vuosien myötä melko mukaviin summiin.

Arvoisa puhemies! Minun on myös välttämättä ihmeteltävä tätä vihervasemmiston tekemää vastalauseita, jossa esitetään tämän koko hyvän lakiesityksen hylkäämistä. Mielestäni tämä hylkäysesitys ei ole järkevä tai riittävästi perusteltu, varsinkin kun otetaan huomioon, että tähän lakiesitykseen sisältyy 50 000 euron rajoitus osakesäästötilille tehtyjen sijoitusten tai talletusten osalta. Tämän kyllä pitäisi varmistaa se, että hyötyjiä tästä lakiesityksestä ovat ennen kaikkea keskitulaiset, [Puhemies koputtaa] tavalliset ihmiset eivätkä suurpääoman edustajat.

19.17 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Käsillä on nyt siis todella esitys, jossa säädetään uudesta osakesäästötilistä, joka mahdollistaisi osakesäästötilien perustamisen ja käyttämisen sijoitustoiminnassa. Talousvaliokunta on laatinut nyt käsillä olevan mietinnön, ja siihen liittyy myös vastalause, joka perustuu ennen kaikkea valtiovarainministeriön yritysverotusta ja osakesijoittamista koskevien asiantuntijatyöryhmien tekemiin analyysihin ja arvioihin eikä mihinkään tuulentupiin.

Ensinnäkin on tärkeätä havaita, että nämä menetykset ja hyödyt eivät ole tasapainossa. Tämä riski siitä, että sijoittajien määrä ei välttämättä kasva, niin kuin on käynyt Ruotsissa, on yksi tärkeä havainto. Se on totta, että osakesäästötiliin voidaan enintään 50 000 euroa laittaa, mutta se, mihin me olemme halunneet kiinnittää huomiota, on siis se, että tämä johtaa siihen, että tämä puhkaisee meidän veropohjaa. Se puhkaisee sitä sen takia, että osakesäästötilin verotuksesta annetusta lakiesityksestä käy ilmi, että esitys kaventaisi merkittävästi veropohjaa ja antaisi mahdollisuuden välttää veroja. Tämä tietysti johtuu siitä, että osakesäästötilille kertyviä osinkoja ja myyntivoittoja ei veroteta. Sitten kun niitä nostetaan, verotus on pääomaverotukseen pohjautuvaa. Tästä on siis hallituksen esityksen perusteissa arvioitu aiheutuvan noin 100 miljoonaa valtiolle menetyksiä. Ja kun sitten näitä kertyviä osinkoja ei veroteta, jos tilinhaltija on ulkomailta, niin tästä taas seuraa semmoinen 56 miljoonaa valtiolle lisää menetyksiä.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Tässä mielessä valtiovarainministeriön eri sijoitusmuotojen verokohtelua arvioinut työryhmä suhtautui kielteisesti siihen, että osakesäästötilin verovapautta sovellettaisiin myös osinkoihin hallituksen esittämällä tavalla. Tähän olemme myöskin halunneet nojautua. Tämän lisäksi on merkille pantavaa, että valtiovarainministeriön asiantuntijaryhmä, joka on pohtinut yritysverotusta, raportissaan on päätenyt samoihin johtopäätöksiin: pienten osinkojen verovapautta koskevilla säännöksillä ei olisi ilmeistä tai välitöntä merkitystä kotimaisen talouskasvun eli sitä kautta työllisyyden ja kotitalouksien taloudellisen aseman vahvistumisen kannalta.

Muun muassa näillä perusteilla me katsoimme, että tämä esitys ei ole puoltamisen arvoisen, ja olemme sitä mieltä, että tämä esitys pitää hylätä.

19.20 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Viime vuoden elokuussa hallitus esitteli budjettiriihessään esityksen siitä, että jatkossa suomalaiset yksityishenkilöt saavat sijoitussäästötilit, ja tämä tulisi vuodesta 2020 lähtien voimaan. Tämä on merkittävää, että osakesäästötilille voi tallettaa rahaa ja näillä rahoilla ostaa pörssiosakkeita siten, että myyntivoitoja ja osinkoja ei veroteta tilin sisällä vuosittain. Vero menee vasta, kun varoja nostaa tililtä ulos, eikä ajallisia rajoituksia nostoille ole.

Hallitus ja lakiesityksen valmistelijat ovat kyllä mielestäni toimineet hyvin siinä, että varoja nostettaessa suhteellisen voiton osuus verotetaan jo nollasta eurosta lähtien. Myös edellä mainittuja sijoitusvakuutuksia eli vakuutuskuoria, mitkä täällä joskus ovat nousseet keskustelussa esiin, on tarkoitus verottaa tällä samalla periaatteella jatkossa, kun tähän asti niistä on voinut ensin nostaa sijoitetun pääoman osuuden verotta ja jättää voiton osuuden sitten muhimaan. Kaiken järjen mukaan tämä uusi osakesäästötili kyllä lisää sitä paljon puhuttua kansankapitalismia.

Hallituksen päätökseenhän sisältyy myös tämä 50 000:n raja talletettavalle pääomalle, joka täällä myös on mainittu. Onneksi se on kuitenkin sen verran korkea, vaikkakin maltillinen, että se ei haittaa aloittelevia osakesäästötilin käyttäjiä eikä edes jo nyt tässä vaiheessa jonkin verran asiaan harjaantuneita säästäjiä. Ja tietysti sitten sijoitustilillä tuotto saa nousta yli tämän 50 000:n, eli kyllä nyt ihan merkittävästä kysymyksestä puhutaan — myös kustannuksiltaan sinänsä, niin kuin täällä on tullut esille, mutta tietysti haastan oppositiota siltä osin, että mikä on sitten esitys siihen, mitä on se kansankapitalismi, jolle tuntuu, että tukea löytyy sekä oikealta ja vasemmalta laidalta että keskeltä täällä salissa, ellei sitten jokin tämäntyyppinen ratkaisu, jolla kuitenkin minun nähdäkseni saadaan juuri niitä vaikutuksia, joita on haettu. Eli tällä hetkellä kuitenkin kymmeniä miljardeja euroja suomalaisten varoja makaa tileillä ilman mitään järkevää käyttökohdetta. Ne saavat pientä korkoa, mutta sillä ei suurta merkitystä tietenkään kansantaloudellisesti ole. Suuri merkitys kansantaloudellisesti on nimenomaan sillä, että ne vain makaavat siellä tileillä. Ne pitää saada sijoitettua, ne pitää saada tuottamaan, ja tämä on siihen minun nähdäkseni hyvä väline.

19.23 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Täällä on esitetty hyviä perusteita tälle hallituksen esitykselle ja mietinnölle, ja yhdyn niihin. Ihmettelen aika tavalla tätä punavireitten vastustusta. Tämähän on kädenojennus suomalaiselle duunariperheelle ja eläkeläiselle, jolla on pankkitilillä muutama kymmenentuhatta euroa rahaa, niin kuin aika monella on, koska meillä muistaakseni on noin 90 miljardia pankkitileillä, sanoisiko, pääosin laiskana olevaa rahaa. Nyt ne voi panna sieltä nollakorolta tuottamaan. [Eero Heinäluoma:

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Saa nytkin laittaa!] Jos esimerkiksi kansa panisi 10 miljardia tähän sieltä pankkitileiltä, niin 2 prosentin korolla siitä tulisi 200 miljoonaa, joka korvaisi nämä veromenetykset, mitä edustaja Ihalainen esitti — 156 miljoonaa taisi olla hänen esittämänsä luku. Tämä minun mielestäni parhaimmillaan vahvistaa suomalaista yrittäjyyttä, yritysten toimintaedellytyksiä ja työllistämisedellytyksiä, ja ainakin meidän perussuomalaisten aivan keskeinen tavoite on vahvistaa suomalaista yritysmaailmaa, elinkeinoelämää ja työllisyyttä. Tarvetta on edelleen ja tiedämme, että on ongelmiaakin paljon, vaikka on saatu kasvua aikaan. Tässä mielessä esitys on varsin hyvä.

Sosiaalidemokraatit olivat kyllä valmiita alentamaan suuryrityksiä palvelevaa yhteisöveroa rajusti viime kaudella mutta toisaalta taas vastustivat yrittäjävähennystä ja nyt vastustavat tätä. Mikä on se punainen lanka? Kun teillä on punainen väri, niin mikä on se punainen lanka teidän tällaisessa talouspolitiikan erittäin tärkeässä lohkossa, mitä tämä koskettaa? Se jää kovin, kovin epäselväksi. Opposition tehtävä totta kai on vastustaa kaikkea, [Eero Heinäluoma: Ei suinkaan!] mutta kyllä vastustamisessa kannattaa järkeäkin käyttää, ja silloin kun esitys hallitukselta on sellainen, että se on perusteltavissa järkevästi kansan ja maan edun mukaisesti, silloin sitä on syytä kannattaa, ja me olemme valmiita kannattamaan tätä esitystä, koska pidämme sitä varsin hyvänä, varsinkin näin kokeiluna. [Eero Heinäluoma: 160 miljoonaa Kankkulan kaivoon!]

Sitten täällä taisi joku mainita veropohjan aukot. No periaatteessa tässä saattaa pieni aukko tulla, mutta välilliset vaikutukset tässä [Puhemies koputtaa] ovat ymmärtääkseni niin hyvät, että ne suuret aukot löytyvät tuolta suurten säätiöiden ja vastaavien osalta, jotka tekevät myös bisnestä.

19.26 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että kyllä tämä keskustelu ja tämä hallituksen esityksen kehuminen on aikamoista egotrippiä. Siis sijoittaminenhan on hyvä asia, ja jokainen, jolla on ylimääräistä rahaa, voi sitä tehdä, mutta sitten tulee kysymys, onko tämä se alue, johon kannattaa veroeuroja käyttää. [Timo Heinonen: Rinne kannatti tätä!] Tämähän on se epäkohta, joka suurimmillaan nyt tällä hetkellä meitä kohtaa, että ihmisille, joilla on ylimääräistä rahaa sijoitettavaksi, pitää antaa ylimääräinen verovähennys? [Olavi Ala-Nissilä: Suomessa on liian vähän pääomia!] Poliitiikka on todellakin arvovalintoja, ja tässä tehdään yksi konkreettinen arvovalinta. Ne rahat, jotka tässä käytetään, nämä 160 miljoonaa per vuosi tulevana... [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] — No, valtiovarainministeriön arvion mukaan, ja uskon, että valtiovarainministeri Orpo vahvistaa omien virkamiestensä arviot tullessaan saliin. — 160 miljoonaa on valtaisa summa, hyvät kollegat. [Toimi Kankaanniemi: Se tulee takaisin!] Se on valtaisa summa per vuosi, ja joku rahoittaa nämä verovähennykset.

Täällä on aina se periaate, kun käydään yleistä verokeskustelua, että kannatetaan näitä hyvän veropolitiikan periaatteita eli laaja veropohja ja matalat verokannat. Mutta sitten kun tulee se houkutus, että ruvetaan tekemään sitä reikää sinne lähelle omaa intressipiiriä, niin jopa vain unohdetaan se laaja veropohja. Kaikki nämä verovähennykset, joita tämä hallitus on tehnyt — ja vielä yrittää tehdä viime töinään — tulevat jonkun toisen maksettavaksi. Tämänkin maksavat tavalliset eläkkeensaajat ja palkansaajat, jotka tarvitsevat ne rahat jokapäiväiseen elämiseen. Kyllähän meillä on eläkeläisiä ja meillä on palkansaajiaakin, joilla voi olla 10 000 tai 20 000 tilillä rahaa, mutta harva heistä uskaltaa niitä kaikkia laittaa osakepeliin, edes teidän sijoitustilille, koska he pitävät niitä rahoja siltä varalta, että heille tulee tarve niiden käyttämiseen, vaikkapa terveyden tarpeita.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Tämä on tehty hallitusohjelman ulkopuolelta, ja hallituksen ministerit usein täällä vetoavat siihen, että nyt ei voida tehdä mitään, kun ei ole hallitusohjelmassa sovittu, mutta jos pas vain löytyi tällainenkin 160 miljoonaa, joka voidaan tehdä hallitusohjelman ulkopuolelta. Ex tempore tempaistaan ja tuodaan tänne ja tehdään 160 miljoonan reikä seuraavalle vaalikaudelle per vuosi. [Simon Elo: Ihan ex tempore budjettiriihessä!] — Ex tempore budjettiriihessä. — Siniset ja perussuomalaiset ovat vihdoinkin löytäneet yhden asian, josta ne ovat samaa mieltä: 160 miljoonaa per vuosi käytetään tänne.

Me olemme täällä samassa salissa muutama päivä sitten kuulleet, miten ei mitenkään ole rahaa hoitajamitoitukseen, että se on niin kallis, että ei, ei sitä voida nyt tässä tällä tavalla päättää. Palautan vain mieleen, että tämä summa on aika lähelle sitä, mitä olisivat hoitajamitoituksen kustannukset. Jos hoitajamitoitus on vähän päälle 200 miljoonaa ja tämä on lähes 200 miljoonaa, niin ero ei ole suuren suuri. Nämä ovat politiikan arvovalintoja, mitä täällä parhaillaan tehdään: pidetään suurempana sitä, että niille, joilla on ylimääräistä rahaa, tehdään tällainen verovähennys, kuin sitä, että pantaisiin hoitajamitoitusta koriin. Seuraavaksi nämä samat henkilöt tulevat tänne saliin ja valittavat, kuinka holtittomasti Suomi velkaantuu. Kyllä on hirveätä, kun velkaannutaan — eikö olisi vastuullista, että velkaa vähennettäisiin sen sijaan, että otetaan velkaa lisää? Tämähän lisää ensi vaiheessaan suoraa velanottoa ja vähentää meidän mahdollisuuksiamme huolehtia niistä kaikkein köyhimmistä. Se on politiikan arvovalinta, edustaja Kankaanniemi.

Ja perussuomalaiset tässä joukossa mukana — rohkenen ihmetellä. Kun minä tapaan perussuomalaisten äänestäjiä Hakaniementorilla, ei ole kyllä vuosien aikana kukaan tullut valittamaan, [Sami Savio: Ei ne sinne tule muutenkaan!] että se epäkohta on se, että jos sijoitan osakkeisiin, niin en saa verovähennystä, että saisin verovapaasti käyttöni näitä lisätuloja. Tavatkaa näitä sijoittajaneuvojia, mitä he neuvovat. He tulevat neuvomaan teille useamman tavan, jolla näistä veroista pääsee aikanaan eroon — useamman tavan, jolla näistä veroista pääsee aikanaan eroon — niin että sen sanominen, että tämä olisi kustannusneutraali... Ei tule toteutumaan.

Meidän olisi pitänyt tehdä toisinpäin, niin että ne otetaan verotuksen alle, joissa nyt on tätä tulonmuodostusta, joka ei ole verotuksen piirissä — kuten vakuutuskuoret. Nyt reikiä tehdään lisää, ja lopputuloksena on, että tavalliset palkansaajat ja eläkeläiset, joilla ei ole mahdollisuutta järjestellä tulojaan pääomatuloiksi ja jotka tarvitsevat rahansa kallistuvaan jokapäiväiseen elämään, vaikkapa esimerkiksi hintojen nousun, asumiskustannusten nousun ja muiden vastaavien menojen osalta, joutuvat sitten maksumiehiksi. Tavalliset eläkkeensaajat ja palkansaajat maksavat nämäkin hövelit lupaukset, mitä täällä tehdään.

Tämä on sitten kuitenkin eri asia kuin se, onko sijoittaminen hyvä. Totta ihmeessä, jos on ylimääräistä rahaa, saa sijoittaa myös pörssiosakkeisiin. Se on ihan hyvä asia. Mutta älkää unohtako, hyvät kollegat, Kari S. Tikan edelleenkin mestarillista neuvoa: laaja veropohja, matalat verokannat. Jos katsotaan, että veroja kertyy mahdollisimman tasapuolisesti erilaisista toiminnoista ja on mahdollisimman monta maksajaa, verotus pysyy kohtuullisena, mutta kun näitä reikiä tehdään milloin milläkin perusteella — joita täällä on salissa jo kuvattu aikaisemmin — niin lopputuloksen maksaa tavallinen eläkkeensaaja ja palkansaaja. Se henkilö, joka ei pääse karkuun ja jolla ei ole pussissa sitä ylimääräistä, jonka uskaltaisi sijoittaa, sehän tässä on maksumiehenä. Ei tämä ole ilmainen uudistus, ja ne dynaamiset vaikutukset on aikoja sitten nähty, mitkä näissä ratkaisuissa ovat lopputuloksena. Tämä lasku tulee maksuun tavallisille kansalaisille. Poliitikko on arvovalintoja, ja tässä hallitus tekee oman arvovalintansa jälleen kerran.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

19.32 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Edellä puhui entinen valtiovarainministeri Eero Heinäluoma, ja sosiaalidemokraattien aikana tämä vastaavanlainen käytäntö on sallittu suursijoittajille. Nyt tämän hallituksen toimesta tämä sallitaan myös tavallisille pienituloisille, keskituloisille suomalaisille, [Eero Heinäluoma pyytää vastauspuheen-
vuoroa] niin että myös heille tulee mahdollisuus säästää ja sitä kautta vaurastua.

Osakesäästötili tulee siis käyttöön vuonna 2020, ja tilille tulee siis sijoitusrahastojen verokohtelu, eli veroa maksettaisiin myös näiden tavallisten suomalaisten pienten sijoittajien sijoituksien tuotoista vasta silloin, kun varoja nostetaan tuolta tililtä. Osingot saa siis sijoittaa tämän osakesäästötilin sisällä uudelleen ilman, että välissä joutuisi maksamaan veroa. Näille varoille on asetettu tässä 50 000 euron katto, mutta toki tuo tuotto voi sen päälle tulla.

Itse asiassa tämä osoittaa kyllä tältä hallitukselta arvovalintaa, arvovalintaa siitä, että hallituksella on halu kannustaa ihan tavallisia suomalaisia säästämään ja sijoittamaan. Tämä ei vaadi sitä, mitä edustaja Harakka joskus on tuonut esille — hän ei nyt ole tälläkään kertaa täällä salissa [Pia Viitanen: Yleensä on kyllä!] — että pitäisi olla 50 000. Tähän malliin ja tähän järjestelmään voi sijoittaa pieniä summia kerrallaan ja sitä kautta ryhtyä sijoittamaan, jokainen suomalainen vaikkapa viidenkympin, satasen tai jonkun muun summan kautta.

Nyt siis annetaan myös tavallisille suomalaisille samanlainen mahdollisuus, joka aiemmin on ollut vain suursijoittajilla. Itse asiassa katsoin, että 30. elokuuta SDP:n puheenjohtaja Antti Rinne totesi, että hän ei tyrmää osakesäästötiliä. Nyt tietysti kun hän ei ole valvomassa täällä vasemmisto-oppositiota, niin hiiret hyppivät pöydälle, kun kissa ei ole paikalla, ja täällä annetaan täystyrmäys osakesäästötileille eli sille, että ihan tavalliset suomalaiset pääsisivät mukaan nauttimaan niistä eduista, jotka sosiaalidemokraattien aikana on sallittu vain suursijoittajille.

Arvoisa puhemies! Olen varma, että entinen valtiovarainministeri Eero Heinäluoma tietää sen, että tämä 160 miljoonaa ei ole mitään menetettyä rahaa vaan kyse on siinä nimenomaan siirtyvästä verotuotosta, joka itse asiassa tämän järjestelmän kautta tulee sitten isompana takaisin. Eli tätä kautta kun tavallisetkin suomalaiset voivat pikkuhiljaa vaurastua, mikä hallituksen mielestä on hyvä asia, tämä tuotto tulee dynaamisesti takaisin.

19.36 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen on mestarillinen menemään erilaisten näennäisrakennelmien taakse.

Puheenjohtaja Rinne on ennakkoluuloton poliitikko, niin kuin pitää olla. Hän on valmis kuuntelemaan hallituksen esityksiä ja niiden perusteluita. [Timo Heinonen: Ei löytynyt tyrmäystä!] Hän on kuunnellut nämä teidän esityksenne ja todennut, että ne ovat laajan veropohjan ajatuksen vastaisia ja ne tulevat maksettavaksi meille muille, [Timo Heinonen: Sel-laista ei löydy!] jotka emme ole tässä tätä etua käyttämässä. Ei ole ilmaisia etuja, kun te teette verovähennyksiä. — Odottakaa, kun hän tulee. Kyllä hän kertoo, että se, mitä SDP täällä on esittänyt talousvaliokunnan mietinnössä, on hänen kantansa. Lupaatteko te, että te muutatte oman kantanne, jos Rinne on päätenyt siihen, että tämä teidän ehdotuksenne on huono? Ette taida luvata. [Naurua — Timo Heinonen: No ei tietenkään!]

Samaten on tämä teidän juttunne, jota te usein käytätte, että kun te hallituksessa estätte erilaista oikeudenmukaista politiikkaa, minkä te saatte muun muassa pääministeripuolueen asemalla tehtyä, niin sitten te syyllistätte ne, jotka ovat yrittäneet toimia toisin. Me olemme toimineet johdonmukaisesti laajan veropohjan puolesta, jotta tavallinen palkan-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

saaja ja tavallinen eläkeläinen eivät joutuisi maksamaan kohtuuttomasti, ja te ajatte näitä verovähennyksiä milloin millekin ryhmälle ja ajattelette, [Puhemies: Aika!] että niillä osatte kannatusta. Se on kestämaton tie, koska joku nämä verot kuitenkin maksaa.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Heinonen, vastauspuheenvuoro, ja sitten mennään puhujalistaan.

19.37 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin edustaja Eero Heinäluomalta, entiseltä valtiovarainministeriltä: Kun te sosiaalidemokraatit olette sallineet tämän tyypin verokohtelun ja järjestelyn suursijoittajille, niin miksi te vastustatte sitä, että tämä tuodaan nyt ihan tavallisten suomalaisten käyttöön, eli annettaisiin myös esimerkiksi keskituloisille perheille mahdollisuus hivenen säästää ja sitä kautta pikku hiljaa vaurastua? Miksi te vastustatte sitä ja olette sallineet tämän saman järjestelmän suursijoittajille? Ja eikö se näin ole, että tätä 160:tä miljoonaa ei menetetä mihinkään vaan se on nimenomaan siirtyvää verotuottoa?

19.38 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Mitä me Suomessa tarvitsemme? Tarvitsemme totta kai yrittäjyyttä. Me tarvitsemme välttämättä lisää suomalaista sijoittamista, suomalaista pääomaa, myöskin ulkolaista pääomaa, mutta myös suomalaista pääomaa. Meidän pitää siten kannustaa myöskin tavallisia ihmisiä sijoittamaan.

Valitan sitä, että sosiaalidemokraattinen veropolitiikka on mennyt nyt populismin ja pöhlöpopulismin puolelle.

Todella, niin kuin edustaja Heinonen totesi, aikanaan demarit olivat pudottamassa 4,5 prosenttiyksikköä yhteisöverotuloja, mutta eivät sitä anna toiminimille eivätkä tavallisille henkilöyhtiöille. Edustaja Heinäluoma, te olitte poistamassa varallisuusveroa aikanaan. Se oli sinällään minusta ihan oikea toimenpide, koska se oli niin epäonnistunut vero, mutta olitte kuitenkin siinä silloin mukana. [Eero Heinäluoma: No oliko se nyt väärin vain oikein? Koettakaa nyt päättää!]

Nyt minä olen havainnut, että sosiaalidemokraattisella puolueella on ollut täällä jo neljä veropaperia. Hyvin tempoilevaa veropolitiikkaa, josta yrittäjät ovat varsin huolissaan. Tällä vaalikaudella hallituksen linja on ollut hyvin vakaa, johdonmukainen veropolitiikka kokonaisuutena, ja se on ollut linjakasta. Todellakin se, että ihmisille annetaan tässä mahdollisuus 50 000 euron ylärajaan tehdä sijoituksia, on sitä kansankapitalisimia, oikeudenmukaisuutta, ja se on hyvä asia.

Minä ymmärrän, että sosiaalidemokraatit — onko se kateutta vai mitä — vaalien alla haluavat ihmisiä harhauttaa tässä asiassa, mutta todella toivoisin... Puhutaan siitä, että pitää olla matala verokanta ja laaja veropohja, ja sehän Suomessa on. Meillä on ollut hyvin johdonmukaista ja vakaata veropolitiikkaa, ja nyt sitä ei pidä lähteä tempoilemaan. Minä tiedän useampia yrittäjiä, jotka ovat huolissaan ja toteavat sen, että kyllä Viroonkin voi muuttaa aika helposti, jos Suomessa verotus lähtee sille tielle eikä täällä ole kotimaisia pääomia riittävästi yrityksille.

19.40 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Nyt kun tähän veropohjakeskusteluun lähdettiin, niin muistui tässä mieleeni eräs tapaus: Kun autoveroa meinattiin laskea, ja laskettiin hallituksen toimesta, niin oliko se niin, että sosiaalidemokraattien mielestä siinä tuli 200 miljoonan suuruinen aukko veropohjaan mutta sitten kun autokauppa kiihtyi, niin

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

tulikin 80 miljoonaa lisää veroja. Eli kyseenalaistaisin hieman sitä, onko tämä 160 miljoonan oletettu menetys, joka kenties olisikin vain lykkäys, kuitenkin enemmänkin spekulatiivinen. Sisältyykö siihen mahdollisuus myös mahdollisiin kerrannaisvaikutuksiin ja hyötyihin, ja perustuuko se siihen oletukseen, että tämä osakesäästötili ylipäänsä tulisi olemaan suosittu? Eli eihän sellaisia veromenetyksiä voi tulla, ellei tähän osakesäästötiliin innostuta kansalaisten toimesta laajalti. Ei edes periaatteessa voi tulla veromenetyksiä, ellei tätä käytetä. Onko tämä niin houkutteleva, että tätä käytetään? Me emme varmaan kukaan tiedä tähän vastausta.

Edustaja Kankaanniemi toi puheenvuorossaan esille hyvän näkökohdan näistä pankkitilillä makaavista varoista Suomessa, mikä on varsin suomalainen ilmiö. Suomalaiset aika heikosti uskaltavat lähteä sijoittamaan, ja mielestäni näiden rahojen liikkeelle saamiseen ja tuottamaan saamiseen pitäisi kyllä rohkaista, että suomalaiset uskaltaisivat lähteä näitä rahojaan sijoittamaan ja päästäisiin pois siitä kädestä suuhun -mallista kohti sellaista jonkin näköistä omistamista, ja tämä esitys sitä ehkä rohkaisee.

Edustaja Ihalainen toi puheessaan esiin, että osakesäästötilin osinkoja pitäisi verottaa. Mutta verotetaanko nytkään sijoitusrahastojen osinkotuottoja, jos ne päämitetaan mukaan sijoitusrahastoon? Sitähän verotetaan, jos sijoitusrahasto on tuottotyyppinen, eli jos siitä tuloutetaan ulos vuosittaisia osinkoja, niin niistä maksetaan pääomaverot. Mutta jos se tuotto kerryttää sen rahaston pääomaa, niin nyt en ole varma, verotetaanko niitä tällä hetkellä, ja jos niitä ei veroteta, niin silloinhan tässä ainoastaan vietäisiin pienet osakesäästösijoitukset samalle tasolle, samoihin oikeuksiin sijoitusrahastojen kanssa. Minulta jää nyt ymmärtämättä, miksi tämä olisi SDP:n mielestä huono asia, että näitä kahta erilaista pien-sijoittamisen instrumenttia kohdeltaisiin samalla tavalla.

19.42 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun tuossa äskeisessä puheenvuorossa muisteltiin autoiluun liittyviä kantoja, niin kyllä minua vieläkin ihmetyttää kovasti se, että perussuomalaiset liki ensi töikseen, kun hallitukseen tulivat — perussuomalaisethan ovat siis olleet hallituksessa tässä — nostivat bensaveroa. Bensaveroa täytyi nostaa. Tavallinen autoilija ja kansa maksavat, jotta sitten ilmeisesti nämä, keillä on varaa sijoittaa, voisivat saada verohelpotuksia. Että kannattiko, perussuomalaiset, nyt sitä bensaveroa nostaa, jotta te voitte toisaalla antaa verohelpotuksia niille, keillä siellä pankkitilillä sattuu se 50 000 olemaan? Monella ei ole, puhemies. [Sami Savio: Nyt on kyllä laveaa tulkintaa!]

Täällä on niin kamalasti jollain tavalla, minä tulkitsisin vähän niin kuin pilkattu, että tämä on jotain sosiaalidemokraattista kateutta tai muuta, mutta täällä kyllä kannattaisi katsoa tätä meidän vastalauseitamme. Täällä muun muassa kerrotaan, että lainsäädännön arviointineuvosto katsoo, että osakesäästötili lisää sijoittamiseen liittyviä kustannuksia, eli ei ole ollenkaan selvää, että osakesäästötili hyödyttäisi edes sitä yksityistä sijoittajaa. Kaiken kaikkiaan me tiedämme, että esimerkiksi tuottojen nostot osakesäästötililtä joutuvat jopa korkeamman verokohtelun alle kuin mitä esimerkiksi suorien sijoitusten verokohtelu on, minkä seurauksena epäillään sitä, että itse asiassa näitä osakesäästötilejä käytettäisiin lähinnä vain siinä tarkoituksessa, että voitaisiin tietyllä tavalla harjoittaa verosuunnittelua, mikä tarkoittaa vaikka perintötilannetta tai muuta, mikä tarkoittaa taas osaltaan sitä, että koskaan tästä tuotosta veroa ei tulisi maksamaan.

Täällä on vähän syytelty sosiaalidemokraatteja, mutta samoin täällä myös valtiovarainministeriön oma työryhmä on lausunut näistä tileistä sen verran, että ”pienien osinkojen verovapautta koskevalla säännöksellä ei olisi ilmeistä ja välitöntä merkitystä kotimaisen

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

talouskasvun, suomalaisten kotitalouksien taloudellisen aktiivisuuden ja sijoitusaktiivisuuden parantamisen kannalta”. Täällä epäiltiin, että tällä on kauheasti kaikkia työllisyys- ja talousmerkityksiä, ja tässähän nyt valtiovarainministeriön työryhmä toteaa juuri toisin päin. Niin kuin, edustaja Ihalainen, sanoitte, eivät nämä nyt mitään tuulesta temmattuja asioita ole, vaan nämä ovat ihan hallituksen omista papereista ja taustamuistioista lainsäädännön arviointineuvoston arvioita, mihin nojaamme tämän oman näkemyksemme.

Ja puhemies, nojaamme sen erityisesti tänä päivänä siitä näkökulmasta, että muualla me sanomme, että rahaa ei ole, aina kun kysymys on pienestä ihmisestä. Ollaan tehty julmia leikkauksia, ja tämän hallituskauden alusta tähän päivään asti joka vuosi on leikattu perusturvaa, jäädytetty indeksejä, ja eläkkeensaajien kukkeroon on jäänyt miinusmerkki tässä suhteessa. [Puhemies koputtaa] Puhemies, ei tämä ole ollut oikea arvovalinta.

19.45 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Todellakin syksyllä 2005 edustaja Heinäluomasta tuli valtiovarainministeri, ja likipitään ensimmäisenä asiana te esittelitte tuosta pöntöstä varallisuusveron poistamisen. Sen tuotto oli toistasataa miljoonaa euroa vuodessa, [Eero Heinäluoma: 75 miljoonaa!] eli kun nyt lasketaan, niin lähes 15 vuodessa puolitoista miljardia ovat Erkot ja muut saaneet puhdasta taskuihinsa. Se oli teidän linjanne. Sitten vuonna 12 ministeri Urpilainen, silloinen sosiaalidemokraattien puheenjohtaja, valtiovarainministerinä esitteli yhteisöveron alentamisen 4,5 prosenttiyksiköllä, ja se meni läpi teidän tuellanne, [Eero Heinäluoma: Mitäs perussuomalaiset tekivät, kun olitte hallituksessa?] ja näin sitten annettiin suuryhtiöille todella suuri veronkevennys.

Nyt te moititte siitä, että me puolustamme tavallista pientä suomalaista perhettä, jolla on pankkitilillä makaamassa täysin tuottamattomana kymmeniä miljardeja pääomia, [Eero Heinäluoma: Aika erikoinen perhe, jos noin paljon!] että otamme ne sieltä tai pyrimme siihen, että ihmiset vapaaehtoisesti sijoittaisivat ne suomalaiseen yritystoimintaan ja työllisyyteen. Varmasti tämä tuottaa. Voi olla, että siellä ovat professorit lausuneet mitä lausuneet, mutta kyllä se niin on, että aktiiviraha tuottaa, ei passiiviraha. Näin ollen tämä on aivan viisas asia.

Arvoisa puhemies! En malta olla muistuttamatta myös siitä, mistä olen tässä viime aikoina aika paljon täällä muistuttanut: Keväällä 2015 Suomi oli tavattomassa syöksyssä. Korot... Eivät korot, koska ne on säädelty tuolta Frankfurtista. [Eero Heinäluoma: Kiitos euron!] — Kiitos euron, jota pidetään keinoitekoisesti pystyssä ja joka romahtaa alta aikayksikön tässä, [Eero Heinäluoma: Ja maailmanloppu tulee ensi viikolla!] mutta se on eri saarnan aihe. — Keväällä 2015 työttömyys oli noussut neljän vuoden aikana 100 000:lla, velkaa oli tullut valtavasti valtiolle ja kunnille, ja Suomi oli kriisissä niin, että luottoluokitajat olivat pudottamassa Suomen huonompaan asemaan, mikä olisi ollut siinä julkisen velan tilanteessa katastrofi, kun korot olisivat lähteneet nousuun ja muuta sellaista. Eli meillä oli kriisi päällä keväällä 2015 sosiaalidemokraattisen valtiovarainministerin toiminnan jälkeen, nelivuotiskauden jälkeen, ja oli pakko korjata niillä toimenpiteillä, joita tehtiin. [Eero Heinäluoma: Edustaja ei usko itsekään tuota!] Nyt ei ole pakko. Nyt on mahdollisuus parantaa ihmisten perusturvaa, [Puhemies koputtaa] mutta sitä hallitus ei nyt tee.

Tämä esitys on aivan paikallaan, koska tämä vahvistaa Suomen taloutta.

19.49 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! On ilo kyllä kuunnella edustaja Kankaanniemeä siinä mielessä, että vanha tuttu Kankaanniemi vuosilta 2015—2017 on palannut takaisin. [Eero Heinäluoma: Kyllä, uudestisyntynyt!] Siinä mielessä se on ilahduttavaa, että

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

kun perussuomalaiset täällä salissa useiden eri esitysten kohdalla viime aikoina liittyen talouspolitiikkaan ovat olleet punavihreän puolella, niin tässä eivät, ja hyvä niin. Tervehdin sitä ilolla.

Toisaalta täytyy ihmetellä sitä, että tänään kyselytunnilla perussuomalaisten edustaja Tavio sanoi, että tämä hallitus on ”myynyt” Suomen ja tehnyt ”likaisia uudistuksia”, [Toimi Kankaanniemi: Se on totta sekin!] ja sama puolue oli hallituksessa ja hallitusohjelmaa hyväksymässä 2015 ja uudelleen 2017 ja nyt annetaan ymmärtää, että tämä hallitus on tehnyt hyvää työtä ja pelastanut Suomen talouden. Olen siitä samaa mieltä, mutta eivät nämä kaksi asiaa oikein yhteen mene. [Sami Savio: Kaksi vuotta meni ihan kohtuullisesti!]

Otan myös esille tietysti kunnioitetun edustaja Heinäluoman: Sanoitte, että ex tempore olisi osakesäästötilistä päätetty budjettiriihessä. Se on totta, että hallitusohjelmassa sitä ei ollut, olette siinä aivan oikeassa, mutta kyllä hallitus tässä harkintaa on käyttänyt, niin kuin kaikissa päätöksissä, mitkä budjettiriihessä tehtiin: lisää poliiseja, lisää virkoja armeijaan, ajoneuvoveron alentaminen, mitä pidimme sinisissä erityisen hyvänä asiana, Lex Lindströmin jatko iäkkäimmille pitkäaikaistyöttömille. Monia hyviä asioita tuli budjettiriihessä, joista yksi hyvä asia meidän mielestämme on myös tämä osakesäästötili. Ja hallituksen sisällä kun tästä päätettiin, siniset olivat nimenomaan sitä mieltä, että se yläraja täytyy laittaa tähän 50 000 euroon. Miksi? Koska silloin sitä hyvällä omallatunnolla voi myös kutsua nimenomaan piensijoittajan osakesäästötiliksi.

Täällä edustaja Viitanen sanoi, että asiantuntija-arvioissa on ollut ajatusta, että tämä ei tuottaisi välittömästi tai ei olisi ilmeistä, että tulisi niitä tuloksia, mitä me haluamme. En minäkään väitä, että tämä välittömästi tuottaa niitä tuloksia, vaan vuosien aikana, vuosien aikanahan ne tulokset tulevat.

Lopuksi täytyy vielä sanoa, että yhteisöverotuksen keventäminen 4,5 prosenttiyksiköllä vuonna 2014 oli merkittävä päätös. Erityisesti jälkikäteen voi sanoa, että se oli oikea päätös — nimittäin verotulot ovat kasvaneet sadoilla miljoonilla euroilla yhteisöveron tuoton osalta siitä huolimatta, että tätä veroa laskettiin. Minä väitän, että osittain ne ovat nousseet juuri siksi, että veroa laskettiin, koska se on lisännyt taloudellista toimeliaisuutta. Uskon, että sama logiikka pätee myös tämän osakesäästötilin osalta eli ihmiset rupeavat osakesäästötiliä käyttämään ja sitä kautta tulee niitä hyötyjä, mihin me uskomme.

Valtiovarainministeriö — kun täällä on viitattu heidän asiantuntemukseensa — on linnannut, että ensi kaudella pitäisi taloussopeutuksia tehdä 2 miljardilla. Epäilen, että sosiaalidemokraattien kanssa olemme siitä samaa mieltä, että tätä ei pidä ottaa taivaasta tulleen totuutena ja suoraan tehdä niin kuin valtiovarainministeriö sanoo, vaan vaaleissa me, itse kukin puolue, esittelemme ne ratkaisut ja sen taloudellisen linjan, mitkä me haluamme. Eli ei se valtiovarainministeriökään ole tietenkään valtio valtiossa tai hallitus hallituksessa, joka kertoo, miten asioita tehdään. [Puhemies koputtaa] Kuuntelemme heidän asiantuntemustaan, mutta [Puhemies koputtaa] poliittiset päätökset tehdään kansanedustajien toimesta.

19.52 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä uusi hallituksen esitys, joka on tullut talousvaliokunnan mietintönä tänne suureen saliin, on mielestäni hyvä ja erittäin vahvalla pohjalla, kun katsotaan Suomen tulevaisuutta.

Kun suomalaisten yritysten tämänhetkistä tilannetta katsoo, ensimmäinen totuushan on se, että näistä 140 000 uudesta työpaikasta, jos oikein muistan prosentin, 80 prosenttia on syntynyt nimenomaan pieniin yrityksiin. Ja mikä on pienten yritysten suurin ongelma?

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Tällä hetkellä suurin ongelma on ihan varmasti se, että niillä on erittäin suuri pääomapula. Ne investoivat uusiin koneisiin ja laitteisiin ja uusiin tuotantorakennuksiin, mutta pääoman saanti pankeista jostain kumman syystä vaatii valtavia vakuuksia, ja monelle pienelle yrityksellä tällaisen pääoman saanti on jopa liian kallista, niin että sitä investointia ei koskaan tule. Elikkä siinä mielessä tämä osakesäästötilistä tehty uusi laki ja talousvaliokunnan mietintö siitä hallituksen esityksestä ovat erittäin hyviä ja perusteltuja.

Tämä on syytä muistaa kaikkien meidän, vaikka sitten katsoisi himoverottajan lasien läpi, niin kuin näistä puheenvuoroista olen voinut päätellä, että joidenkin mielestä ainoa oikea tapa valtion ja julkisen talouden hoitoon on valtava verojen lisäys. No, sitä nyt lienee tässä maassa kokeiltu aivan tarpeeksi, ja sen vaikutukset me kaikki tiedämme, että ne ovat talouselämälle kaikista pahinta myrkkyä, mitä olla voi. [Eero Heinäluoman välihuuto] — Edustaja Heinäluoma, jos te joskus malttaisitte kuunnella. Ymmärrän, että se kirpaisee, kun totuuden sanoja kuulee, mutta joskus se on totuuskin kuultava. [Eero Heinäluoma: Siksihän täällä ollaan, että kuunnellaan!] Ulkoministeri Soini sanoi kerran: jos kuuntelisitte, niin saattaisitte oppia jotakin.

Nimittäin juttu on niin, että jos pienille... [Välihuutoja] — Arvoisa puhemies, saanko jatkaa? Täällä on jatkuvaa häirintää havaittavissa. — Kun pienet yritykset ovat suunnittelemassa investointeja, niin niille pääoman saanti on todella vaikeaa, ja se on hyvin monelle pienehkölle yritykselle laajentumisen tae. Omassa tuttavapiirissänikin näitä yrityksiä on lukuisia. Kyllähän meidän pitää pääomasysteemiä tässä maassa kehittää, niin että nämä pienet yritykset pääsevät kasvamaan.

Jos joku tässä maassa kuvittelee vielä, että julkisen talouden kautta voidaan työllistää ihmisiä virkamiehiksi valvontaa hoitamaan tai jotakin muuta tämmöistä byrokratiatoimintaa tekemään, niin pikkusen väärällä tiellä on kuitenkin. Nämä yritykset, jotka tällä hetkellä investoivat esimerkiksi biotalouteen, metsätalouteen... Sanotaan nyt tyypillinen suomalainen metsäkoneyritys, joka investoi uuteen koneeseen, ostamalla uuden monitoimikoneketjun työllistää puolenkymmentä ihmistä heti. Se on valtava pääomasijoitus, mutta se vaatii pääomia, koska niitä ei monesti pankista saa. Tämän takia tämä esitys on erittäin kannatettava, ja varsinkin, jos investointi suuntautuu tuotannolliseen talouteen, jolloin parhaimmillaan se tuote viedään Suomen rajojen ulkopuolelle, silloin ollaan, arvoisa rouva puhemies, erittäin terveellä pohjalla.

En haluaisi tällaista keskustelua kuulla, että uuden rakentaminen ja uuden luominen tähän maahan on väärin. Minusta se on ihailtavaa tekemistä, ja kunnioitan suuresti yrittäjiä, [Puhemies koputtaa] jotka sen tien ovat valinneet.

19.55 Eero Heinäluoma sd: Huomaan, että edustaja Kankaanniemi on vahvasti täällä historiaosastolla jälleen kerran, ja hän on parhaimmillaan, kun hän käy tätä historiankirjoitusta. Siinähan on yksi yhteinen piirre kaikissa hänen esiintymisissään täällä kaikkina näinä iltoina ja välillä päivälläkin: silloin kun hän oli hallituksessa ministerinä tai hallituspuolueen edustajana, maan asiat olivat erittäin hyvin ja menivät vielä parempaan suuntaan. Kaikkein paras aika tietenkin oli Ahon hallitus. Sehän oli aivan loistavaa aikaa, kun työttömyys ei ollut kuin puoli miljoonaa ja valtion velkaantuminen sitä suuruusluokkaa, että oltiin joutua ulkomaisten instituutioiden, kuten maailman valuuttarahaston, haltuun, ja verotus oli ennätyskorkealla. Koskaan ei ole verotus ollut niin korkealla kuin Esko Ahon hallituksen aikana. Se on siis se ennätys, jota ei ole toistaiseksi rikottu. Sen jälkeen verotusta on koh-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

tuullistettu, mitä tulee esimerkiksi palkka- ja eläketulojen verotukseen, niin kuin oikein on. Mutta se on rekordi. Se on rekordi, ja siihen ei nyt ole päästy.

Varallisuusverokeskustelua olemme käyneet erittäin monta kertaa, ja muistan, että viimeksikin nämä luvut käytiin lävitse: 75 miljoonaa oli varallisuusveron tuotto. Vanhasen ykköshallitus teki erittäin hyvän ja perustellun verouudistuksen, kun se toi osingot verolle. Silloinhan kokoomus ilmoitti, että se on heille hallituskysymys, jos osingot tulevat verolle. He eivät missään tapauksessa hyväksy osinkojen verottamista. No, tikulla sitä silmään, joka vanhoja muistelee. Onneksi osingot tulivat verolle, koska ne olivat poikkeama tästä Kari S. Tikan oikeasta ja ainoasta hyväksyttävästä periaatteesta, joka on laaja veropohja. Kun mahdollisimman moni maksaa, kenenkään verorasitus ei muodostu kohtuuttomaksi. Tuo osinkojen verolletulon tuotto oli siis 500 miljoonan euron vuosiluokkaa, ja se oli aika hyvä, oikeudenmukaisuutta lisäävä uudistus, jonka Vanhasen ykköshallitus teki.

En ole myöskään huomannut, että perussuomalaiset tullessaan hallitukseen ja edustaja Kankaanniemen painaessa täällä vihreätä nappia olisivat laittaneet ehdoksi yhteisöveron nostamisen — en ole huomannut — enkä myöskään sitä, että perussuomalaiset olisivat laittaneet ehdoksi varallisuusveron. Huomioiden perussuomalaisten suuren menestyksen viime vaaleissa olen ihan varma, että jos te olisitte panneet ehdoksi varallisuusveron, niin kyllä keskusta ja kokoomus olisivat teidät niin paljon halunneet, että olisi saatu sekin vero takaisin, vaikka siitä maailmalla yleisesti on luovuttu.

Historiaa voidaan käydä, mutta tänä päivänä käsittelyn kohteena on kuitenkin se, tehdäänkö verotukseen jälleen uusi aukko, joka tulee maksamaan noin 160 miljoonaa lähivuosina ja joka tulee muille maksuun — niille tavallisille suomalaisille, jotka eivät pysty järjestelemään verotustaan.

Kyllä tällekin voidaan lausua lukemattomia hyviä perusteita, joista yksi erityisen mielenkiintoinen on jälleen tänään kuultu, ja se on tämä kannustaminen. Se on kuulkaa mielenkiintoista, että aina kun pitää kannustaa, niin ketä kannustetaan? Heitä, joilla menee aika hyvin. Heille annetaan näitä veroetuja. Heille, joilla on ylimääräistä rahaa. Kaikki kunnia heille, hieno juttu, ja monella se tulee ahkerasta työstä, hieno juttu. Mutta jotta he eivät laiskoja pääomia makuuttaisi siellä pankissa, annetaan veroetua. Ja mitäs tehdään, kun tulevat nämä pienituloiset — ne perussuomalaistenkin äänestäjät — jotka ovat joutuneet työttömäksi? Mitäs heille tarjotaan? Aktiivimalli. Keppiä tulee. Heitä, joilla menee hyvin, kannustetaan veroeduilla, on se sitten esimerkiksi se erittäin suuriin metsätiloihin tehty ylimääräinen verovähennys, joka oli suurituloisille täsmäetu, tai apteekkarivähennys, joka toi 15 000 euroa vuodessa monelle apteekkarille. 15 000 euroa vuodessa ei ole ihan pieni summa alalla, joka on säädelty ja jolla kilpailu on estetty ja jolla tulonmuodostus on täysin varmaa ja ennakoitavaa. 15 000 euroa oli tämän veropolitiikan tulos. Muitakin voisin tässä luetella, mutta koska niistä nyt jo on päätetty, en mene siihen, vaan menen tähän filosofiaan. Onko todellakin niin, että aina kun halutaan kannustaa pienituloisia johonkin asiaan, se on keppiä, ja sitten kun on tämä ylimääräistä rahaa omaavien osuus, niin ollaan tilanteessa, että tarvitaankin sitä veroporkkanaa. Minusta aika moni alkaa nähdä lävitse tämän keskustelun ja kysyä, onko tämä oikeudenmukaista politiikkaa, mitä tässä tehdään.

Kyllähän sijoittaa voi tälläkin hetkellä täysin vapaasti. Täällä kokoomus sanoi oikein mehevästi, että kun suurituloisilla on tällainen etu ollut — mutta juuri sen poistamista han me olemme esittäneet. Tämä koko keskusteluhan lähti näistä vakuutuskuorista liikkeelle tämän vaalikauden alussa — silloin vielä kun perussuomalaiset olivat juuri ehtineet

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

painaa vihreätä nappia hallitusohjelmalle — niin, että on vakuutuskuoria, jota kautta voi välttää verotusta ja käyttää tätä hyväkseen, ja se koski käsittääkseni, ellen nyt väärin ihan muista julkista keskustelua, myös hallituksen ministereitä, mikä antoi aika runsaasti lisää vauhtia tähän keskusteluun. Nyt tällä järjestelyllä maksetaan suolarahoja ja yritetään osoittaa, että ei pidäkään puuttua näihin suurrikkaiden etuoikeuksiin. Verrattuna siihen Kari S. Tikan erittäin järkevään periaatteeseen, että laaja veropohja eli verotetaan kaikkien todellista tuloa, tässä kuljetaan juuri väärään suuntaan, ja kun kuljetaan väärään suuntaan, laskut tulevat maksettaviksi, ja sitten ne näkyvät joko velanottona tai tavallisten ihmisten korkeampana verotuksena tai sekä että. Sen takia tätä esitystä ei mitenkään voi kannattaa. Ei mitenkään voi kannattaa.

Ja siitä, mitä me olemme nähneet valtiovarainministeriön lausunnosta, sanon vielä entisenä ministerinä, että tämän on aivan poikkeuksellista. En kyllä muista, että olisi hallituksen esityksiä — sote-uudistusta lukuun ottamatta — jossa esitykseen olisi jo kirjattu useita keskeisiä heikkouksia, minkä takia kaikki eivät voineet pitää niitä esityksiä järkevinä. Se, mitä VM:n virkakunta on tässä tehnyt, on tietysti palvelus totuudelle, mutta kyllähän se on rumaa luettavaa, että näistä puheena olleista työllisyysvaikutuksista, joiden nimiin täälläkin on vannottu, virkakunnan arvio on, että niitä ei ole. [Hannu Hoskosen välihuuto] — No, se nyt on tosiasia, jonka voi lukea, kun lukee hallituksen esityksen perustelut ja valtiovarainministeriön muistiot asiasta. — VM:hän kannattaa ihan järkevin perustein laajaa veropohjaa ja on tehnyt siihen liittyen esityksiä myös näiden verovapaiden osinkojen osalta, jotka eivät hallitukselle maistu, koska ne ovat liian lähellä teidän taustatahojanne.

Näin ollen, jos oikeudenmukaisesti toimitaan, niin toimitaan talousvaliokunnan opposition esittämän vastalauseen mukaisesti ja hylätään tämä esitys ja palataan siihen ilman tätä veroratkaisua, joka tulee tavalliselle kansalaiselle maksettavaksi.

20.02 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinäluoma antoi tuossa äskeisessä puheenvuorossaan parikin väärää todistusta perussuomalaisista, ja ne korjaan ensimmäisenä.

Eli eivät perussuomalaisten äänestäjät mitenkään leimallisesti ole pienituloisia tai työttömiä, vaan itse asiassa meidän kannattajissamme on tutkimusten mukaan kaikkein eniten vakituisessa työssä olevia ihmisiä. Ja se, että olisimme kannattaneet aktiivimallia, ei pidä paikkaansa, vaan perussuomalaisten ryhmä äänesti ryhmänä aktiivimallia vastaan. [Pia Viitanen: Olitte valmistelemassa sitä itse! — Sami Savio: Ei ole oltu!]

Kun nyt tuli ylipäänsäkin puhetta perussuomalaisten linjauksista näissä talouspolitiikan asioissa, niin nyt täytyy huomata sellainen asia, että kun perussuomalaiset siirtyivät niin sanotusta timokraattisesta ajasta demokraattiseen aikaan, niin siinä tapahtui puolueessamme kokonaisuudessaankin sellainen positiivinen muutos, että asiat voidaan katsoa asioina ja mennään oman linjan mukaan eikä kysellä lupia muilta. Voimme kannattaa sitä, minkä hyväksi näemme, eli vaikkapa kansankapitalismia, ja voimme vastustaa sitä, mitä me emme näe hyväksi, eli vaikkapa kansallisomaisuutemme polkumyyntiä — välittämättä sen enempää Hakaniemen kuin Etelärannankaan mielipiteistä tai että meidän tarvitsisi myydä vaikutusvaltamme halvalla jonkun henkilön henkilökohtaisen uran turvaamiseksi.

20.03 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edelleen ihmetellen tätä keskustelua seuraavana voisin sanoa:

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Kun edustaja Heinäluoma käytti äskен puheenvuoron, että Eskon Ahon hallitus otti velkaa kaikista eniten ja kauheassa tilanteessa, niin, edustaja Heinäluoma, jos lähдете Euroopan suurille pääomamarkkinoille, tuonne Euroopan parlamentin jäseneksi — jos mahdollisesti vaaleissa hyvin käy — toivottavasti ette tätä tietoa nyt kovin suurelle porukalle levitä. Se saattaa herättää hilpeyttä niissä porukoissa, jotka Suomea silloin pitivät pystyssä. Varmaan muistatte, minkä takia silloinen hallitus joutui siihen tilanteeseen, joka oli aivan kamala tilanne. Ei varmaan kukaan talouspolitiikkaa ymmärtävä henkilö väitä, etteikö Esko Ahon hallitus olisi ottanut velkaa sen tautta, että oli pakko. No totta kai se oli pakko ottaa, kun konkurssipesää hoidettiin, vai olisiko pitänyt jättää eläkkeet maksamatta, koulut panna kiinni, terveyskeskukset panna kiinni, mennä tähän Amerikan malliin, että pannaan valtionhallinto seis, kun ei ole rahaa? Se oli vaihtoehto. Oli kaksi vaihtoehtoa, ja piti valita se pienempi, ja pienempi vaihtoehto oli saada luototuksia ulkomailta. Muistan Iiro Viinaseen yhden puheenvuoron, kun hän televisiossa sanoi, että hän lähtee Kaukoitään hakemaan rahaa, että saadaan valtionhallinto pyörimään ja eläkkeet maksettua. Onneksi silloin riitti rohkeutta näillä poliittisilla päättäjillä ja Holkerin / Erkki Liikasen / Matti Louekosken konkurssipesää hoidettiin silloin tällä tavalla. Jos te siitä syytätte Esko Ahoa, että se oli Esko Ahon vika, niin kannattaa hieman syvällisemmin talouspoliittisia kirjoja ja eduskunnan pöytäkirjoja lukea, koska jos teidän poliittinen ambitionne on tuolla tasolla, niin hieman epäilen menestyksen mahdollisuuksia. Mutta totta kai kateelliset voivat tämänkin kääntää toisin päin, että se oli Esko Ahon vika.

Muistakaa, mikä merkittävä uudistus tapahtui silloin: Silloinhan tehtiin pääomaverouudistus ja luotiin yhtiöveron hyvitysjärjestelmä, avoір fiscal -järjestelmä, joka loi sen, että yritykset alkoivat kerätä yrityksiin pääomaa. Tämä avoір fiscal -järjestelmä mahdollisti sen, ja yritysten taseet vahvistuivat, ja sillä luotiin järjestelmä, joka mahdollisti yritysten taseen vahvistumisen kautta sen tilanteen, että laman aikana yritykset pystyivät ihmisiä pitämään töissä ja odotettiin seuraavaa nousukautta, ja kaikki on hyvin. Tänäkin päivänä tätä järjestelmää muuten vielä kiitetään, ja se tehtiin silloin aikanaan tilanteessa, jolloin oli pakko toimia. Vaihtoehdot olivat vähissä. Olimme joutumassa Kansainvälisen valuuttarahaston huomaan, ja miten meille olisi käynytään, jos sinne olisimme joutuneet? En uskalla edes kuvitella.

Toivoisin tältä keskustelulta hieman korkeampaa tasoa, ettei tarvitsisi tällaisia väitteitä kuulla, että Esko Ahon se vika oli. Se on aivan sama asia kuin se, että kun talo on tulella ja palokunta menee sammuttamaan, niin sitten syytetään palokuntaa, että te sytytitte sen tulipalon. Toivon, että keskustelun taso on hieman parempi.

20.06 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! En nyt oikein tiedä, mitä tähän sanoisi, koska minusta edustaja Heinäluoma käytti erinomaisen puheenvuoron. Mitä hän on viitannut aiempiin hallituksiin, hän on kertonut, miten asiat ovat olleet, [Eero Heinäluoma: Juuri näin!] ja se on kyllä hieman toista kuin mitä tässä edellinen puhuja yritti kuvata, mutta tässä salissa aina silloin tällöin tottuu kaikenlaiseen.

Puhemies! Ehkä sen verran vielä, kun tässähän on idea, että tämä on sitten ensi vaalikauden juttuja, ja kun täällä aiemmin muun muassa edustaja Hoskonen sanoi, että nyt sitten näyttää siltä, että ensi vaalikaudellakin joudutaan elämään vähän niukan taloudenpidon tiellä, niin silloinhan jos koskaan nämä arvovalinnat ovat varsin tärkeitä. Jos ihan oikeasti nyt jo ennustetaan, että talous ei välttämättä enää kasva, että alkaa kasvu hiipua ja haasteita on, niin onko meillä todellakin varaa — ihan vakavasti kysyen — luopua noin 160 miljoo-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

nasta verotuottoja ja vielä suhteellisen hyväosaisille ihmisille, heille, joilla on kuitenkin sen verran rahaa, että pystyvät sijoittamaan, 50 000 tilillä vaikka? [Sami Savio: Keskituloisia ihmisiä!] Eli onko meillä todellakin varaa?

Jos kuuntelite tarkkaan, niin edustaja Heinäluoma sanoi aiemmin tässä myös sen, että tähän on mittasuhteiltaan suurin piirtein samaa luokkaa kuin olisi se, että pistetään se hoitajamitoitus kuntoon. Kun me olemme aika vakavien kysymysten ja periaatteellisten arvovalintojen edessä, niin — käsi sydämelle — kumman silloin, kun rahaa on niukalti, te valitsette: tämän 160 miljoonaa, vai sen, että pistetään se 160 miljoonaa meidän vanhuksiemme hoivaan? [Sami Savio: Sitä on kysyttävä kokoomukselta!] — Niin, mutta teidän olette kannattamassa, perussuomalaiset, nyt tätä arvovalintaa. Perussuomalaiset kannattavat tätä arvovalintaa täällä yhdessä hallituksen kanssa, ja te olette nyt paras apupuolue hallitukselle. Välillä kun tätä kuuntelee, voisi kuvitella, että nyt loppui se perussuomalaistenkin oppositiokausi, että nyt ollaan taas hallitukseen siirrytty.

Eli tästä on kysymys. Me olemme sellaisten kysymysten äärellä, että jos me kyseenalaistamme näitä ratkaisuja ja esityksiä, mitä hallitus on tehnyt, mielestäni me ainakin ansaitsemme selkeän keskustelun emmekä vain tyyliin [Puhemies koputtaa] pilkanhuutoja sieltä oikealta puolelta.

20.09 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Olen eri keskusteluissa moneen kertaan sanonut, että en usko näihin arkeologisiin kaivauksiin sinällensä, mutta eihän sitä voi niinkään tehdä, että kun tämä viedään tänne historiaosastolle, [Pia Viitanen: Pitää puolustautua!] niin historiasta kerrotaan yksi tulkinta siitä, mitä Suomen SS-miehet tekivät, vaan kyllä täytyy sitten katsoa nämä eri tulkinnat lävitse.

Minähän en ole täällä syyttänyt Esko Ahoa yhtään mistään. Olen kertonut, mitkä olivat olosuhteet ja tilanne Esko Ahon hallituksen aikana, eli oli jättityöttömyys, vakava velkaantuminen ja sitten lisäksi erittäin korkea verotus, jota sen jälkeen on laskettu. Palkansaajan ei tarvitse maksaa lähellekään niitä veroja, mitä Esko Ahon hallituksen aikana oli. Nämä ovat tosiasioita.

Kun edustaja Hoskonen puhuu siitä, millaisen konkurssipesän Ahon hallitus peri, niin tulee kyllä mieleen, muistikko edustaja Hoskonen ollenkaan tätä finanssikriisin jälkeistä konkurssipesää, jonka vuoden 2011 hallitus peri. Mikäs pesä se mahtoi olla, joka 2011 tuli vastaan, kun meidän kansantuote tippui suuruusluokassa 10 prosenttiyksikköä yhdessä vuodessa? Sitten tultiin vuoteen 2011, ja kaikki tämä velkaantuminen oli päällä. En ollut siinä hallituksessa, ja sen takia uskallan sanoa jotain senkin hallituksen työn liikkeelleläh-tökohdista. Ne eivät olleet kauhean hyvät.

Tietysti mielelläni tätä historiankirjoitusta kyllä muistelen, koska kun oikein ryhdyn muistia virkistämään, niin tulee mieleen sekin, että olen viimeinen valtiovarainministeri, joka on esitellyt tälle eduskunnalle runsaasti ylijäämäisen budjetin. Kaikki budjetit sen jälkeen ovat olleet alijäämäisiä, myös tämä ensi vuoden budjetti. [Teuvo Hakkarainen: Se oli Nokia silloin!]

Sitten voi kysyä senkin perään, millä perusteella tämä ehdotus tehdään niin, että se astuu voimaan vuonna 20. Tietenkin sen takia, ettei alijäämää enää lisätä tälle vuodelle yhtään lisää. Se siirretään seuraavan hallituksen piikkiin.

Toivoisin, että salissa olisi joku talousvaliokunnan jäsen, joka voisi vähän avata meille, minkälaisia osakesijoituksia tämän uuden veroedun piiriin tulee. Talousvaliokunnassahan tähän varmasti on paneuduttu. Edustaja Hoskonen viittasi pieniin yrityksiin, joille tämä nyt

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

esitettävä sijoitustili avaa aivan uusia näkökohtia, ja mielellään kuulin, kun ei yhtään ministeriä ole paikalla, että mites tämä nyt on, arvoisat talousvaliokunnan jäsenet. Minkälaisiin yrityksiin sijoittamisella tämän veroedun voi saada? Onko edustaja Hoskonen oikeassa, kun hän kertoo meille, että tämä on pienille yrityksille räätälöity tuki, vai tulemmeko siihen tilanteeseen, että tämä tulee koskemaan nimenomaisesti suuria yrityksiä, pörssilistattuja yrityksiä, joita koskee arvopaperimarkkinalainsäädäntö ja jotka tätä kautta saavat yhden veroedun lisää niiden kaikkien muiden veroetujen lisäksi, ja samanaikaisesti tästä saadaan syy sille, ettei puututa niihin aikaisempiin vakuutuskuorijärjestelyihin?

On selvää, että finanssipuolella moni on tätä toivonut, koska tämä tarkoittaa heille lisääntyvää bisneksen mahdollisuutta. Niin kuin aikaisemmin tiedetään vaikkapa ostoeläkkeiden veroeduista, nehan johtivat siihen, että kun oli veroetu näille yksityisesti ostetuille eläkkeille, niin hinnat olivat erittäin kalliita tavalliselle kuluttajalle. Ikävä kyllä moni tämän veroetu kapitalisoituu sinne hintaan, ja ne, jotka niitä myyvät, ottavat siitä veroedusta omansa pois. Se häviää sinne suurten toimijoiden taskuun, ja vain pieni osa tulee tavalliselle henkilölle.

Mutta ennen kuin keskustelu päättyy, rohkenen toivoa, että hallituspuolueiden edustajista, jotka tätä esitystä puolustavat, tai perussuomalaisista, jotka tätä myös kannattavat, joku kertoisi, ketkäs tämän edun oikein saavat. Minkälaiseen yritykseen pitää sijoittaa, jotta tämän edun saa? Onko niin kuin edustaja Hoskonen sanoi, että se pienen pieni yritys, johon sijoitan, saa täältä sitten lisää pääomia ja minä saan siitä merkittävän veroedun lähivuosille? Rohkenen uskoa, että tähän kysymykseen tulee vastaus ennen kuin keskustelu päättyy.

20.13 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen tässä nyt edellä väitti — tai ainakin rivien välistä olin lukevinani, taisi se sieltä tulla ihan selvästikin — että perussuomalaiset toimisivat jonkinlaisena hallituksen apupuolueena. [Pia Viitanen: Siltä se nyt vaikuttaa!] No, siitä nyt ei tietenkään ole kysymys, vaan toimimme niin kuin eduskunnassa mielestäni kuuluukin toimia, varsinkin, kun oppositiossa ollaan: järkeviä hallituksen esityksiä kannatetaan, huonoja vastustetaan — ei täällä oikein muutoin kannata tehdä.

Mitä tulee sitten tähän hoitajamitoitukseen, jota sivusitte, niin rinnastitte sen tavallaan tämän esityksen aiheuttamiin mahdollisiin veronmenetyksiin — kukaanhan ei tiedä, tuleeko niitä todellisuudessa, ja jos tulee, niin minkä verran — mutta koko perussuomalaisten eduskuntaryhmä on ensinnäkin allekirjoittanut lakialoitteen, jossa esitetään sitovan hoitajamitoituksen kirjaamista lainsäädäntöön. Se todettakoon tässä. Samoin se, että tätä vanhusten hoidon sitovaa hoitajamitoitusta vastustaa puolueista ainoastaan kokoomus.

Mistä me sitten säästäisimme? Sekin lienee aika hyvin kansalaisten tiedossa, ainakin toivottavasti. Meillä pääasiallinen linja on se, että säästöjä tulee saada aikaan ensisijaisesti ulkomaille suuntautuvista menoista, kuten muun muassa kehitysavusta ja myös maahanmuuton varsin korkeista kokonaiskustannuksista.

Sitten täällä keskusteltiin siitä, keitä tämä esitys toteutuessaan hyödyttäisi. Siihen lienee selkeä vastaus, varsinkin, kun tässä on tämä talletuksille asetettu 50 000 euron kokonaisyläraja. Sehän tarkoittaa sitä, että tämä esitys hyödyttää aivan ennen kaikkea keskituloisia suomalaisia palkansaaajia, joilla on säästöön kertynyt muutama tuhat euroa varallisuutta. Ei tietenkään tarvitse olla sitä koko 50 000:ta euroa, varsinkaan heti alkuun. Pienemmällä summalla voi lähteä liikkeelle ja sitten vuosien myötä sijoittaa hieman lisää, jos hyväksi tämän näkee.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Vertaisin tätä uutta osakesäästötiliä myös pitkäaikaissäästämistiliin eli tähän eläkesäästötiliin, jolla tavallaan korvattiin vanhat eläkevakuutukset. Näissä on vielä paremmat veroedut; saa jopa 30 prosentin tai parhaimmillaan jopa 34 prosentin verohyödyn sijoittaessaan. Toki nämä PS-tilit ovat sitten paljon pidempiaikaiseen säästämiseen tarkoitettuja, mutta yhtä kaikki, periaate on pitkälti samankaltainen.

Sitten vielä tähän, että mitä hyötyä näistä on näille kohdeyrityksille: kannattaa ehkä ottaa huomioon tai muistaa, että esimerkiksi Nokian kohtalo, luulen, olisi hyvinkin saattanut olla täysin erilainen, jos 2010-luvun alussa siellä olisi ollut paljon suomalaisia piensijoittajia [Puhemies koputtaa] yrityksen omistajina eikä pelkästään näitä ulkomaalaisia säätiöitä, jotka eivät kyllä Suomen kansallista etua paljon ajaneet.

20.17 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! En nyt saanut vastausta siihen, millaisiin yrityksiin sijoittaminen antaa mahdollisuuden sijoittaa tälle osakesäästötilille. Se on kai aika olennainen tekijä, kun edustaja Hoskonen täällä puhui siitä, että nämä pienen pienet yritykset, jotka ovat hyvin sympaattisia ja joita kaikki kannattavat, ovat tässä hyötyjiä. Mutta jään kysymään: ovatko he hyötyjiä? Kyllä kai täällä nyt joku, joka tätä esitystä kannattaa, pystyy tähän kysymykseen vastaamaan, vai onko niin, että te kannatatte jotain semmoista, mistä te ette tiedä, mitä te kannatatte? Että onko edustaja Hoskonen oikeassa, vai lausuuko hän jotain semmoista, joka ei vastaa sitä, mitä tämä hallituksen lakiesitys on?

Tämä veroetu on kuitenkin aika merkittävä, ja on selvää, että voihan myös näille yrityksille, jotka ovat tässä sijoittamisen kohteena, siitä tulla joku hyöty. Tosin sitten on selvää, että se 160 miljoonaa, maksuunhan se tulee, koska hetken päästä täällä tullaan kauhistelemaan tätä velkaantumista. Ja sitten taas, että nyt kyllä velkaantuminen pitää lopettaa, ja sitten todetaan, että rahat muuten loppuivat ja ei ole sinne hoitajamitoitukseen rahaa, koska nyt meillä on tämä velkaantuminen ja me emme voi enää velkaantua ja edellinen eduskunta ehti hyväksyä tämän osakesäästötilin ja tämän suurten metsätilojen omistajien ylimääräisen vähennyksen ja sen apteekkarivähennyksen, ja mitä kaikkea siellä muuta onkaan.

Rohkenen uskoa — tässä on vielä aikaa — että joku hallituspuolueiden edustajista tai paikalla olevista perussuomalaisten edustajista kertoo, mihin osakkeisiin, minkälaisen yritysten osakkeisiin sijoittamalla voin sijoittaa tälle sijoitustilille. Sitten tämä ympyrä alkaa sulkeutua, kun tämä vastaus saadaan.

20.18 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän se asia kuitenkin, arvoisat perussuomalaiset, niin on, että ensi kaudella varmasti me joudumme tekemään tietynlaisia arvovalintoja. Emmehän me nyt taas kerran voi ajatella niin, että joku puolue, esimerkiksi perussuomalaiset, tekisi niin sanotusti perussuomalaiset, eli menisivät vaaleihin ja lupaisivat kaikille kaiken ja sitten, kun tosipaikka tulisi, tehtäisiinkin kaikki päinvastoin. Niinhän valitettavalla tavalla kävi viimeksi. Ensimmäiseksi tehtiin Soini ykkönen eli Kreikkaan tukipaketti, sitten leikattiin köyhimmiltä indeksit ja nostettiin bensaveroa, ja mitä kaikkea siinä sitten tapahtuikaan.

Eli nyt voisin edellyttää ja toivoa kaikilta puolueilta sitä sitoutumista, että sen, mitä puhumme ennen vaaleja — tietyt painopisteet ja tavoitteet, mitkä kerromme — myös pidämme sitten vaalien jälkeen. Siksi minä olen äärimmäisen huolissani, koska tiedän, että ei sieltä ilmasta yhtäkkiä vaikeina aikoina löydy 160 miljoonaa taas ylimääräistä, vaan tällä matematiikalla sehän on jostain pois, eikö niin? Se on jostain pois, ja tämäntyypiset rahatsummat ovat jo merkittäviä, kun me puhumme esimerkiksi siitä, että me voisimme hoita-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

jamitoitusta hoitaa kuntoon. Tai sitten kun puhumme niistä rahasummista, mitä nyt tällä kaudella on leikattu — esimerkiksi juuri näitten indeksijäädystysten suhteen ihmisten perusturvasta, pienistä eläkkeistä, työttömyysturvasta, kaikkea on leikattu — niin ne ovat tämän kokoisia summia suurin piirtein, missä liikutaan. Kyllä nyt pienen pieniä arvovalintoja luulisi tämänkin salin tekevän, varsinkin kun me päätämme tulevaisuuden puolesta, siis siitä, mitä ensi kaudella tulee tapahtumaan, kun tämä laki säädetään. Siitähän tässä nyt on myös kysymys, ja siksi toivon rehellisyyttä tähän keskusteluun.

20.20 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Viitaselle kommenttina: Perussuomalaiset kylläkin lupasivat ennen vuoden 2015 vaaleja 2—3 miljardin menoleikkaukset. Tämä on todennettavissa oleva asia meidän vaaliohjelmistamme. Mutta hyvät uutiset: sosiaalidemokraatit lupasivat paljon suuremmat menoleikkaukset ja lupasivat ne niistä asioista, jotka hallitus on toteuttanut, mutta paljon suurempina kuin hallitus on toteuttanut. Nyt kuitenkin sosiaalidemokraatit ovat oppositiosta haukkuneet kaikki nämä leikkaukset vuoron perään, jotka olisitte itse tehneet, jos olisitte olleet hallituksessa. Eli peräisin hie-
man rehellisyyttä tähän keskusteluun.

20.21 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Ihan mielenkiintoinen keskustelu kaikki-
neen. Tässä tuli vähän tämmöinen jakolinja, jossa puolustettiin laajaa veropohjaa ja vas-
taavasti tällaista veromallia, jossa ikään kuin poimitaan ne rusinat, joskaan ei sitten osoite-
ta, millä katetaan sitä veropohjaa, josta näitä leikkauksia esitetään.

Vähän vaikeata on seurata tällaista keskustelua — vähän katse kääntyy tuonne perus-
suomalaisten suuntaan — jossa unohdetaan se oma, vähän reilun kahden vuoden hallitus-
taival, jonka aikana tehtiin niitä isoja ratkaisuja, joilla toisaalta ehkä lähdettiin hakemaan
valtiontalouteen vakautta tietyillä ratkaisuilla mutta samaan aikaan heikennettiin monien
palkansaajien ja ihmisten etuja. Ne olisi ihan rehellistä tuoda tässäkin esiin. Viime kädessä
meillä valtion kassan vartijoina on vastuullamme se, että meillä palvelut toimivat, palvelut
ovat oikeudenmukaisia ja kohtuullisia ja ihmisillä on töitä, toimeentuloa ja hyvinvointia, ja
ennen kaikkea silloin, kun valtiolla on johonkin rahaa laittaa, ne pyrittäisiin nyt laittamaan
niihin todellisiin kohteisiin. Eikä samaan aikaan voi lähteä siitä, että tehdään veronalen-
nuksia, ja samaan aikaan pitäisi yrittää palveluita kattaa, kuten nyt vaikka Esperin Care -esi-
merkki kertoo. Rahantarve olisi kyllä enemmän siellä palveluiden puolella kuin tällaisilla
verohelpotuksilla jo valmiiksi, en sano rikkaille mutta varakkaille ihmisille. Mutta onko
niin, perussuomalaiset, että sitä saa, mitä tilaa?

20.22 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Niin, tuo edellinen kysymys on pelotta-
van hyvä, koska viime vaalien allahan kansa luuli tilaavansa esimerkiksi sitä, mitä Timo
Soini silloin kertoi näyttävästi. Perussuomalaiset ilmoittivat silloin Soinin suulla, että kaik-
kein pienituloisimmilta, kaikkein heikoimmilta, ei saa eikä voi eikä pidä mennä leikkaa-
maan. Kyllä sitten ihmetys oli kova, kun siellä uusi hallitus pistettiin kasaan ja perussuo-
malaisenkin allekirjoittama hallitusohjelma tuli voimaan ja heti ensi töiksi tehtiin leikka-
ukset kaikkein pienituloisimmilta, joilta siis ei saanut eikä voinut eikä pitänyt millään ta-
valla leikata. Näin siinä kävi. Ja juuri siksi, koska meillä on tämä historia ja me olemme
nähtäneet tämän, minä pelkään, puhemies, hieman sitä, että me olemme jo valmiiksi näiden
esitysten myötä tekemässä senkaltaisia arvovalintoja, että meidän veropohjaamme tulee
uusia aukkoja ja me menetämme verotuloja, kun me kuitenkin päinvastoin tarvitsisimme

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

yhteisiä voimavaroja siihen, että voisimme ne räikeimmät epäkohdat, mitä meillä yhteiskunnassamme valitettavasti on, pistää kuntoon.

20.24 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Oliko se nyt edustaja Heinäluoma vai kuka, joka kysyi tästä, mihin voi sijoittaa, ja vastaan nyt ensin tähän: Täällä nyt tietysti on käyty keskustelua, ovatko nämä pieniä vai suuria yrityksiä, mihin voi sijoittaa. Kyllähän pörssistäkin löytyy alle 10 miljoonan euron markkina-arvoisia yrityksiä suuri liuta. Ne voivat hakea sieltä tarvittaessa osakeanneilla lisäpääomaa. Esimerkiksi näihin voi kyllä aivan hyvin sijoittaa. En näe tässä kyllä mitään ristiriitaa sen suhteen, etteikö tällä voitaisi pientenkin yritysten tasetta vahvistaa. [Eero Heinäluoma: Jotka ovat pörssissä?] — No, en minä nyt katsoisi, että pörssissä oleminen tekee yrityksestä sen parempaa tai sen huonompaa. [Eero Heinäluoma: En minäkään!]

Oli miten tahansa, perussuomalaisten linja on kyllä varmasti aika paljon monessa asiassa erilainen kuin sosiaalidemokraattien. Me emme puolusta suurpääomaa, mutta emme kyllä halua lisätä Suomeen sosialismiaakaan. Siitäkin on aika huonot näytöt. [Eero Heinäluoma: Eikö kansallissosialismikaan ollut hyvä!] — No, ei sekään ollut hyvä, mutta ei tässä nyt siitä ole minkäänlaista pelkoakaan. Eiköhän ne ole haudattu sinne aika kauas menneisyyteen.

Sitten täällä nyt sanottiin, että viime vaalien alla on luvattu kaikenlaista eikä aivan kaikki ole toteutunut. Näin varmasti on ollut. Sama toki koskee seuraaviakin vaaleja. Kyllä monilta tai ainakin joiltakin puolueilta — nimi jääköön tässä mainitsematta — on tullut aika kovia eläkelupauksia, joita sitten on jo hyvissä ajoin alettu peruuttaa. Jos tämä kyseinen puolue on hallituksessa, niin voi olla, että täällä ensi vaalikauden lopussa käydään sitten keskustelu, että toteutuivatko nämä eläkelupaukset vai eivät, mutta en halua mennä asioiden edelle. Ne henkilöt sitten täällä keskustelevat, jotka ovat kansan valitsemina paikalla.

20.26 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaisia on nyt haukuttu hallitustaipaleesta, ja täytyy tunnustaa, että meidän osaltamme hyvin epäonnistunut taival. [Eero Heinäluoma: Rehellistä!] Se on tunnustus. On oltava rehellinen. Mutta jos mennään siihen ministeriryhmään, mikä meillä oli, niin muistattekko, kun ennen perussuomalaisten kesäkokousta 2017 puolueen johtaja sanoi, että minäkö lähtisin perustamastani puolueesta? Siihen ei mennyt kahta viikkoa, niin lähtö tuli, omilla sanoilla lähti. Elikkä kun siis puoluejohto oli tämmöisissä käsissä siihen aikaan, niin eihän siinä voinut odottaa mitään hyvää ja oikeudenmukaista. Mutta nyt Perussuomalaiset on palannut juurilleen ja on jämäkkä puolue ja pysyy siellä suomalaisen yrittäjän ja työmiehen puolella. Tämä on todellisuus.

20.27 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Kyllä tämä on tärkeätä, että nyt valaistaan tämä kysymys siitä, mihin yrityksiin sijoittamalla tämän edun saa. Niin kuin tässä vähän viitattiin, niin täällä laissahan lukee nämä ehdot, joidenka mukaan tässä pitää toimia. Eli kysymys on arvopaperimarkkinalain mukaisesta toiminnasta. Nyt sitten kysymys kuuluu, että jos minä haluaisinkin sijoittaa edustaja Hakkaraisen sahayritykseen, niin saanko tätä kautta veroedun vai onko niin, että täytyy täyttää arvopaperimarkkinalain vaatimukset. Aika lailla erilainen yritysjoukko tulee, jos puhutaan arvopaperimarkkinalain vaatimista yrityksistä kuin pienistä perheyryksistä, vaikkapa saha-alan yrityksestä.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Olisi aika tähdellistä, että edustajat tietävät [Toimi Kankaanniemi: Kyllä me tiedämme!] ja heille annetaan oikea tieto myös täällä salissa, mihin rahat ovat menossa, kun nämä veroedut sitten kuitenkin tulevat meille muille maksuun. Tavallinen palkansaaja ja eläkeläinen maksavat, ja tulemme näkemään, että tuonne ilmestyy valtiovarainministeri varmaan vielä aika monta kertaa ennen huhtikuun 14. päivää ja sanoo, että rahat on loppu, että ei ole ja ei nyt voida tehdä mitään ja ei ole hallitusohjelmassa. Mutta näyttää olevan niin, että vaikkei ole hallitusohjelmassa ja vaikka rahat on loppu, tällaisiin 160 miljoonan aukkoihin kyllä löytyy, koska ne ovat tärkeitä niille puolueille, jotka ovat hallituksessa, ja ilmeisesti joillekin puolueille, jotka ovat oppositiossakin. 160:tä miljoonaa te ette pääse karakuun; jos tätä ei muuteta, se tulee vuoden 20 budjetissa vastaan.

Samalla tämä tarkoittaa sitä, että kun alun perin yhteiskunnassa oli kehitysmässä ilmapiiiri, että puututaan näihin vakuutuskuorijärjestelyihin ja Kari S. Tikan periaatteella katsotaan, että kaikista tuloista maksetaan joku vero, niin sekin unohdetaan tässä samassa, kun käytetään näitä hienoja puheenvuoroja pienistä yrityksistä ja pienistä suomalaisista, joilla on säästötileillä pienellä korolla rahoja, joita sitten pankit homehduttavat siellä holveissaan. Ne rahathan eivät hyödytä kansantaloutta ollenkaan, mitkä sinne säästöihin on laitettu. Pankithan eivät tietenkään lainaa niitä. Eivät ne lainaa niitä mihinkään yritystoimintaan, vaan ne rahat homehtuvat siellä pankkiholveissa, ja jotta tämä hirveä kansantalouden epäkohta homehtuvista rahoista saadaa hoidettua, tarvitaan 160 miljoonan veroetu vuosittain, josta valtiovarainministeriön virkakuntakin sanoo, että se ei vaikuta lausuttujen virallisten tavoitteiden mukaisesti. Välillä kannattaisi uskoa näitä virkakunnan arvioita, erityisesti silloin, kun ne ovat kriittisiä oman hallituksen esityksille. Ei heillä mitään intressiä ole tämän hallituksen kamppailmiseen.

20.30 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinäluoma viittasi siihen, että suomalaiset piensijoittajat olisivat jotenkin merkityksetön ryhmä. Kuitenkin 800 000 ihmistä omistaa Suomessa pörssiosakkeita. Kyllä se on merkittävä ryhmä, ja kun tätä vertaa sitten Ruotsiin, jossa joitakin vuosia sitten on tämäntyyppinen järjestelmä otettu käyttöön, niin siellä kuitenkin on 2,2 miljoonaa osakesäästötiliä 1,8 miljoonalla ruotsalaisella, eli kyllä siellä ainakin tällä on ollut merkittävää vaikutusta.

Tietysti jos sitten ajattelee sitä, mihin tosiaan tämän osakesäästötilin kautta ei voi sijoittaa — nimenomaan ei voi sijoittaa — niin käsitykseni on, että asuntoihin, kiinteistöihin, metsään, listaamattomiin yrityksiin ei voi sijoittaa, ja tietysti tällaiset, sanotaanko kaikkein spekulatiivisimmat sijoitustuotteet jäävät myös tämän tilin ulkopuolelle. Tärkeää on myös, että ei voi siirtää nykyisiä omistuksia tälle tilille sitten, kun tämä käyttöön tulee. Sekin tietysti vaikuttaa alkuvaiheessa tilin käyttöön, että täytyy sitten toimia uusien osakkeiden kanssa siltä osin, eli myydä ne ja laittaa sitten tänne tilille. Mutta uskon, että tässä saadaan se vaikutus... Välitöntä vaikutusta ei ole, kuten tässä asiantuntija-arvioissa todetaan, mutta uskon, että useamman vuoden aikana vaikutusta tulee olemaan.

Sitten myös tämä kysymys 160 miljoonasta: kyllä on myös asiantuntijoita, jotka katsovat, että se on nimenomaan niin kuin edustaja Heinonen sanoi, että se siirtyy myöhemmäksi eikä ole kyse valtion menetetyistä tuloista.

20.31 Pia Viitanen sd: Puhemies! Nimenomaisesti, jos toimitaan siten kuin tämä mahdollistaa niissä tilanteissa, kun annetaan perintöjä tai sitten kun ulkomaille vaikka hetkeksi siirretään tämä omistus, niin se voi siirtää tätä niin, että koskaan nämä verot eivät tule mak-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

setuksi. Siksi on ihan turha väittää, että kyllä täältä jokainen penni sitten ennen pitkää, joskus 10—20 vuoden päästä, takaisin tulee. Ei tule välttämättä. Ihan turha näin sanoa. Päinvastoin arvioissa esitetään, että tämä muoto nimenomaisesti kannustaa lähinnä juuri verosuunnittelua. Eli tästä on myös kysymys.

Mutta varsinaisesti, puhemies, pyysin tämän puheenvuoron siksi, kun täällä viitattiin todennäköisesti — luulen niin — SDP:n tähän mielestäni erittäin hyvään tavoitteeseen, siihen, että torjutaan eläkeläisköyhyyttä ja toimitaan niin, että tietyn määrääjän puitteissa saadaan se 100 euroa lisää rahaa kaikkein pienituloisimmille eläkkeensaajille. Minusta se on erittäin tärkeä tavoite, erittäin hyvä asia. Kun sitä täällä jo etukäteen jopa perussuomalaiset kritisoivat ja epäilivät, että emme me tähän pääse ja että kyllä me sitten neljän vuoden päästä kysymme, niin eikö Perussuomalaiset edes voisi puolueena sitoutua tähän samaan tavoitteeseen? Eli teenkö minä nyt väärän johtopäätöksen, kun tästä tulee mieleen, että perussuomalaiset eivät kannata sitä, että kaikkein pienituloisimpien eläkkeensaajien toimeentulo kohentuisi? Eivätkö perussuomalaiset siis kannata sitä, että voisitte yhteisrintamassa meidän kanssamme toimia sen puolesta, että ensi kaudella saisimme sen 100 euroa alle 1 400 euroa tienaaville eläkkeensaajille? Ettekö te mieluummin sitoutuisi tähän, koska yhdessä voisimme saada sen helpommin eteenpäin, kuin niin, että jo etukäteen kerrotte, että ei muuten onnistu, ja vähän syyllistätte, että mitäs menette tuollaisia puhumaan? Selvytyden vuoksi, jotta tästä ei jää epäselvyyttä, toivoisin teiltä vastausta tähän, että kannatatteko tätä tavoitetta 100 euron kohennuksesta kaikkein pienituloisimmille eläkkeensaajille. [Raija Vahasalo: Kuuluuko se tähän asiaan?]

20.34 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Vielä tästä osakesäästötilistä siltä osin, minkälaiset vaikutukset valtiontalouteen sillä on. Jos verot maksetaan tuotoista, niin kuin Suomessa on esitetty, niin kyllä verotulojen määrä todennäköisesti olisi kokonaisuudessaan samaa luokkaa kuin nykyään. Nimenomaan, niin kuin edustaja Heinonen jo alkuvaiheessa sanoi, veronmaksu lykkääntyy mutta ei kokonaan poistu.

Mitä tulee tähän keskusteluun perussuomalaisista tai heidän johtamistavasta aikanaan, niin kyllä minä ihmettelen sellaista ajatusta, että missään suomalaisessa puolueessa, varsinkaan eduskuntapuolueessa, olisi sellaisia sääntöjä, että edes puheenjohtaja voisi toimia kuin joku todellinen diktaattori. Puoluehallituksessa enemmistö päättää. Eduskuntaryhmässä enemmistö päättää. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ja puoluekokouksessa!] Jos joku sanoo minulle, että on sellainen puheenjohtaja missä tahansa puolueessa... — Puoluekokouksessakin päätti enemmistö, kuka valittiin puheenjohtajaksi ja näin edespäin. — Jos joku väittää minulle, että näissä elimissä joku vain jyrää ja he eivät voineet mitään, niin se on kyllä heikkoa päätöksentekoa näiltä ihmisiltä, jos he eivät pysty kantaansa esittämään ja ovat vain jonkun jyrättävissä. [Sami Savio: Niin on!]

Yhtä lailla mitä tulee hallitukseen lähtemiseen, niin useimmilla puolueilla, myös aikanaan perussuomalaisilla, oli varsin vankat tavat siihen, miten lähdetään hallitukseen. Puoluehallituksen ja puoluevaltuuston yhteiskokouksessa ainoa edustaja, joka vastusti hallitukseen lähtemistä, on nykyään sinisissä, edustaja Vesa-Matti Saarakkala. Jos jollain olisi varaa sanoa siitä, että ei olisi pitänyt mennä hallitukseen tai että on tehty virheitä, niin hän on ainoa. Minä en lähde sellaista väittämään omalta osaltani ja ihmettelen, jos kukaan muu kuin edustaja Vesa-Matti Saarakkala — niistä edustajista, jotka näissä kokouksissa olivat hallitukseen lähdestä päättämässä — lähtee sitä kritisoimaan.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Pahoitteluni, arvoisa puhemies. Menee kauas itse aiheesta, mutta kun täällä tosiaan tätä historiallista ja arkeologista tutkimusta on tehty, niin kuin edustaja Heinäluoma viittasi, niin täytyy siitä historian­tulkinta antaa.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Meillä on useita asioita käsiteltävänä. Pysytään tässä asiassa, kohdassa 5, esitys eduskunnalle laiksi osakesäästötilistä ja niin edespäin.

20.36 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinäluoma peloteli, että nämä valuvat ulkomaille. On tämä 50 000:n raja, ja tätä tulevat käyttämään tavalliset suomalaiset duunariperheet ja ehkä jotkut eläkeläiset, jotka ovat säästäneet muutaman kymmenentuhatta. He panevat siitä säästöstään osan ja jättävät varmaan ehkä 10 000 tilille, jotta voivat sillä sitten yllättäviin tilanteisiin varautua, mutta panevat sen yli menevästä osasta enintään 50 000 näille tileille ja saavat sille tuottoa sen sijaan, että ne makaisivat laiskana siellä pankkitilillä. Tämä on erittäin viisasta.

Jään vieläkin kysymään ja ihmettelemään, mikä on sosiaalidemokraattien yrittäjyysslinja. Mikä se on? Te iskette välillä yrittäjiä niin korville kuin voi suomalainen poliitikko tehdä — ja vaihtoehtoa teiltä ei tule. [Pia Viitanen: Tulee!] Mikä on teidän yrittäjyysslinjanne, kun te tätäkin vastustatte, että saataisiin pääomia suomalaisiin yrityksiin, riskipääomaa, pois pankkitileiltä? Pankkitileillä ne ovat muuten vielä valtion talletussuojan alla, mutta kun ne siirretään tuonne osakepuolelle, niillä ei ole talletussuojaa — eli tässäkin mielessä se on ihan viisasta julkisen valtio­vallan kannalta.

Eläkeasiat eivät tähän nyt kyllä kuulu, edustaja Viitanen, mutta totean, että kyllä sosiaalidemokraattien eläkepolitiikka on ollut kylmää suomalaisille eläkeläisille vuodesta 95 lähtien: taitettu indeksi pysyväksi, pohjaosan leikkaus, verokohtelut ja niin edelleen. Kyllä se on niin synkkää. Edustaja Viitanen on täällä ollut 20 vuotta, pian 30 vuotta, ja hän tietää hyvin tarkkaan, mitä silloin tapahtui [Eero Heinäluoma: Vähemmän aikaa kuin edustaja itse!] ja mikä oli muutoinkin Liisan lista silloin 90-luvun lopulla, kun kaikkia perusturvaetuksia leikattiin, vaikkei ollut minkäänlaista pakkoa — toisin kuin oli tämän vaalikauden alussa [Mika Kari: Alkaa vaikuttaa muistelmilta!] alkaa vähän korjata valtiontaloutta siltä osin kuin se oli teidän kaudellanne, viime kaudella, mennyt täysin kuralle. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Arkeologiaa!]

20.38 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Varmaan vähän asian vierestä, mutta pyysin puheenvuoron ennen tätä keskustelun voimakasta rajaamista. Edustaja Viitaselta kysyisin: kun puheenjohtaja Rinteen vappulupa­us eläkeläisten muistamisesta koskee vain kansan- ja takuueläkkeitä [Pia Viitanen: Ei, työeläkettäkin!] — luin sen hyvin tarkoin, olen lukenut sen — niin minulta kysytään tuolla toreilla, miksi puheenjohtaja Rinne unohtaa kokonaan työ- ja yrittäjäeläkkeensaajat. [Sami Savio: Se onkin hyvä kysymys! — Mika Kari: Te olette lukenut oman esityksenne!]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pysytään tässä asiakohdassa.

20.39 Eero Heinäluoma sd: Joo, arvostaisin kyllä sitä. Tässäkin asiakohdassa riittää puhumista. Mutta kun puheenjohtaja Rinne sanoi, että alle 1 400 euroa tienaavien eläkkeitä pitäisi nostaa, niin luulenpa, että siinä luokassa ei kyllä kovin montaa kansaneläkeläistä ja

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

takuueläkeläistä ole. [Toimi Kankaanniemi: Se oli hyvä esitys!] Että kyllä siinä on jo työeläkkeitäkin.

Mutta tähän itse asiaan:

Olen iloinen, että edustaja Elo, jota pidän rehellisenä miehenä ja asioihin paneutuvana poliitikkona, nyt vastasi tähän edustaja Hoskosen esille ottamaan asiaan, kun edustaja Hoskonen puhui, miten pieniin yrityksiin saa nyt sijoittaa. Edustaja Elo tässä sanoi, että kyllä listattuihin yrityksiin tämä on mahdollista. [Simon Elo: Piti vastata Hoskosen puolesta, kun ei ollut paikalla!] — Joo. — Oli minusta arvokasta, että vastasitte, koska on aika tähdellistä, että tiedetään, keitä tämä etu koskee ja mitkä yritykset ovat sellaisia, joihin sijoittamalla tämä hyöty tulee. Vedän sen johtopäätöksen edustaja Elon kertomuksesta, että jos haluan sijoittaa edustaja Hakkaraisen sahayritykseen, niin vain, jos edustaja Hakkarainen listaa yrityksensä pörssiin, se on mahdollista. Eli tässä puhutaan ihan erilaisesta sijoitustoiminnasta kuin mitä keskustelun alkupuolella annettiin ymmärtää. Aivan erilaisesta. [Simon Elon välihuuto] Minähän en ole sanonut, etteikö täällä ole siis merkittävää yritystoimintaa ja etteikö pörssissä ole arvokasta yritystoimintaa. Minusta on hyvä, että meillä on pörssiyrityksiä ja että meillä on Suomessa pörssi, olkoonkin, että se on Tukholman pörssin alaosasto. Se on joka tapauksessa markkinapaikka ja se on tärkeä osa markkinataloutta. [Sami Savion välihuuto]

Mutta minusta on hyvä, että on myös muuta yritystoimintaa. Pidän erittäin tärkeänä, että meillä on perheyrityksiä, jotka ovat usein vahvemmin kiinnittyneitä Suomeen, omaan paikkakuntaansa ja omaan henkilöstöönsä kuin nämä neljännesvuosituloksia julkistavat pörssiyritykset, joissa koko ajan katsotaan, pitääkö osakkeenomistajien iloksi ryhtyä uuteen yt-kierrokseen. Ja pidän tärkeänä, että meillä on myös osuustoiminnallisia yrityksiä, jotka ovat juurtuneet tähän maahan ja antavat mahdollisuuden ihmisille osuustoiminnan kautta osallistua liike-elämään ja tehdä itsensä kannalta järkeviä valintoja. Ja pidän sitäkin tärkeänä, että meillä valtion yritystoimintaa. Sekin on taloudessa vakauttava tekijä, ettemme ole täällä Euroopan reunalla tosiasiaissa siinä tilanteessa, että tulee erilaista aallokkoa vaikkapa lähialueilla ja sen tuloksena amerikkalaiset suursijoittajat päättävät luopua reuna-alueista ja sen jälkeen meillä on itku ja ikävä ja pakkanen. Eli monipuolinen yritystoiminta, johon pörssi kuuluu, on ihan oikea linja.

Sijoitustilijuttu on erittäin hyvä. Jään vain kysymään, miksi se pitää tehdä niin, että on ylimääraisiä veroetuja, [Toimi Kankaanniemi: Veronsiirto!] joilla oikeutetaan niitä aikaisempia vakuutuskuoriin sijoittamisia. [Puhemies koputtaa] Tämän lopputulos on, että joku maksaa, ja sinä maksat, tavallinen palkansaaja ja eläkeläinen, nämä edut, joita täällä nyt tänään ollaan räätälöimässä.

20.42 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Näin se juuri menee. Mutta sen verran kyllä tässä on pakko korjata — en minä tiedä, lukiko edustaja Kiviranta hieman vahingossa vaikkapa keskustan omia papereita, [Esko Kivirannan välihuuto] koska siellähän on puhuttu takuueläkkeistä — että puheenjohtaja Rinteen eläketavoite liittyy nimenomaisesti siihen, että pientä työeläkettä saavia ihmisiä autettaisiin, ja se ulottuu täysin näihin työeläkkeisiin. Olen hyvin hämmästynyt, kuinka edustaja Kiviranta nyt paremmin tietäisi kuin sosiaalidemokraatit itse tietävät, mitä me tavoittelemme.

Tämä on erittäin tärkeä lupaus, ja olen kyllä hieman harmissani nyt, kun olen kuunnellut perussuomalaisten puheenvuoroja useammastakin suusta, että siellä ei tunnuta olevan täs-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

sä samalla linjalla [Toimi Kankaanniemen välihuuto] vaan nimenomaan ei haluta tulevaisuudessa parantaa pienituloisten eläkkeensaajien asemaa.

20.43 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Olisi toivottavaa, että edustaja Heinäluoma tulisi sahalle sijoittajaksi, mutta tämä koskee kyllä listattuja firmoja, niin että ei sinne perheosakeyhtiöön pysty tulemaan. Se korjattakoon.

Mutta tähän perussuomalaisten linjaan ja verotukseen: Annan ihan semmoisen konkreettisen esimerkin. Eräs metsuri jäi eläkkeelle, ja silloin kun hän oli töissä, hänellä oli sahavähennys siitä moottorisahan osuudesta, koska hän joutui sen itse ostamaan. Mutta se sahan osuus vähennettiin hänen eläkkeestään. Nyt hänelle jäi pikkuinen eläke sitten, mutta hän hyvin nuukasti eleli ja sijoitteli niitä pieniä tuloja, mitä siitä jäi, ja on onnistunut siinä toiminnassaan. Nyt hänellä on jopa mönkijä. Hän on 70-vuotias nyt ja varmasti tehnyt pitkän, kovan uran. Eikö me sallita tuo mönkijä tälle miehelle eikä anneta verottajalle sitä mönkijän osuutta siitä? Eikö niin, edustaja Heinäluoma?

20.44 Eero Heinäluoma sd: Kyllä, juuri näin, edustaja Hakkarainen, me sallimme ja olemme iloisia ja kannustamme ihmisiä säästämään, mutta jään vain kysymään, eikö se voi tapahtua normaalin verolainsäädännön mukaisesti. Eikö se voi tapahtua normaalin verolainsäädännön mukaisesti? Minkä takia pitää niille, joilla on sitä ylimääräistä rahaa, antaa ylimääräisiä veroetuja, niin kuin hallitus nyt esittää? Se on kysymykseni olosuhteissa, joissa tulemme jälleen siihen tilanteeseen, että hetken päästä meillä on tuolla ministeri Orpo ja pääministeri Sipilä, jotka sanovat, että ei voi hoitajamitoitusta tehdä, kun ei ole rahaa. [Toimi Kankaanniemi: No ei niihin voikaan luottaa!] Mutta olen huomannut, että täällä ovat eräät muutkin valmiit laittamaan pois 160 miljoonaa, jolla lähes toteuttaisi sen hoitajamitoituksen — lähes toteuttaisi sen hoitajamitoituksen. [Toimi Kankaanniemi: Se on eri asia! — Mika Kari: Sama raha!] Puhumattakaan sitten siitä, mitä verotuloja tulisi siitä, että meillä olisi hoitajia enemmän töissä ja koulutettaisiin ihmisiä tehtäviin, joita Suomessa tullaan tarvitsemaan lähivuosina vaikka kuinka paljon. Eli nämä ovat arvovalintoja, pidetäänkö veropohja laajana ja kaikki maksavat vai tehdäänkö milloin millekin ryhmälle joku lupaus, että nyt äänestätte meitä ja me teemme teille tällaisen veroedun, ja sitten jätetään sanomatta, että kyllä sen sitten joku toinen maksaa, ja kuka sen maksaa: tavallinen palkansaaja ja eläkeläinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 279/2018 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 304/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 34/2018 vp

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 34/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

20.46 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Nyt ensimmäisessä käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä on otettu huomioon tämän salin 25. tammikuuta tänä vuonna hyväksymän sijoitusrahoituslainsäädännön muutoksen verolainsäädäntöön aiheuttamat muutokset. Tässä vaiheessa iltaa on soveliaasta käyttää lyhyestä virsi kaunis -periaatetta, ja toteankin, että tässä on kysymys siitä, että kotimaiset ja ulkomaiset rahastot asetetaan verotuksessa samaan asemaan niissä tilanteissa, joissa ulkomainen rahasto rinnastuu suomalaiseen verovapaaseen sijoitus- tai erikoissijoitusrahastoon.

Valiokunta esittää hallituksen esitystä hyväksyttäväksi muuttamattomana, ja valiokunnan mietintöön sisältyy kolme lausumaehdotusta sisältävä vastalause.

20.47 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä siis myös sosiaalidemokraateina olemme tämän itse esityksen kannalla, mutta meillä on tässä todellakin lausumaehdotus, joka koskee sitä, että mentäisiin vähän kunnianhimoisempaan tasoon.

Tässä on puhuttu juuri viime pykälässä pitkään siitä, että jotta voimme pitää huolta meidän ikäihmisistämme ja jotta voimme ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja jotta voimme auttaa kaikkein pienituloisimpia, me tarvitsemme myös verotuloja, ja se on fakta. Näin se on, ja juuri silloin kun niitä tarvitaan, ei pidä esimerkiksi nostaa pienituloisen palkansaajan tai työttömän tai pienituloisen eläkkeensaajan verotusta, päinvastoin, vaan pitää saada verotuloja jostain muualta ja laajemmalla veropohjalla ja laajentaa sitä veropohjaa, mikä on paljon reilumpaa. Tästä on pitkälti myös filosofisesti kysymys, kun puhumme eri puolueiden veroesityksistä.

Tässä esityksessähän ensi kertaa säädellään ulkomaisten sijoitusrahastojen verotuskohTELUSTA, ja nämä muutokset ovat pienehköjä, ja jonkin verran veropohja tiivistyy, mutta meidän lausumamme lähtee siitä, että toistamme tässä sen ajatuksen, mikä meillä on vero-ohjelmassamme, eli että esimerkiksi näille ulkomaisille suursijoittajille jos pistettäisiin pieni, esimerkiksi 5 prosentin lähdevero, sillä voitaisiin saada arvioiden mukaan jo 400 miljoonan euron tuotot. Näitä asioita me tässä lausumassa peräänkuulutamme, ja siitä on kysymys vastalauseessamme, arvoisa puhemies.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 304/2018 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta eräissä tapauksissa annetun lain kumoamisesta ja asevelvollisuuslain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 139/2018 vp

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 5/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 5/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

20.49 **Lea Mäkipää sin:** Arvoisa puhemies! Puolustuksesta nyt sitten seuraavaksi.

Poikkeuslakina vuonna 1985 säädetty laki Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuudesta esitetään siis kumottavaksi. Hyvä näin, sillä asevelvollisuus on laaja käsite, eikä se tarkoita pelkästään aseellista maanpuolustusta.

Asia Jehovan todistajien erityisvapaudesta on noussut esille oikeustapauksessa, jossa Helsingin hovioikeus on vapauttanut Jehovan todistajan seuraamuksesta, jonka alempi oikeusaste oli hänelle tuominnut. Menettely vaarantaa puolustusvaliokunnan mielestä asevelvollisuusjärjestelmän toimivuuden. Mikäli totaalikieltäytymisestä ei aiheudu minkäänlaisia seuraamuksia, niin maamme asevelvollisuusjärjestelmästä tulee tosiasiallisesti vapaaehtoinen. Näin edeten yleinen asevelvollisuus rapautuu ja Suomen puolustusvoimat ei kykene vastaamaan laajan maamme puolustamiseen tarvittavan, nyt jo minimissä olevan kenttäarmeijan kouluttamisesta ja ylläpitämisestä. Ajan myötä saatetaan palata eräänlaiseen Ruotsin vallan aikaiseen ruotuväkilaitokseen.

Lakiesityksessä on tarkasteltu useita vaihtoehtoja, mutta yksinkertaiseksi ratkaisuksi esitetään nykyisen Jehovan todistajien vapautuslain kumoamista, jolloin kaikkia vakauksia kohdellaan lainsäädännössä samalla tavalla. Jehovan todistajien suhtautuminen siviilipalvelukseen on vapautuslain säätämisen jälkeen muuttunut sallivammaksi. Liike ei siis kiellä jäseniltään siviilipalveluksen suorittamista, eikä sen suorittamisesta seuraa seuraamuksia yhdyskunnan sisällä.

Siviilipalveluksen suorittaa vuosittain 1 500—1 800 henkilöä, ja totaalikieltäytyjiä on noin 30—50, joista valtaosa on suorittanut rangaistuksen valvontarangaistuksena, esimerkiksi niin, että he asuvat kodissaan mutta heitä valvotaan sähköisesti ja teknisin keinoin.

Puolustusvaliokunnan mietinnössä todetaan, että Jehovan todistajien erivapauden poistamisen jälkeen siviilipalvelusmiesten määrä voi hetkellisesti nousta sadoilla henkilöillä ja tämä nousu on otettava huomioon siviilipalveluksen resursoinnissa. Mikäli totaalikieltäytyjien määrä nousee, myös Rikosseuraamuslaitoksen on saatava vastaavasti lisäresurssit.

Puolustusvaliokunta pyysi lakiesityksestä lausunnon perustuslakivaliokunnalta. Lausunnossa valiokunnan käsityksen mukaan esitystä voidaan pitää perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussääntelyn ja siihen liittyvän syrjintäkieltosääntelyn kannalta ongelmattomana. Lisäksi valiokunta toteaa, että poikkeuslakina säädetyn jehovia koskevan vapautuslain kumoamiseen on syytä suhtautua myönteisesti.

Puolustusvaliokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muutamin huomautuksin ja muutosehdotuksin, ja lainaan täältä lopuksi yhtä kohtaa, mikä perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella lisättiin esitykseen:

”Perustuslakivaliokunta pitää hallituksen esityksen perusteluja perustuslain 6 §:n 2 momentin syrjintäkiellon kannalta riittämättöminä oikeuttamaan uskontoon ja vakaumukseen

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

perustuvan erilaisen kohtelun jatkamisen siirtymäajanjaksona. Täten ehdotettu 2 §:n 3 momentin säännös, jonka mukaan lykkäystä hakeneet voisivat hakea siirtymävaiheessa suoraan vapautusta asevelvollisuuden suorittamisesta rauhan aikana, merkitsisi perustuslain kieltämää eri asemaan asettamista. Perustuslakivaliokunta katsoo, että perustuslain 6 §:stä johtuvista syistä 1. lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentti ja siihen liittyvät menettelysäännökset 4 ja 5 momentissa pitää poistaa laista. Tämä on edellytys lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.” Edellä todettuun viitaten puolustusvaliokunta poisti nämä edellä mainitut kohdat, ja mielestäni on hyvä, että tämä Jehovan todistajien vapauttamislaki saadaan päätökseen.

20.55 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! On korkea aika, että yksi räikeimmistä epäyhdentvertaisuuden osoituksista yhteiskunnassamme on jäämässä historiankirjoihin. Jehovan todistajien erivapaus maanpuolustusvelvollisuudesta ei ole mitenkään järjellä perusteltavissa. Mikäli aseeseen tarttuminen on mahdotonta vakaumuksen perusteella, on maanpuolustusvelvollisuus mahdollista suorittaa jo nyt siviilipalveluksena. Kenelläkään ei tulisi olla erivapauksia yhteiskunnassa oikeuksien ja velvollisuuksien suhteen, ei varsinkaan vakaumuksen tai uskonnon perusteella.

Oikeastaan kiitos kuuluu Helsingin hovioikeudelle, joka yhdenvertaisuuteen vetoamalla hylkäsi syytteen siviilipalveluksesta kieltäytymisestä. Tämä ratkaisu pakotti meidät päättäjät muuttamaan vallitsevaa asiantilaa.

Jos maanpuolustusvelvollisuudesta voisi kieltäytyä rangaistuksetta, tulisi siitä tosiasiallisesti vaihtoehtoja. Tämä romuttaisi koko nykyisen asevelvollisuusjärjestelmämme. Laki tarvitaan nopeasti, sillä Helsingin hovioikeuden päätös merkitsee sitä, että tällä hetkellä siviilipalveluksesta kieltäytymisestä pääsee kuin koira veräjältä. Muita vaihtoehtoja ei ole kuin muuttaa lakia puolustusministeriön valmistelevan esityksen mukaisesti. Tästä kertoo myös valiokunnan yksimielinen mietintö.

Arvoisa puhemies! Jehovan todistajien kielteinen suhtautuminen siviilipalvelukseen on perustunut siihen, että siviilipalvelus kytkeytyy perustuslaissa säädettyyn maanpuolustusvelvollisuuteen. Puolustusvaliokunnan puntarointi maanpuolustusvelvollisuuden nimeämisestä kansalaispalvelusvelvollisuudeksi on muutakin kuin käsitteellistä pyörittämistä. Mielestäni jatkossa ovi voisi tämän kautta aueta myös naisten yleiselle kansalaispalvelukselle.

Jehovan todistajien erivapauden poistumisen myötä ainoa yhdenvertaisuuden vastainen asia, joka asevelvollisuuteen jää, on sukupuoli. Myös naisilla on korkea maanpuolustustahto ja tarve osallistua Suomen puolustamiseen. Itse olisinkin valmis laajentamaan kutsunat koskemaan kaikkia sukupuoleen katsomatta. Naiset ovat voimavara, joka on pakko ottaa huomioon kriisitilanteisiin varautumisessa.

En ehdota, että koko kansan tulisi käydä ase- tai siviilipalvelus, mutta jonkinlainen yleinen, katastrofivalmiuksia lisäävä kansalaispalvelus, joka auttaisi jokaista ymmärtämään oman paikkansa yhteiskunnassa, voisi olla hyväksi.

Arvoisa puhemies! Ainoa seikka, mikä minussa herättää epäilyksiä tämän lain muutoksen suhteen, ovat siviilipalveluspaikat, joihin Jehovan todistajat jatkossa sijoittuisivat. Itse koen, että kansalaisvelvollisuuden suorittamisen tulisi jotenkin hyödyttää yhteiskuntaa ja sillä tulisi varautua sen toimintojen jatkumiseen kriisitilanteessa. Vaikka oman vakaumuksen vaaliminen onkin arvokasta, ei mielestäni sijoittuminen oman seurakunnan tehtäviin ole lähtökohtaisesti sellaista toimintaa, jota tulisi pitää ensiarvoisen tärkeänä kriisin koh-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

datassa. Siksi suhtaudun varauksella siihen, että siviilipalvelus olisi mahdollista suorittaa seurakuntien tehtävissä. Tämä ei ole ainoastaan Jehovan todistajia koskeva asia. Myös muiden vakaumusten ja uskontojen kohdalla on harkittava, voiko ainoastaan oman viiteryhmänsä sisällä toimiminen olla siviilipalveluksen ja sitä kautta maanpuolustusvelvollisuuden suorittamista.

20.59 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuudesta annetun lain muuttaminen on perusteltua, ja sitä on myös tässä edellä pidetyissä puheenvuoroissa varsin hyvin perusteltu, sillä Jehovan todistajilla on ollut aikaisemmin erivapaus kieltäytyä asepalveluksesta ja tämä kieltäytyminen on vuositasolla tarkoittanut noin 70—130 miehen kieltäytymistä asevelvollisuudesta mutta nyt käytännössä tämä oikeuskäytäntö, joka Suomessa on otettu käyttöön, aiheuttaa tilanteen, jossa käytännössä tämä kieltäytymismahdollisuus olisi kaikilla asevelvollisilla, jos lakia ei muutettaisi,

Totaalikieltäytyjiä meillä Suomessa on noin 30—50 vuosittain. On mahdollista, että tämä lakimuutos lisää totaalkieltäytyjien määrää, tai niin kuin edustaja Ronkainen tuossa sanoi, tuo meille myös uutta harkittavaa ja mietittävää siellä siviilipalveluksen puolella. On tietenkin perusteltua ja lainmukaista, että siviilipalvelus on erotettu asepalveluksesta, mutta varmasti harkittavaksi ja ennen kaikkea seurattavaksi jää, millä tavalla tätä siviilipalvelustehtävää tulevaisuudessa kehitetään.

Kuulimme valiokunnassa myös luonnollisesti Jehovan todistajien uskontokunnan edustajia, jotka eivät valiokunnassa nähneet esteitä sille, että maallinen esivalta lakia säätäessään säätää lakia tähän suuntaan. Hyvän keskustelun ja vuorovaikutuksen jälkeen ainakin kaikille meille valiokunnan jäsenille jäi sellainen käsitys, että tämä laki on myös heidän uskontokuntansa edustajien mielestä mahdollista säätää ilman, että heidän oikeuksiaan tässä loukattaisiin. Tätä näkökulmaa tietenkin tukee myös perustuslakivaliokunnan lausunto, jossa nähdään tämän lain säätämiseen liittyvät yksityiskohdat ja myös yhdenvertaisuus kansalaisten välillä.

Yleisen asevelvollisuuden ja koko maan puolustamisen ja meidän maanpuolustuksen ratkaisun ydinjoukon eli reservin näkökulmasta tämä lainsäädäntö on ei pelkästään tarpeellista, vaan uskaltaisin sanoa tässä yhteydessä myös välttämätöntä säätää, ja toivonkin, että tämä laki säädetään mahdollisimman nopealla aikataululla ja niin, että laki astuisi voimaan mahdollisimman nopeasti.

21.02 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä tosiaan ehdotetaan kummottavaksi Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta eräissä tapauksissa annettu laki ja lisäksi ehdotetaan muutettavaksi asevelvollisuuslakia.

Mielenkiintoista on myös se, että aikoinaan toimiessaan puolustusvaliokunnan puheenjohtajana Jussi Niinistö esitti tätä nimenomaista asiaa vuonna 2012 ja nyt sitten puolustusministerinä hän on tätä muutosta myös toteuttamassa.

Perustuslain 127 §:n 1 momentin mukaan jokaisella Suomen kansalaisella on velvollisuus osallistua isänmaan puolustukseen tai avustaa sitä sen mukaan kuin laissa säädetään, ja vapautuksesta osallistumisesta sotilaalliseen maanpuolustukseen säädetään lailla — sen tyypillisellä lainsäädännöllä kuin mitä tämä laki on, mitä nyt ollaan kumoamassa.

Edustaja Mäkipää toi täällä hyvin esille sitä historiaa, mikä tähän liittyy, ja se on syytä käydä myös, jotta ymmärtää sen taustan, miksi tällainen laki ylipäätään aikoinaan on säädetty. Tämähän säädettiin tosiaan 80-luvulla ensisijaisesti käytännöllisistä ja sanoisin hu-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

manitäärisistä syistä, ei niinkään oikeudellisista syistä. Oli pitkä keskustelu käyty tästä väestöryhmästä, joka siihen aikaan oli pitkälti ne ihmiset, jotka olivat niin sanottuja totaali-kieltäytyjiä, ja käsittääkseni se alkoi myös käydä Suomelle kansainvälisesti ongelmalliseksi, miten tämä tilanne ratkaistaan, ja lopulta silloin — katsoisin, että silloin katsottuna — aika looginen ratkaisu oli tämä vapautuslaki.

Nyt, niin kuin tässä on todettu, tilanne on hyvin paljon muuttunut. Voi sanoa, että niiltä osin kuin mietitään muodollisuutta — hallitusmuotoon liittyvää yhdenvertaisuutta tai maanpuolustusvelvollisuuteen liittyviä säännöksiä — jo silloin säädettäessä tämä oli niitten kanssa ristiriidassa muodollisesti katsottuna, ja sen vuoksi laki silloin aikoinaan säädettiin perustuslain säätämisjärjestyksessä niin sanottuna poikkeuslakina.

Nykyäänhan siviilipalvelus on täysin erotettu Puolustusvoimien toiminnasta, ja niin kuin tässä on tullut esille valiokunnan käsittelyssä, Jehovan todistajien suhtautuminen siviilipalveluksen suorittamiseen on muuttunut hyvin paljon myönteisemmäksi. He eivät yhteisönä estä ketään suorittamasta siviilipalvelusta, eivät sen enempää Suomessa, niin kuin olemme kuulleet, kuin sitten monissa muissa maissa.

Tämä tilanne, mikä tällä hetkellä on ollut vapautuslain osalta, on kyllä syrjinyt kaikkia muita asevelvollisia asettamalla yhden uskonnollisen vakaumuksen — ja tässä on tärkeää huomata, että nimenomaan vain yhden, kun muitakin uskonnollisia vakaumuksia toki löytyy — parempaan asemaan muihin vakaumuksiin nähden, ja se ei täytä kyllä perustuslainkaan yhdenvertaisuusvaatimuksia.

Arvoisa puhemies! Jos ajatellaan siviilipalvelusta, niin siihenhän voi normaalioloissa hakeutua hakemuksen perusteella ilman vakaumuksen tutkintaa — tämäkin on merkittävää huomata, että ilman vakaumuksen tutkintaa — ja hakemus hyväksytään, jos se vain täyttää laissa säädetyt muodolliset vaatimukset. Henkilökohtaisesti olen tätä lainkohtaa käyttänyt aikoinaan, kun tein päätöstä siitä, miten asevelvollisuuden suoritan. Kävin punnintaa siitä, miten suhtaudun siihen, että aseellisesti täytyisi toimia toista ihmistä, lähimmäistä, vastaan. Oman vakaumukseni punninta, se miten itse tulkitsen oman kristillisen vakaumukseni — ja tässäkin täytyy huomioida, että siitäkin, että on kristillinen vakaumus, on tietysti erilaisia tulkintoja ja kaikkia kunnioitan — päätyi siihen, että täytyy hakeutua siviilipalvelukseen juuri siksi, että vakaumus estää toisen ihmisen surmaamisen. Eli ymmärrän sitä, että tällaiselle lainsäädännölle, jossa on mahdollista valita myös aseeton vaihtoehto, on ilmeinen tarve. Toisaalta koen, että voin kyllä tukea suomalaista maanpuolustustyötä silti, vaikka olen itse henkilökohtaisesti tämän päätöksen tehnyt, sillä tapoja puolustaa isänmaata on useita. Myös se, mitä me kansanedustajat täällä teemme, on nähdäkseni yksi tapa puolustaa isänmaata: julkinen tehtävä, jossa ottaa iskut vastaan julkisesti mutta myös ajaa yhteisiä isänmaan asioita.

Henkilökohtaisesti täytyy sanoa, että toivon, että aikanani aseetonta varusmiespalvelusta olisi Puolustusvoimien taholta sanotaanko markkinoitu enemmän. Jälkikäteen katsoen katson, että esimerkiksi omalta osaltani aseeton varusmiespalvelus olisi voinut olla paras vaihtoehto, mutta niillä tiedoilla, mitä silloin nuorena miehenä minulla oli, valitsin siviilipalveluksen. Aseettoman palveluksen niin sanotusti huomasin vasta myöhemmin. Siitä ei kerrottu kutsunnoissa niin paljon kuin ehkä pitäisi.

Tärkeää on myös se, että valiokunta pitää tässä mietinnössä tärkeänä, että selvitetään maanpuolustusvelvollisuuden laajempaa kehittämistä ja vahvempaa eriyttämistä asevelvollisuudesta. Siltä osin kuin puhutaan esimerkiksi niin sanotusta kansalaispalvelusta, mihiin edustaja Ronkainen viittasi, eri puolueilla ja varmasti eri edustajillakin on tietysti eri-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

laisia käsityksiä siitä, mitä se tarkoittaa. Itse näkisin, että vähintäänkin sitä, että tulisi mahdolliseksi sellainen aseeton palvelus, joka tukisi nimenomaan kriisiolosuhteita ja mielellään myös sitä aseellistakin työtä, mitä kriisiolosuhteissa tehdään, koska väitän, että sinänsä on monia siviilipalveluksen käyneitä miehiä, niin kuin minäkin, joille ei ole ongelma, että aseellisesti maata puolustetaan. En minä paheksu sitä vaihtoehtoa, minkä moni suomalainen mies valitsee. Minä vain pyydän oikeutta valita sen, minkä olen itse valinnut, eli tämän aseettoman palveluksen.

Jos ajatellaan Jehovan todistajien vapautuslain perusteella myönnettäviä vuosittaisia vapautuksia, puhutaan 70—130 henkilöstä — verrattain pienestä ryhmästä mutta periaatteellisesti merkittävästä. Niin kuin tässä edustaja Mäkipään puheenvuorossa tuli esille, tämä Helsingin hovioikeuden tuomio totaalikieltäytymistä koskevassa asiassa on asettanut meidät siihen tilanteeseen, missä tällä hetkellä ollaan. Jos tätä esitystä ei tuotaisi, on selvää, että silloin jouduttaisiin luopumaan sellaisesta yleisestä asevelvollisuudesta, minkä me tunnemme. Valiokunta omassa mietinnössään yhtyy kyllä täysin tähän arvioon. Yksinkertaisin ratkaisuhan tähän yhdenvertaisuusongelman poistamiseen, mikä tämän tuomion jälkeen ilmeinen on, on tietysti tämä vapautuslain kumoaminen, ja se on siinä mielessä hyvin helppoa, että Jehovan todistajien tulkinta ei tätä estä. Siten tulkinta siitä, mitä he itse tekevät — samoin kuin minunkin kohdallani — jää yksilökohtaiseen harkintaan.

Tässä tuli esille edustaja Ronkaisen puheenvuorossa se, millaisissa paikoissa sitten tämä palvelus voidaan suorittaa. On varmasti helpointa ainakin alkuvaiheessa Jehovan todistajien uskonnolliselle yhdyskunnalle, että se suoritettaisiin niissä paikoissa, missä he uskontoaan harjoittavat, eli heidän seurakunnissaan. Niin kuin valiokunta arvioi, on katsottava, miten nämä seurakunnat ylipäättään suhteutuvat siihen, mitä siviilipalveluslaissa vaaditaan. En osaa siihen suoraan vastata, en ole sillä tavalla näitten seurakuntien asiantuntija, mutta on tosiaan selvää, että niitten pitää vastata sitä lainsäädäntöä ja niitä vaatimuksia, mitä muillekin siviilipalveluspaikoille asetetaan. Hyvä on huomata se, että tämän lain myötä siviilipalvelusmiesten määrä voi hetkellisesti nousta sadoilla henkilöillä, ja tähänkin on varauduttava lisäresursseilla.

Jos ajatellaan sitten sitä, mikä on niitten Jehovan todistajien tilanne, jotka ovat aikoinaan saaneet vapautuksen, niin on tietysti tärkeää myös todeta, että tämän lain kumoaminen ei tietenkään vaikuta niiden henkilöiden oikeusasemaan, joille vapautus on myönnetty ennen kumoamislain voimaantuloa ylipäättään. Tässä tietysti on myös sitten siirtymäsäännöksiä. [Puhemies koputtaa]

Sinisten edustajana tietysti toivoisin, että kutsunnat tulisivat ylipäättään kaikille, että tulisi jonkinlainen kansalaispalvelumalli.

Lisäksi täytyy sanoa tässä yhteydessä, arvoisa rouva puhemies, kun puhutaan Jehovan todistajista, että paheksun Suomen hallituksen mukaisesti Jehovan todistajien kokemaa vainoa Venäjällä ja olen tyytyväinen siihen, että me olemme [Puhemies koputtaa] tätä uskonnollista yhdyskuntaa voineet auttaa myös turvapaikkoja myöntämällä.

Puhemies Paula Risikko: Meni vähän yli, mutta menköön tällä kertaa.

21.11 Kauko Juhantalo kesk: Rouva puhemies! Edellä on käytetty hyviä puheenvuoroja tämän lain synnystä hallituksessa ja käsittelystä täällä.

Asiakirjoista ilmenee, että meillä noin 20 000 vuosittain suorittaa asevelvollisuuden ja siviilipalveluksessa on noin 1 500—1 800 henkeä ja totaalikieltäytyjiä on noin 30—50 ja

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

valvontarangaistuksessa on ollut vuonna 17 yhteensä 30 henkeä ja siitä kieltäytyneitä totaalkieltäytyjiä taas oli vankilassa kyseisenä aikana kolme henkeä.

On hyvä, että tämä vahvennettu hovioikeuden päätös tulee käsiteltyä ja tulee hallituksen esityksessä hyvin selvitettyä, ja annan suuren arvon sille perusteellisesti tehdyille perustuslakivaliokunnan lausunnolle puolustusvaliokunnalle, jossa tämä asia luodataan aivan merkittävän hyvin. Puolustusvaliokunnan on ollut hyvä tähän esitykseen yhtyä, ja hallituksen esitys on siksi kyllä hyvä.

Maanpuolustustahto kokonaisuudessaan on sisällöltään laajentunut, ja onneksi ja hyvässä merkeissä myös Jehovan todistajien käsitys uskontonsa sisällöstä on sillä tavalla laajentunut, että ne lyövät vähän niin kuin kättä yhteen, ja tällaisen lain aikaansaaminen ei aiheuta tällä hetkellä suuria ristiriitoja.

Entisenä puolustusvaliokunnan puheenjohtajana lausun kiitoksen nykyvaliokunnalle. Kyllä tämä on oikein käsitelty, ja hallituksen ministeri on ollut oikealla asialla.

21.13 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin ensinnäkin puhemiehelle pahoitella äskeistä. Minulla näkyi punainen valo siinä mutta luki, että puhetta oli ollut neljä ja puoli minuuttia, joten en ymmärtänyt, että yliaikaa sitten olin menossa.

Vielä tästä itse asiasta täytyy tietysti todeta myös se, että vaikka valiokunta näkee yksimielisesti, että Jehovan todistajilla on aito mahdollisuus harkita vaihtoehtoja siviilipalveluksen suorittamisen ja tietysti myös sitten siitä kieltäytymisen osalta — sillä on tietysti sitten omat vaikutuksensa — niin on tietysti mahdotonta nyt sitten arvioida itse kenenkään, kun asiantuntija-arvioita ja asiantuntijoiden näkemystä ei ole, että kuinka moni sitten valitsee siviilipalveluksen ja kuinka moni sitten saattaisi valita totaalkieltäytymisen. Sitten tietysti menee Rikosseuraamuslaitoksen piiriin, eli sinnekin saattaisi joutua sitten lisäämään resursseja.

Tietysti kansanedustajana toivon, että henkilöt sitten valitsevat siviilipalveluksen eivätkä totaalkieltäytymistä, joka on tietysti lain rikkomus, josta tulee seuraamus. Eli toivon, että tämä uskontulkinta, mikä käsitykseni mukaan ja valiokunnan käsityksen mukaan Jehovan todistajilla on, mahdollistaa ja edesauttaa sitä, että nämä henkilöt valitsevat siviilipalveluksen, jota sitten jatkossa toivoakseni kehitetään siihen suuntaan, minkä mainitsin, eli osaksi kansalaispalvelusta, joka aseettomana palveluksena tukisi omalta osaltaan kriisiolosuhteita ja jonka nähdäkseni olisi syytä tukea myös jollain tavalla aseellista maanpuolustamista.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 139/2018 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle kansallisen turvallisuuden huomioon ottamista alueiden käytössä ja kiinteistönomistuksissa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 253/2018 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 6/2018 vp

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 6/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

21.15 Lea Mäkipää sin: Arvoisa puhemies! Ulkomaalaisten kiinteistökaupat ovat puhutaneet suomalaisia kautta historian. Puheet yleistyivät Neuvostoliiton hajottua 1990-luvulla. Moni venäläinen halusi ostaa kiinteistön, erityisesti lomakiinteistön, Suomesta, lähinnä Kaakkois-Suomesta. Ilmiö on voimistunut ja kattaa koko Suomen, eivätkä ostajina ole enää pelkästään venäläiset. Ilmiöön on havaittu liittyvän myös kielteisyyttä: hintojen rajua vaihtelua, veronkiertoa, rahanpesua ja muutakin rikollisuutta. Lisäksi on havaittu, että kiinteistöjä on hankittu ja pyritty määrätietoisesti hankkimaan sellaisten paikkojen ja alueiden läheisyydestä, joilla on merkitystä kansalliselle turvallisuudellemme. On myös todettava, että Suomen 2,7 miljoonasta kiinteistöstä ulkomaalaisten välittömässä omistuksessa on vain noin vajaa 1 prosentti.

Tällä esityksellä kumottaisiin siis voimassa oleva laki omaisuuden lunastuksesta puolustustarkoituksiin ja säädetään uusi laki, jonka avulla valtio voisi puuttua sellaiseen kiinteistönomistukseen, joka vaarantaa Suomen kansallista turvallisuutta. Esitys liittyy myös valtion talousarvioon, sillä ehdotettujen lakien mukainen kiinteistökauppojen seuranta edellyttää lisäresursseja puolustusministeriölle, Maanmittauslaitokselle, Puolustusvoimille ja Rajavartiolaitokselle, suojelupoliisille ja Huoltovarmuuskeskukselle. Kiinteistön lunastamisesta tai etuosto-oikeuden käyttämisestä aiheutuisi lisäksi valtiolle kertaluonteisia kustannuksia niinä vuosina, kun toimenpiteitä toteutettaisiin.

Lain perusteluissa tuodaan esiin, että huolestuttavana kehityspiirteenä on pidettävä strategisesti merkittävien kohteiden läheisyydessä tapahtuvia yksittäisiä kiinteistön luovutuksia, joissa tosiasiallisesti määräysvaltaa käyttävä taho pyritään häivyttämään erilaisten välittäjäjärjestelyjen kautta. Huolta aiheuttavat myös tapaukset, joissa kiinteistönomistajan tavoittaminen osoittautuu mahdottomaksi tai joissa hankitun kiinteistön käyttö poikkeaa tavanomaisena pidetystä. Edellisen kaltaisena esimerkkinä on viime syksynä paljon huomiota saanut tapaus Airiston Helmi.

Mielestäni lakiesityksellä on suora yhteys siviili- ja sotilastiedustelulakeihin. Nimittäin kiinteistöihin on varsin helppo asentaa automaattisia viestiliikenteen kuuntelulaitteita. Niihin voidaan asentaa myös laitteita, joilla voidaan häiritä viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä, jopa sellaisia elektromagneettisia lähettimiä, joiden avulla voidaan vaurioittaa puhelin- ja tietoliikenteen lähetin- ja vastaanottoasemia tai niiden välillä olevia vahvistimia tai välityslaitteita mutta myös sähkölaitoksia ja samoin muuntoasemia, vesilaitoksia ja lämpölaitoksia, eli haittaa ei tarvitse kohdistaa pelkästään viranomaisten toimintaan ja kohteisiin vaan myös siviili-infraan.

Kansallinen turvallisuus on laaja käsite. Ainakin me maanpuolustuskurssin käyneet sen tiedämme. Yhteiskuntamme infra ja sen ylläpitotekniikka perustuvat entistä enemmän sähköön ja tietoliikenteeseen. Vesi- ja jätevesihuoltokaan ei toimi kunnolla kovin pitkään ilman valtakunnallista sähköverkkoa. Varavoimalaitteet on tarkoitettu vain väliaikaiseksi ratkaisuksi siihen asti, kunnes kyetään palauttamaan valtakunnalliset sähköverkot.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Arvoisa puhemies! Puolustusvaliokunta pitää lakimallia hyvänä, sillä eri lakien keinovalikoimat täydentävät toisiaan. Valiokunta painottaa tässä yhteydessä jo hallitusohjelmassakin todettua päämäärää turvata uusissa kansallista turvallisuutta parantavissa lakihankkeissa perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Samoin valiokunta kannattaa etuosto-oikeuden rajaamista joko 500 metrin tai 1 000 metrin suojavyöhykkeeseen alueesta riippuen, sillä tätä laajempi etuosto-oikeus aiheuttaa todennäköisesti huomattavaa haittaa kiinteistökaupan ja kaavoituksen sujuvuudelle. Etuosto-oikeuden piirissä olisi noin 500 kaupaa vuosittain.

Tämäkin laki tehtiin hyvässä yhteisymmärryksessä, ja laki menisi sitten ulos yksimielisesti.

21.20 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys kansallisen turvallisuuden huomioinnista ulkomaalaisten maakaupoissa tulee tarpeeseen. Asiasta on puhuttu jo pitkään. On valitettavaa, että usein ensin pitää tapahtua jotain ikävää, jotta päättäjien enemmistö saadaan hereille ja asiat etenevät päätöksentekoon. On toki hyvä, että asiaan nyt tartutaan. Tämäkään lakiesitys ei ole aukoton, mutta pääasia on, että jonkinlainen kontrolli tulee ja jatkossa meillä on selvät askelmerkit siihen, kuinka strategisten alueiden ympärillä tapahtuvien kiinteistökauppojen kanssa toimitaan.

Erityisen tärkeää kansallisen turvallisuuden toteuttamisessa on, että kunnat ja valtio, eli käytännössä Puolustusvoimat, puhaltavat yhteen hiileen. Puolustusvoimien tulisi kartoittaa merkittävät strategiset alueet, jotta kunnat eivät lähtisi edes kaavoittamaan niitä. Tavoitteena tulee olla, että ulkomaalaisten maakaupat Suomessa palvelevat aina ensisijaisesti suomalaisten etua.

Arvoisa puhemies! Huolta aiheuttavat kuitenkin jo toteutuneet kaupat. Vuonna 2000 sinisilmäisesti poistetun kansalaisuuteen perustuvan lupamenettelyn jälkeen kauppiaita on tehty runsaasti myös strategisten alueiden lähellä. Omaisuudensuojaan puuttuminen takautuvasti on kuitenkin aina ongelmallista. On mielenkiintoista seurata, kuinka lakimuutos tulee vaikuttamaan käytännössä ja joudutaanko puolustus- ja/tai pakkolunastuspykäliä koeponnistamaan tulevaisuudessa.

Valiokunta esittääkin, että uuden sääntelyn toimivuutta on kokonaisuutena syytä arvioida kahden vuoden ajan ja että puolustusministeriö antaa asiasta selvityksen puolustusvaliokunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä.

21.22 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä nyt täytyy puolustusministeri Jussi Niinistöä sanoa, että kyllä jotain kaukokatseisuutta hänessä on ollut, kun tuon Jehovan todistajien vapautuslain kumoamisen lisäksi, mistä äsken keskustelimme, tässäkin asiassa hän on toiminut etutynkään. Silloin kun hän toimi puolustusvaliokunnan puheenjohtajana, vuonna 2014 hän esitti nimenomaan tätä, mitä me nyt täällä käsittelemme hallituksen esityksenä.

Tässä tuli esille myös valtakunnalliset maanpuolustuskurssit, joilla — kyllä täytyy sanoa — on ollut arvokas historia Suomessa nimenomaan tämän kokonaisturvallisuuden käsitteen luojana ja vahvistajana. Kyllä sielläkin on tullut varmasti itse kullekin esille — itsellenikin, kun keväällä sen kävin — se tilanne, missä Suomi tämän osalta on, että tälle lainsäädännölle on huutava tarve strategisesti tärkeiden maa-alueiden osalta erityisesti.

Mutta kun tätä asiaa on käsitelty myös silloin keväällä 2014, jolloin tästä oli myös edustaja Kymäläisen tekemä lakialoite, niin kyllähän siinä on myös aika paljon syytetty erään-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

laisesta pelon lietsomisesta, tai kun puhutaan meidän itänaapuristamme, niin jopa venäläis-vihasta, eikä olla pystytty käsittelemään tätä asiapohjalta ilman, että siihen lähtee jonkinlaista tällaista historian painolastia. Onneksi monet kansanedustajat ovat tätä pitäneet esillä, mukaan lukien Jussi Niinistö.

Ongelmahan syntyi 1990-luvun lopulla. Silloin oli ympäristöministerinä Satu Hassi vihreistä. Hän esitteli lain ulkomailla asuvien ja ulkomaisten yhteisöjen kiinteistönhankintojen valvonnasta annetun lain kumoamisesta vuoden 2000 alussa. Näin poistui se, mihin edustaja Ronkainen täällä viittasi, eli vuodesta 1939 voimassa ollut laki — eli hyvin pitkäaikainen lainsäädäntö — siitä, että maanomistus piti sisällään kansalaisuuteen perustuneen, voi sanoa, hyvin kattavan lupamenettelyn.

Nykyisin vuosittain tehdään useita satoja kiinteistökauppoja, 500—700, joissa ulkomaalainen on ostajana. Täytyy tietysti sanoa, että suurin osahan on hyvin tavallisia kauppvoja, ei mitään sen ihmeempää, mutta ongelmahan ei ole pelkästään siinä, ei ainakaan yksin siinä, kenelle niitä myydään, vaan myös siinä, mistä niitä kiinteistöjä, rakennuksia, maita myydään, eli on nimenomaan nämä strategiset alueet, joiden kohdalla voi viitata sitten tähän julkiseen keskusteluunkin liittyen tähän Airston Helmen tapaukseen.

Tämän lisäksi, että tämä lainsäädäntö nyt tuodaan eduskunnalle ja se menee varmasti hyvin vahvalla tuella eteenpäin, on kyllä syytä myös sitten asianomaisten viranomaisten selvittää niitä kauppvoja, mitä tuhansittain on jo tässä vuosien aikana tällä vuonna 2000 hyväksytyllä lainsäädännöllä tehty. Näin uskon, että varmasti tullaan toimimaan vastuullisten turvallisuusviranomaisten osalta.

21.25 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Itsekin intouduin vielä ottamaan puheenvuoron tämän äskeisen puheenvuoron jälkeen. Tosiaan tämä hallituksen esitys on hyvä, ja tässä on hyviä ja oikeansuuntaisia askeleita. Itsekin vielä antaisin kiitosta edustaja Kymäläiselle, joka on jo viime kaudella tehnyt tästä aloitteen, hyvin pitkäjänteisesti kansalaisaloitteen kautta, ja kuten tiedetään, välillä kovassakin vastatulessa vienyt tätä eteenpäin. Minun mielestäni on tärkeitä, että me olemme nostaneet myös näitä kysymyksiä esille ja me pohdimme etenkin näitten strategisesti tärkeiden alueiden omistusta ja sitä, mikä niiden tilanne on ja mikä meidän valtion rooli näissä on kokonais- ja sisäisen turvallisuuden näkökulmasta.

Haluan siis vielä kiittää tästä. Tässä on oikeita askeleita, ja hyvällä ja pitkäjänteisellä työllä askel kerrallaan eteenpäin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 253/2018 vp sisältyvien 1.—8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 306/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2018 vp

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 35/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

21.27 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Niin sanotut rahastojen rahastot ovat kansainvälisesti merkittäviä sijoittajia, ja niiden osuus pääomarahastojen kansainvälisessä varainhankinnassa on kasvanut voimakkaasti. Hallituksen esityksen tarkoituksena on nyt saattaa näiden rahastojen rahastojen kautta tehtävät sijoitukset verotuksellisesti samaan asemaan vastaavien suorien sijoitusten kanssa. Muutokset voivat parantaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten rahoitusta.

Valiokunta esittää hallituksen esitystä hyväksyttäväksi muuttamattomana, ja valiokunnan mietintö on yksimielinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 306/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 2 c luvun 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 175/2018 vp

Lakialoite LA 16/2016 vp, 25/2017 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 20/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 20/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

21.28 **Kauko Juhantalo kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Yhteiskunta kokonaisuudessaan arvioi rikosnimikettä säädettyä siitä johtuvan rangaistuksen suuruuden, ja tämä rangaistuksen suuruus on hyvin herkästi ihmisten, kansalaisten, mielessä silloin kun tapahtuu useasti samanlaatuisia rikoksia, törkeysasteeltaan samanlaisia tai tekotavaltaan samanlaisia. Useimmiten tällainen niin sanottu yksioikoinen päätelmä on, että rangaistusta pitää koven-taa silloin, jos niitä on useampi peräkkäin. Viime ajoiltakin tunnemme hyvin tämän meka-nismin.

Yleinen oikeusfilosofia kylläkään ei hyväksy tällaista ajattelutapaa, että pelkästään ran-gaistuksia koventamalla kyettäisiin rikollisuutta supistamaan, saati kokonaan poistamaan, vaan käytetään yhteiskunnan erilaisia keinoja. Kuitenkin on poikkeuksena se, että joissa-kin tapauksissa on niin selvä, räikeä epäkohta rangaistuksen suuruudessa tai seurantajär-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

jestelmässä yleensä, että on aivan välttämätöntä siihen puuttua. Tässä laissa on kysymys siitä, että kun vankien asteittaisen vapauttamisen tavoitteena on luoda vapautuvalle vangille niin sanottu vapautumispolku, jota seuraten hän voi jatkossa elää rikoksetonta elämää, niin jos on ollut vankilassa ja jos on sitten jonkin aikaa tekemättä rikoksia, pääsee seuraavalla kerralla eri tavalla, nopeammin, ehdolliseen vapauteen. Järjestelmää tarkasteltaessa tulee kuitenkin arvioida, onko voimassa olevaa kolmen vuoden aikaa edellisen vapautumisen ja uuden ehdottomaan vankeuteen johtavan rikoksen välissä pidettävä oikeudenmukaisena ja oikeasuhtaisena. Asiakirjoista ilmenee, että kolmen vuoden aikaa on tämän esityksen mukaan pidetty lyhyenä esimerkiksi sellaisissa tapauksissa, joissa henkilö syyllistyy vakavaan rikokseen ja vapautuu suoritettuaan rangaistuksestaan puolet. Eli tässä selvästi tällaisesta jatkuvasta rikoksenteosta johtuvaa rangaistusta kovennetaan, ja se on varmasti oikein näissä tapauksissa.

Meillä on monta sellaista tapausta julkisuudessakin ollut, joita aivan aiheellisesti ihmiset paheksuvat, että vakavaan rikokseen syyllistynyt pääsee vapauteen ja syyllistyykin sitten kolmen vuoden aikana uuteen vakavaan rikokseen ja saa siitä kuitenkin sitten vapautuksen nopeammin. Sen vuoksi tuo määräaika lisätään viiteen vuoteen, niin että voidaan pidemmällä aikataululla katsoa, onko hän todella kelpo tähän yhteiskuntaan, rikoksia tekemättömänä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 175/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin LA 16/2016 vp, 25/2017 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Digi- ja väestötietovirastosta sekä aluehallintovirastoista annetun lain 4 §:n 2 momentin 2 kohdan kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 233/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 33/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 233/2018 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle museolaiksi ja laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 194/2018 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 18/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 194/2018 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

13. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2017

Kertomus K 14/2018 vp
Valiokunnan mietintö TrVM 8/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 14/2018 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

14. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2018

Kertomus K 23/2018 vp
Valiokunnan mietintö UaVM 15/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 23/2018 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

15. Lakialoite laeiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain ja perusopetuslain 16 a ja 17 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 93/2018 vp Raija Vahasalo kok

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

21.33 Raija Vahasalo kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tekemässäni lakialoitteessa ehdotetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain sekä perusopetuslain muuttamista siten, että yhteisöllisestä opiskeluhuollosta on säädettävä paljon täsmällisemmin.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki tuli voimaan 1.8.2014 ja on siten ollut noin kaksi ja puoli vuotta voimassa. Lain keskeinen tavoite oli siirtää painopiste yhteisölliseen, ennaltaehkäisevään ja varhaista tukea tarjoavaan opiskeluhuoltoon ja vähentää korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi arvioi tätä lakia, ja arviointituloksen mukaan keskeiset tavoitteet eivät ole toteutuneet: Psykologi- ja kuraattoripalveluiden saatavuudessa on suurta vaihtelua kouluittain ja oppilaitoksittain. Epäselvyyttä ja tulkinnanvaraisuutta on opiskeluhuoltorekistereitten kirjaamiskäytänteiden ja lain tulkintavariaatioiden suhteen. Näitä tulkintaepäselvyyksiä ja epätietoisuutta kouluissa ja oppilaitoksissa on todella paljon siitä, mitä saa tehdä, milloin saa tehdä, miten tätä lakia sovelletaan. Itsekin olen sen kyllä todennut, kun olin tässä töissä rehtorina koulussa muutaman vuoden ajan.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Yhteydenottoja viranomaisiin ja sidosryhmiin on tullut runsaasti, ja siten voidaankin ajatella, että arviointitulokset sieltä Karviltä ja yhteydenotot viranomaisiin tuovat selkeästi esille tarpeen uudistaa oppilas- ja opiskeluhuoltolaki. Siinä on monta kohtaa, mitkä pitäisi korjata tai parantaa, muun muassa yhteisöllisen opiskeluhuollon täsmentäminen. Esimerkiksi yksilökohtaisesta opiskeluhuollosta laissa on säädetty hyvinkin tarkasti, kun taas tästä yhteisöllisestä opiskeluhuollosta on säädetty hyvin yleisellä tasolla. Kun laissa ei ole säädetty riittävällä tarkkuudella yhteisöllisestä opiskeluhuollosta, silloin käy helposti niin, että Opetushallituksen opas ohjaa sellaiseen toimintaan, johon ei ole olemassa normipohjaa.

Opetussuunnitelman mukainen opiskelijahuolto, 6 §, tulisi poistaa, koska laissa ei ole määriteltä, mitä opetussuunnitelman mukainen opiskeluhuolto on, ja nykyisellään kirjaus on omiaan aiheuttamaan pelkkiä epäselvyyksiä. Asiaa ei voida jättää sen varaan, että jokainen opetuksen järjestäjä toteuttaa ja tulkitsee pykälää haluamallaan tavalla ja tarkkuudella.

Opiskeluhuoltoryhmän on voitava olla useamman koulun yhteinen. Meillä on vielä Suomessa noin 380 koulua, joissa on enintään 50 oppilasta, ja olisi paljon käytännönläheisempää ja järkevämpää, että pieniin oppilaitoksiin ja kouluihin voitaisiin perustaa yhteinen oppilaskohtainen opiskeluhuoltoryhmä, eikä niin, että joka ikiseen välttämättä tarvitaan ihan oma.

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoonpanosta on paljon epäselvyyksiä. Samoin moniammatillisen yhteistyön päällekkäisyyksien purkamista tarvitaan. Opetushenkilöstön oikeutta saada opetuksen kannalta välttämättömät tiedot pitää selkeyttää, jotta nämä tiedot oikeasti kulkisivat. Valvontaoikeuden laajentamista pitäisi ulottaa aluehallintovirastolle niin, että sillä on mahdollisuus oma-aloitteiseen puuttumisoikeuteen niin, että se kattaa koko opiskeluhuoltolain alaisen toiminnan.

Käytännössä kouluissa on myöskin ollut suurena epäkohtana se, että ei eroteta sitä, mikä asia kuuluu opiskeluhuoltoon ja mikä kuuluu taas perusopetuslain varjolla olevaan oppimisen ja koulunkäynnin tukeen. Opiskeluhuolto on vapaaehtoinen, oppimisen ja koulunkäynnin tuki on pakollinen — se ei edellytä oppilaan tai huoltajan suostumusta, ja se liittyy siis pedagogiikkaan. Tämä ero ei ole riittävän selkeä, mikä kuuluu opiskeluhuoltoon, mikä kuuluu siihen pedagogiseen puoleen.

Arvoisa puhemies! Tämä laki on aiheuttanut paljon hämminkiä kentällä, ja jotta oppilaat saisivat sen avun, mikä tässä laissa oli ajatuksena, niin on välttämättä joko muutettava, selkeytettävä tätä tai sitten kumottava koko oppilas- ja opiskeluhuoltolaki ja merkittävät tarvittavat pykälämuutokset perusopetuslakiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

16. Lakialoite laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 14 ja 15 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 98/2018 vp Ilmari Nurminen sd ym.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskustelu

21.40 Ilmari Nurminen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä aloitteessa esitän ulkoilu-oikeuden lisäämistä vanhustalvelulakiin, ja jokaisen ihmisen kohdalla hoitosuunnitelmassa arvioitaisiin, millä tavalla tämä ulkoilu-oikeus toteutuisi. Tällä aloitteella on tarkoitus vahvistaa iäkkään perusoikeuksia.

Haluan ensin kiittää kaikkia aloitteen allekirjoittaneita. Noin 50 kansanedustajaa allekirjoitti aloitteen, ja tämä on monen kuukauden työn tuloksena tullut tähän pisteeseen.

Tämä aloite on itselleni siinä mielessä tärkeä, että olen tästä aikoinani myös tehnyt kansalaisaloitteen ennen eduskuntaan tuloani. Aihe on myös monella tapaa ajankohtainen, kun me olemme käyneet täällä paljon keskustelua ikäihmisten hoidosta tällä hetkellä. Aloite haluaa vahvistaa perusoikeuksia, ja näen, että meidän ikäihmistemme hoito on siinä tilanteessa, että nämä ihmiset tarvitsevat vahvempaa lainsuojaa myös tiettyjen perusoikeuksien toteutumiseksi.

Meillä on lähes 50 000 ihmistä ympärivuorokautisessa hoidossa tällä hetkellä, ja merkittävä osa heistä ei pysty pitkälle edenneen muistisairauden, yksinäisyyden tai syrjäytymisen seurauksena ajamaan omia etujaan. Tämän vuoksi ulkoilumahdollisuuksien parantamiseen on puututtava myös lainsäädännöllisesti. THL:n ASLA-tutkimuksen mukaan puolet vanhustalveluiden piirissä olevista iäkkäistä kokee, ettei pääse riittävästi ulkoilemaan, ja ikääntyvien omaisista vain ani harva kokee, että heidän läheisensä pääsevät ulos. Eli kyse on äärettömän isosta perusoikeuksien rajoittamisesta.

Minä olen vahvasti sitä mieltä, että ympärivuorokautisessa hoidontarpeessa olevat ihmiset ansaitisivat oikeuden päivittäiseen ulkoiluun. En halua millään tavalla vastakkainasetella, mutta semmoinen on lailla turvattu esimerkiksi vangeilla. Ulkoilu on ihmisen perusoikeus ja sen pitäisi toteutua kaikkien kohdalla koko Suomessa, ja sen takia tämä lainsäädännön kirjaus olisi perusteltu. Kyse ei ole kuitenkaan vain perusoikeudesta, vaan kyse on asiasta, jolla on suuria terveystalvelutuksia ihan tutkitusti niin mieleen, fyysiseen terveyteen kuin kognitiiviseen suoriutumiseen, ja ulkoilu tukee vahvana osana ihmisen hyvinvointia ja terveyttä. Unohdin tässä kohtaa vielä sanoa, että kyse ei ole missään tapauksessa mistään ulkoilupakosta vaan ulkoilu-oikeudesta, että jokaisella ihmisellä on halutessaan siihen mahdollisuus.

Meidän vanhustalvelutiikan pitkä tavoite on, että ihmiset pystyisivät asumaan mahdollisimman pitkään toimintakykyisinä ja myös autettuina omassa kodissaan. Myös joidenkin kotihoidon asiakkaiden kohdalla mahdollisuudet ulkoiluun voivat olla toimintakyvyn puutteiden vuoksi hyvin rajalliset tai olemattomat, ja jotta myös kotihoidon asiakkaiden oikeus ulkoiluun voisi toteutua, tulisi palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä arvioida mahdollisuudet ulkoilun toteutumiseksi. Ehkä ensivaiheessa ajateltiin, että tämä koskisi ympärivuorokautista hoitoa, mutta tämän aloitteen laadinnassa kuitenkin päädyttiin siihen, että kun me saisimme vahvat kirjaukset palvelutarpeen arvioon ihmisen kohdalla, niin se katkaisi myös vahvemmin kotihoidossa olevat ihmiset, koska me tiedämme, että nyt tällä hetkellä sellaiset ihmiset, jotka ovat kotihoidossa, olivat ennen ympärivuorokautisessa hoi-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

dossa, eli meillä ollaan paljon huonokuntoisempia ja ongelmia on seurannut yhä enemmän myös kotihoidossa.

Ulkoiluoikeuden kirjaaminen lakiin ei välttämättä aiheuta kunnille tai tuleville maakunnille lisäkustannuksia, vaan töiden uudelleenjärjestelyllä, erilaisilla tilaratkaisuilla ja nykyistä tiiviimmällä yhteistyöllä erilaisten järjestöjen kanssa asia olisi mahdollista toteuttaa. Totta kai me tiedämme, kun me olemme käyneet tätä henkilöstömitoituskustelua, että meillä täytyy olla riittävästi henkilökuntaa, niin että tämä on mahdollista toteuttaa, mutta meillä on monia muitakin keinoja, joilla me edesautamme tämän asian toteutumista.

Ehkä keskeistä on, että tämä vahvistaisi ihmisten itsemääräämisoikeutta ja samalla tukisi heidän hyvinvointiaan. Tätä muuten kannattavat laajasti Suomen potilasjärjestöt ja muut kansalaisjärjestöt, ja tämä on itse asiassa valmisteltu yhteistyössä Ikäinstituutin kanssa.

Minä olen koonnut tähän tiettyjä terveysvaikutuksia ja myös talousnäkökulmia helpottaakseni sitä, että usein sanotaan, että ei ole rahaa ja ei ole tutkimustietoa ja niin edelleen — meillä on valtavasti tietoa tämän asian eteenpäinviemiseksi.

Ensinnäkin terveysvaikutuksia: Ulkoilun hyvinvointi- ja terveyshyödyt korostuvat tutkimusten mukaan niillä ihmisillä, joilla on toimintakyvyssä vaikeuksia ja jotka kokevat yksinäisyyttä. Immuunivaste pysyy yllä ja vahvistuu ulkoillessa. Riski tarttuviin ja tarttumattomiin tauteihin pienenee — esimerkiksi muistisairaudet, sydän- ja verisuonisairaudet, keuhkosairaudet, masennus ja niin edelleen. Toimintakyvyn ylläpito ja sen vahvistuminen — niin fyysinen, psyykinen kuin kognitiivinen ja sosiaalinen toimintakyky. Ylipäättänsä elämän mielekkyys ja mielen hyvinvointi. Kaatumisen seurausten vakavuus vähenee. Eliniänodote pitenee. Itsenäisen toiminnan mahdollisuudet paranevat, ja niin edelleen.

Talousnäkökulmasta olen koonnut muutamia seikkoja, koska usein sanotaan, että meillä ei ole varaa tähän. Laskennallisia esimerkkejä meillä on kuitenkin lukuisia:

Ensinnäkin parempi unen määrä ja laatu ilman lääkkeitä ja niiden sivuvaikutuksia, esimerkiksi ilman huimausta; sitä kautta vähemmän kaatumisia ja sitä kautta vähemmän lonkkamurtumia vuodessa. Jos me esimerkiksi voisimme vähentää 3 prosenttia lonkkamurtumissa, niin kun me laskemme, että nyt on yli 6 000 leikattua lonkkamurtumaa vuodessa ja lonkkamurtuman ensimmäisen hoitovuoden keskimääräinen kustannus on yli 30 000 euroa, jos jää laitoshoidon, niin 3 prosenttia vähemmän lonkkamurtumia tarkoittaisi lähes 180:tä lonkkamurtumaa vähemmän vuodessa eli yli 5 miljoonan säästöjä. — Puhemies, oliko tämä 7 minuuttia?

Puhemies Paula Risikko: 10 minuuttia esittely, olkaa hyvä.

Okei, hyvä. Kiitos. — Ja toinen esimerkki, muistisairauden puhkeamisen viivästyminen esimerkiksi yhdellä kuukaudella: Erilaisten tutkimustulosten, muun muassa THL:n tämän uuden kansantaudit ja muistisairaudet -tutkimuksen, mukaan ulkoilu ehkäisee masennusta ja hoitaa masennusoireita ja suuria muistisairauden riskitekijöitä. Muistisairauden keskimääräinen kustannus on 36 000 euroa vuodessa eli noin 3 000 euroa kuukaudesta, ja muistisairauteen sairastuu vuosittain noin 14 500 henkilöä. Eli jos me saamme viivästettyä muistisairauden puhkeamista, ne kustannukset on myös sitten ennaltaehkäisevässä mielessä mahdollista säästää.

Mielenkiintoinen tutkimustulos tuli esimerkiksi Tampereelta kotihoidon asiakkaiden kohdalla: kotihoidossa olevien iäkkäiden sairaalapalveluiden tarpeen väheneminen. Eli arvioitiin, että keskimääräinen kotihoidon kustannus Tampereella oli 91 euroa vuorokaudes-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

sa ilman ateriapalveluita, mutta kotihoidossa kokonaiskustannuksia kasvattaa sairaalapalveluiden laaja käyttö, joka muodostaa yli viidenneksen koko kotihoidon kustannuksista Tampereella. Tämän tutkimuksen mukaan — joka oli Sitran tutkimus — jos me pystymme ehkäisemään näitä kotona tapahtuvia kaatumisia ja muita, ne säästöt ovat isot ja merkittävät, kun mietitään, että koko kotihoidon kustannuksista nämä kaatumiset ja muut sairaalajaksot olivat 20 prosenttia ja tämän Sitran tutkimuksen mukaan kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon hintaero ei ollut enää merkittävä. Tässäkin on niin, että jos me saamme ihmisen omaa toimintakykyä ja ulkoilua ja muuta vahvistettua, me voimme osoittaa näitä säästöjä. Tässä muutamia esimerkkejä.

Aloitteen tarkoituksena on vahvistaa ihmisten itsemääräämisoikeutta. Jos nyt sanottaisiin, että puolet meistä ei pääsisi ulos, vaikka haluaisi, niin onhan se erittäin vakavaa meidän Suomen hyvinvointiyhteiskunnassa. Mielestäni meidän on pakko lainsäädännöllä turvata tämä oikeus meidän jokaiselle kansalaiselle. Siksi tämä aloite on tehty.

21.50 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Nurmiselle tämän lakialoitteen kirjoittamisesta. Vanhukset ansaitsevat pääsyn ulkoilemaan ja nauttimaan luonnosta. Luonnossa oleskelu tekee kokonaisvaltaisesti hyvää meille jokaiselle, olimme paitsi nuoria, vanhoja, vetreitä tai verkkaisia. Hyvän luontosuhteen syntyminen ja erityisesti vanhuksia ajatellen sen ylläpito lisää niin henkistä kuin fyysistä hyvinvointia, ja kenties suurin merkitys on lähiluonnolla, joka tarjoaa helppoja luontoretkeä ja -hetkiä arkiseen elämään. Eli aivan kuten lakialoitteen esittelypuheenvuorossa kuulumme, ulkoilu kuuluu hyvään vanhuuteen.

Muistan hyvin sen, kun olin nuorena tyttönä sairaala-apulaisena Mikkelisissä sijaitsevasa Kyyhkylän kuntoutussairaalassa ja ulkoilin siellä olevien sotaveteraanien kanssa — joko niin, että työnsin heitä pyörätuolissa, tai niin, että kävelimme yhdessä rollaattori apuna tai käsikynkkää menen. Siinä samalla sain kuulla monia mieleen jääneitä tarinoita sodasta ja siitä selviämisestä. Lisäksi Kyyhkylässä tuolloin hyvinä vanhoina aikoina oli tapana kesäiltoina tuoda takapihalle kaikki asukkaat. Osa tuli pyörätuoleissa, ja vaikka sängyisäkin tuotiin nauttimaan raikkaasta ilmastista. Toin usein myös oman hevoseni ja koirani heidän silitettäväkseen, ja nämä olivat sekä minulle että sotaveteraaneille erittäin tärkeitä hetkiä. Tämä oli niin sanottua puutarhaterapiaa, jonka on ihan tutkimuksinkin todettu hyödyttävän hoitokodeissa asuvia ja erityisesti muistisairaita vanhuksia. Puutarhassa oleskelun on todettu parantavan vanhusten unen laatua ja kognitiivisia kykyjä sekä vähentävän hermosuhteisuutta.

Arvoisa puhemies! Usealla 75 vuotta täyttäneellä ulkoilu vähenee toimintakyvyn heikentyessä, vaikka ulkona liikkumisen tarve kyllä säilyy. Luonto, luontokokemukset, eläimet, kasvit ja metsässä tai muissa luontoympäristöissä liikkuminen vähentävät stressiä ja ahdistusta ja parantavat keskittymis- ja koordinaatiokykyä. Säännöllinen ulkoilu virkistää ja rentouttaa mieltä, kehittää tasapainoa ja lihasvoimaa, parantaa liikkumisvarmuutta, antaa mahdollisuuksia omien asioiden hoitamiseen ja ystävien tapaamiseen. Moni vanhus ei liikkumiskyvyn ongelmien, kaatumisen pelon tai yksinäisyyden vuoksi kuitenkaan pääse ulos.

Olen ehdottomasti sitä mieltä, että vanhusten hoivakoteihin ja kotihoitoon tarvitaan enemmän hoitohenkilökuntaa, jotta hoitajat ehtivät täyttää tämän ihmisten perustarpeen. Ulkona liikkuminen lisää selvästi iäkkään toimintakykyä, elämänlaatua ja itsemääräämisoikeutta. Luonnonmukaisilla maisemilla on myös kipua lieventävä vaikutus, koska ne vä-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

hentävät stressiä ja ahdistusta viemällä huomion pois kivusta. Luonnossa liikkuminen on siten myös kustannustehokasta, sillä se vähentää kipulääkkeiden käyttöä ja hoitokustannuksia. Nykyisin vanhustenhuollossa on aivan liian vähän työntekijöitä, eivätkä vanhuksat pääse kodistaan tai hoivakodista ulos, ja tämän seurauksena vanhusten toimintakyky heikenee.

Tänään juuri oli sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemistilaisuus, jossa valiokunnalle kerrottiin Valviran, avin, ministeriön, poliisin ja ammattiliittojen taholta raporttia ajankoh- taisesta vanhustenhuollon hälyttävän huonosta tilanteesta. Ongelmat vanhustenhuollossa johtuvat selkeästi riittämättömästä henkilöstömäärästä, mikä heijastuu välittömästi asiak- kaiden hyvinvointiin. Taustalla on yritysten taloudellinen intressi. Työvuorot on suunnitel- tu joissain paikoissa jopa niin törkeästi, että aamuvuoro päättyy kello 14 ja iltavuoro alkaa kello 14.30. Vanhuksat siis jätetään laitoksiin aivan yksin vuorojen välillä. Sijaiset palka- taan vajaiksi päiviksi, ei kahdeksaksi tunniksi, jolloin vakituinen työntekijä tekee osan päi- västä yksin työtään. Viikonloppujen vuorot suunnitellaan kaikille vajaiksi päiviksi. Sai- raanhoitajille ja lähihoitajille kuuluu hoitotyön lisäksi siivousta, ruuanlaittoa, lattioiden moppaamista ja pyykinhuoltoa, eli heidän työaikansa ei kohdistu koko ajan ihmisiin. Tämä oli niin karmivaa kuultavaa, että tämä on kyllä pian saatava korjattua ja lakiin kirjoitettava sitovaksi hoitajamitoitukseksi seitsemän hoitajaa kymmentä vanhusta kohti ja lisäksi tuki- työtä eli siivousta ja ruoka- ja pyykinhuoltoa tekeville oma mitoituksensa. Nykyisessä van- hustenhuollossamme hoitajilla ei kerta kaikkiaan ole aikaa ulkoilla vanhusten kanssa.

Arvoisa puhemies! Raitis ulkoilma ja liikkuminen meille luontaisessa elinympäristössä ovat hyvän elämän peruspilareita. Ihmisen perusoikeuksiin kuuluu vapaa liikkuminen ja ulkoilu. Silti tällä hetkellä suurella osalla suomalaisista, vanhuksilla, ei ole mahdollisuutta toteuttaa tätä perusoikeutta. Kannatan siis lämpimästi, että toteutetaan tämä edustaja Nur- misen ehdottama lisäys, että palveluiden toteutuksessa on turvattava iäkkään henkilön mahdollisuudet riittävään päivittäiseen ulkoiluun sekä liikkumiseen kodin tai hoitolaitok- sen ulkopuolella.

21.58 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi edustaja Nurmisen aloitetta, ja itse asiassa aloite on hyvinkin ajankohtainen monessakin mielessä. Ajankohtainen siksi, että ministeri on kertonut, että vanhuspalvelulain osalta ja yleensäkin vanhus- ten hyvinvoinnin osalta on aloitettu uusi työ, jolla on tarkoitus uudistaa lakia vastaamaan vanhusten tarpeita. Tämä, jos mikä, on yksi asia, joka tässäkin kokonaistyössä tulisi ottaa huomioon, siis se, miten ikäihmiset saavat mahdollisuuden ulkoiluun ja liikuntaan niin koti- hoidossa kuin tietenkin myöhemmin myöskin ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä.

Itse asiassa jo joitakin vuosia sitten olemme saaneet hyvin kannustavia tuloksia siitä, että vanhusten lihaskuntaa kun parantaa, niin saamme sitä kautta myöskin lisää toimintakykyä ja mahdollisuutta jatkaa esimerkiksi kotona asumista pidempään. Aivan kuten edustajat jo aikaisemmin kertoivat, muun muassa kaatumiset vähentyvät lihasvoiman parantuessa, ja myöskin tasapaino paranee sitä kautta. Ei siis ole enää naurun asia, kun patistamme tai mahdollistamme ikäihmisille myöskin kuntosaliharjoittelun. Joitakin vuosia sitten se tun- tui jopa vähän kummalliselta, ja olimme tottuneet, että kuntosaliharjoittelu oli enemmän ehkä nuorten ihmisten liikuntaharrastus, mutta hyvissä hoivayksiköissä panostetaan nykyi- selläänkin vanhusten lihaskunnan parantamiseen. Tiedämme, että esimerkiksi vahvat rei- silihakset ovat erityisesti ikääntyville myöskin hyvän terveyden edistäjä. Sillä, että lihas- kunto on kunnossa, on jopa yhteys sydänterveyteenkin. Sen vuoksi, jos haemme säästöjä ja

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

vanhusten ja ikäihmisten hyvinvointia, meidän pitäisi nimenomaisesti ennaltaehkäisevästi panostaa liikuntaan ja ulkoiluun.

No, kuten edustaja Taavitsainen tuossa aikaisemmin totesi, tämä on ajankohtainen aihe senkin vuoksi juuri tänään, että sosiaali- ja terveysvaliokunta sai tänään ison joukon asiantuntijoita kuultavakseen vanhustenhuollon ajankohtaistilanteesta, ja hyvät edustajat, se mitä valiokunnassa kuulimme, oli järkyttävää kuultavaa.

Oikeastaan olen tiennyt vanhushoivan tilanteen ja erilaiset siellä tapahtuvat epäkohdat, mutta tämän päivän kuulemisessa minua kyllä vielä järkytti moni asia. Esimerkiksi tämä, mitä edustaja Taavitsainenkin esille toi, että meillä on yksiköissä, useammassa yksikössä ja useamman palveluntuottajan toimenä, ollut säännönmukainen hoitotyövuorojen pilkkominen niin, että vaikka sijaiseksi palkattu tulee tekemään lyhyemmän vuoron kuin alun perin oli ajateltu ja listaan kirjoitettu hoitajan työvuoron pituudeksi, ja säännöllisesti esimerkiksi viikonloppuisin työvuoroja on lyhennetty minimiin.

Minimi on aikaisemmin tarkoittanut minulle sitä, että päällekkäistä työaikaa ei jää yhtään. Eli kun aamuvuoro vaihtuu iltavuoroon tai iltavuoro yövuoroon, niin yleensä on tarpeen vaihtaa hoitajien kesken muutama sana asiakkaiden kunnosta, siitä, mitä on vuoron aikana tapahtunut, mitä hoitoja pitää ottaa huomioon, mitä lääkkeitä pitää ottaa huomioon, ja ehkä joku omainen on vielä tuonut viestiä, ja jos työvuorot on kirjoitettu niin, että toisen työvuoro alkaa samalla hetkellä kuin toisen loppuu, niin tällainen vuoronvaihto ei ole ollut mahdollista tai se on jäänyt itse asiassa hoitajien omalle vastuulle niin, että he ovat sitten tulleet vähän aikaisemmin tai lähteneet vähän myöhässä. Mutta nyt uusi ilmiö on se, että ennen kun toisen työvuoro alkaa, niin jo edellinen työvuoro loppuu — ja aivan oikeasti nämä ihmiset jätetään sinne yksikköön ilman yhtään työntekijää. Mitä vain voi tapahtua puolen tunnin, tunnin aikana, aivan mitä vain. Tämä on niin edesvastuutonta, että sellaisen yksikön ei saisi antaa yhtään hetkeä enää jatkaa, joka näin toimii, eikä sellaisen palveluntuottajan, joka näin toimii. Systemaattisuudesta kertoo vielä jopa se, että lähiesimiehet, jotka siis tekevät näitä työvuorolistoja, eivät ole saaneet viedä niitä käytäntöön, vaan kaikki työvuorolistat hyväksytetään ylemmällä aluejohdon tasolla, jossa sitten on tehty vielä lisä-karsintoja.

Tämä viesti tuli meidän valvovalta viranomaiselta, joten se, mitä tässä nyt sanon, on täyttää totta, ei kuulopuheita, ei jonkun sattumalta kertomaa, vaan valvovan viranomaisen viesti. Viesti oli myöskin se, että kaikki ilmoitukset, joita esimerkiksi avit ovat saaneet, ovat olleet poikkeuksetta tosia. Ei siis ole tullut ainuttakaan turhaa ilmoitusta. Tämä on kyllä hyvin huolestuttava viesti.

Viestiä tuli myöskin siitä, että vanhuksemme ovat aliravittuja, kun hoitohenkilöstöllä ei ole aikaa auttaa heitä esimerkiksi syömisessä, tai sitten myöskin ravintoa ollaan karsittu niin, että vanhukset kärsivät jopa aliravitsemuksesta.

Tässä kontekstissa toki tämä liikunta tuntuu siltä, että miten ihmeessä me saamme vielä tänne tämän liikunnan tärkeän paletin, jos olemme näissä perusasioissa näin huonolla jamalla. Sen vuoksi onkin tärkeää, että tässä todella ryhdytään pikaisiin toimiin, ja toivon, että tämä edustaja Nurmisen hyvä aloite tulee huomioitua osana sitä kokonaisuutta.

22.05 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Itsekin olin kuulemassa poliiseja, Valviraa ja muita, ja tosiaan täytyy vielä sanoa, että siellä sovittiin, että kokouksen tiedot ovat avoimesti käytettävissä, että se ei ollut virallinen kokous. Täytyy sanoa, että itsekin olen vieläkin hyvin järkyttynyt niistä tiedoista, mitä meidän valvovat viranomaiset ja poliisi ja

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

muut toivat esille meidän tämän hetken vanhustenhoidon tilanteesta. Siinä mielessä nämä työvuorojen väärinkäytöt, aliravitsemus ja kaltoinkohtelut kyllä ovat äärettömän huolestuttavia, ja jos viranomaiset tekevät ilmoituksia ja kehotuksia näistä muutamista yhtiöistä, niin he saavat vastaansa lakimiesarmeijan, jonka kanssa he käyvät keskustelua. Siinä kontekstissa olen ehdottomasti sitä mieltä, että nämä epäkohdat, kaltoinkohtelut, kaikki nämä voitontavoittelun lieveilmiöt, pitää ensisijaisesti kitkeä pois, ja kun ne ovat kunnossa, voidaan lähteä vahvistamaan näitä perusoikeuksia.

Ymmärrän, että tässä kontekstissa, kun tilanne on näin hälyttävä tietyiltä osin, tämä on ehkä mahdotontakin toteuttaa. Kuitenkin haluan uskoa, että kun nämä saadaan korjattua — ja nämä on pakko saada korjattua — tulevaisuudessa tämä on pitkän aikavälin tavoite, jolla me vahvistamme ihmisten itsemääräämisoikeutta, kun me vahvistamme oikeutta päästä ulos. Haluankin tässä roolissa myös kiittää niitä järjestöjä, jotka pitkälti tällä hetkellä mahdollistavat monille iäkkäille ulospääsyn, koska henkilökuntaa ei yksinkertaisesti ole ja omaisia ei kaikilla ole ja monilla ei ole mahdollisuutta.

Uskon ja toivon, että tämä saadaan tulevaisuudessa eteenpäin. Tällä on paljon positiivisia vaikutuksia. Meille ehkä itsestäänselvyyttä on, että me lähdemme tästä ulos, mutta niin monelle se ei ole itsestäänselvyys.

22.07 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Haluan vielä sanoa sen, että me täällä ikään kuin ulkopuolella olevat ihmiset emme ole ollenkaan ainoita, jotka haluavat tätä ulkoilua, vaan nimenomaan vanhukset itse toivovat sitä ulos pääsemistä ja ulkoilua. Hyvin monet heidän etujärjestöistään, elikkä erilaiset eläkeläisjärjestöt, potilasjärjestöt, sosiaali- ja terveysalan järjestöt, ovat tuoneet tämän tarpeen esille, aivan niin kuin edustaja Nurminen on tässä kertonut. He ovat huomauttaneet siitä, että suljettuna sisätiloihin, ilman mahdollisuutta ulkoilla turvallisesti ja tuetusti, ei ole arvokasta vanhuutta. Se, miten me voimme tarjota meidän vanhuksille arvokkaan vanhuuden, lähtee kyllä tästä talosta ja lainsäädännöstä. Sen pitää olla tiukkaa, ja lain rikkomuksista pitää tulla kovat sanktiot ja rangaistukset.

Kyllä olin hyvin hämmästynyt siitä, kun tänään kuulumme asiantuntijoita ja valvovaa viranomaista, miten suuri ero meillä on terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimijoiden välillä. He kertoivat, että terveydenhuollon toiminnassa, kun he antavat huomautuksen jostakin epäkohdasta, jos ei asia ole kunnossa, niin sieltä tulee yleensä hyvin asiallinen vastaus, jossa kerrotaan, että he korjaavat tämän epäkohdan välittömästi. Mutta nyt täällä sosiaalihuollon puolella, mihin kaikki meidän vanhusten hoivayksiköt kuuluvat, ei ollenkaan kunnioteta edes valvovaa viranomaista, vaan aletaan vänkyttämään vastaan ja kiistämään valvovan viranomaisen näkökohtia tai huomautuksia. Siellä laitetaan yrityksen lakimiehet asialle kirjoittamaan vastineita, joissa kaikki tyrmätään niin, että valvova viranomainen on väärässä. Mikä näihin tehoaa? Miten saadaan ne edes tottelemaan ja noudattamaan tässäkin salissa säädettyjä lakeja? Elikkä kun toivon, että tuleva eduskunta sitten säättää myöskin edustaja Nurmisen tekemän kohdan vanhuspalvelulakiin, niin se valvonta ja lakien noudattaminen pitää sanktioida niin, että jos ei noudateta, tulee kunnan rangaistukset.

22.10 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Jäi vielä sanomatta, että me tiedämme, että jo kolmen päivän vuodelepo ja vuodehoito, ja kaikki päivät sen päälle, heikentää merkittävästi ihmisen kävelykykyä mutta myöskin lihaskunto alkaa heiketä. Yhä edelleen valitettavasti, kun ikäihminen tarvitsee jonkin sairauden takia erityistä hoitoa, moni heistä tu-

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

lee makuutetuksi niin kauan, että kunto ja kävelykyky alkavat heiketä, ja kun he sitten palaavat kotiin tai hoivayksikköön, niin vaikka me puhumme kyllä kuntouttavasta työtteestä, niin aidosti siellä ei ole aikaa niin paljon kuin tarvittaisiin, jotta kävelykyky palautuisi, jotta lihaskunto voimistuisi ja vahvistuisi.

Olen paljon miettinyt tätä kuntouttavaa työtettä: Se ei ole pelkästään sitä, että aamulla ollaan varmistamassa, että ikäihminen itse omilla lihasvoimillaan nostaa itsensä sängystä ylös ja vaikka nousee sängystä seisomaan. Se on sitäkin, mutta ison osan siitä pitäisi olla myöskin lisäävää ja pitempikestoista kuntoutusta. Yksi hyvä kuntoutus on esimerkiksi lähteä kävelylenkille, kävellä pieni pätkä, ottaa mukaan vaikka se pyörätuoli, jossa sitten voi levätä, ja tarvittaessa voi sitten vaikka jatkaa loppumatkaa sen turvin, jos omat voimat eivät enää riitä. Mutta tämä kaikki vaatii kyllä aikaa. Se vaatii aikaa henkilöstöltä, ja nykyisellään se tapahtuu myöskin pitkälti muiden kuin tämän hoitohenkilöstön tuella.

Minusta on vähän surullinenkin asia, että meillä koulutetut hoiva-alan ammattilaiset tekevät kyllä paljon esimerkiksi vaikka pyykinhuoltoa; sille heillä kyllä on aikaa mutta ei tälle elintärkeälle toimintakyvyn ylläpitämiselle, liikunnalle, yhteiselle ikään kuin vapaa-ajan vietoille, missä olisi aika hyvä vaihtaa ajatuksia tämän ikäihmisen kanssa, kuulla hänen omia mielteitään ja ajatuksiaan esimerkiksi vaikka yksinäisyydestä, terveydestä, ehkä myöskin sairaudenpeloista ja muista. Tämän pitäisi olla osa sitä hyvää hoivaa, hoitoa ja kuntoutusta, mutta valitettavasti meillä on siinä vielä työtä tehtävänä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

17. Lakialoite laiksi varhaiskasvatustalain 43 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 100/2018 vp Satu Taavitsainen sd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

22.14 **Satu Taavitsainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Tällä lakialoitteella kielletään taloudellisen voiton tuottaminen yksityisen tuottamassa lasten varhaiskasvatuksessa ja ylipäätään varhaiskasvatuksessa.

Meille suomalaisille on selvää, etteivät koulut voi tehdä voittoa. Lasten kustannuksella ei tehdä rahaa. Perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisen koulutuksen laissa ja vapaan sivistystyön laissa on selkokielisesti sanottu, että ”koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi”, mutta kaikkein pienimpien, alle seitsemänvuotiaiden lasten kohdalla, heidän varhaiskasvatuksessaan, voiton tavoitteleva on mahdollista.

Laadukas, hyvin suunniteltu ja toteutettu varhaiskasvatus tukee lapsen yksilöllistä kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Laadukas varhaiskasvatus muodostuu kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudesta, jolloin voidessaan hyvin lapsi oppii ja kehittyy. Laadukas varhaiskasvatus tukee lapsen oppimisvalmiuksia peruskoulua varten. Varhaiskasvatus

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

on jokaisen lapsen oikeus ja tärkeä osa lasten koulupolkua. Sen vuoksi voitontavoittelun kieltä pitää ulottaa myös varhaiskasvatukseen.

Arvoisa puhemies! Suomen tulevaisuuden kannalta kaikkein tärkein tehtävämme on lasten laadukas hoitaminen, kasvattaminen ja kouluttaminen. Yksityisten, voittoa tavoittelevien yritysten ylläpitämissä päiväkodeissa ei aina pystytä hoitamaan lapsia laadukkaasti. Pahimmillaan henkilökunnan on vaikea huolehtia edes siitä, että lapsilla on riittävästi ruokaa ja kuivat vaipat. Ongelmat johtuvat siitä, että yritykset eivät palkkaa riittävästi henkilökuntaa. Henkilöstövaje on suunnitelmallista toimintaa, jolla pyritään minimoimaan yrityksen menot ja maksimoimaan yrityksen voitot. Tämä on seurausta siitä, että laissa on sallittu taloudellisen voiton tavoittelu.

Suomeen ovat syntyneet varhaiskasvatuksen markkinat, jotka toimivat liiketaloudellisin perustein. Kehitys on vaarallinen ja uhkaa Suomen sosiaalista eheyttä. Lasten oikeuksia heikosti turvaava lainsäädäntö voimakkaasti laajentuvien varhaiskasvatuksen markkinoiden kanssa on luonut pahan yhtälön. Yksityisten, voittoa tavoittelevien yritysten ylläpitämät päiväkodit herkästi purkavat lapsen hoitosopimuksen, jos lapsi tarvitsee erityistä tukea tai jos lapsen ruoka-aineallergia vaatii erityisiä poikkeusjärjestelyjä. Yritys ei voitontavoittelussaan halua mitään ylimääräisiä kuluja. Tämä ei ole lapsen edun mukaista. Tämä on syrjintää ja eriarvoisuutta. Vallitsevan tilanteen korjaamiseksi esitän tässä lakialoitteessani, että lisätään varhaiskasvatuslain 43 §:n 2 momenttiin 5 kohta: ”Palveluntuottaja ei saa tuottaa varhaiskasvatusta taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.”

Arvoisa puhemies! Vaikka hoidon laatu ei vastaa varhaiskasvatuksen laatumääritelmiä, silti suuri osa yksityisistä päiväkodeista perii perheiltä ylimääräistä maksua kunnan myöntämän palvelusetelin päälle — eli vaikka hoidon laatu ei vastaisi varhaiskasvatuksen vaatimuksia. Juuri tänään luin uutisen, että yksityinen Touhula-päiväkoti perii vanhemmilta yli 400 euroa vuodessa ekstraa eivätkä vanhemmat ja Kuopion kaupunki tiedä miksi. Uutisessa todettiin, että tarvetta penkoa asiaa on. Niin minustakin. Kaupungin virkamies totesi, ettei ole havainnut Touhulan toiminnassa eroa, joka osoittaisi lisämaksun tarpeen.

Esperi Caren vanhustenhoivayrityksen hallituksen puheenjohtaja on myös Touhula-päiväkotiyrityksen hallituksen puheenjohtaja. Toimintatavat ovat yhtenäiset ja selkeästi johdon ohjeistamat. Lounais-Suomen aluehallintovirasto on aivan äskettäin antanut Touhulalle huomautuksen asiakaspaikkojen mitoitusta sekä toiminnan turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevien säännösten puutteellisesta noudattamisesta. Nämä ongelmat ovat erittäin vakavia ja aluehallintovirasto on aivan syystä puuttunut niihin. Näissä voittoa tavoittelevissa yksityisissä päiväkodeissa henkilöstöllä on pienemmät palkat, keittäjiä ja siivoojia palkataan vähemmän kuin julkisella puolella ja heidän tehtäviään kasaantuu lastentarhanopettajille ja lastenhoitajille. Tämä aika on poissa läsnäolosta lasten kanssa. Minusta nämä kaikki kuulostavat aivan samalle kuin se, mitä äsken keskustelimme liittyen vanhustenhuoltoon.

Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksessä vuodelta 2017 on arvioitu yksityisiä varhaiskasvatuspalveluja. Voittoa tekevät yritykset säästävät muun muassa henkilöstökuluissa siirtämällä keittiö- ja siivoustehtäviä lastentarhanopettajille ja lastenhoitajille ja muulle hoito- ja kasvatushenkilöstölle. Suuret kansainväliset pääomasijoittajien omistamat päiväkodit ovat vallanneet markkinoita ja tahkoavat suuria voittoja. Voitot tulevat verorahoittamme, koska kunnat maksavat yksityisen varhaiskasvatuksen käytännössä lähes kokonaan palvelusetelin ja yksityisen hoidon tukena — siis verorahoilla tehdään taloudellista voittoa, miljoonavoittoja.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Ennen vanhaan yksityiset päiväkodit olivat pieniä, usein voittoa tavoittelemattomien yhdistysten ylläpitämiä. Niitäkin onneksi vielä on, mutta nykyään Suomi on keskellä päiväkotibisnestä, ja kuntien valvonta ei toimi, vaikka kunnilla on vastuu yksityisten päiväkotien valvonnasta. Kuntien lakisääteinen tehtävä on huolehtia, että yksityisissä varhaiskasvatuksen toimipaikoissa toimintaympäristö ja siellä annettava varhaiskasvatus vastaavat varhaiskasvatukselle asetettuja vaatimuksia ja lakia.

Helsingin Sanomien kyselyssä tammikuussa 2017 pyydettiin kokemuksia päivähoidosta ja etenkin havaintoja resurssipulasta. Yli 500 vastaajasta kriittisimpiä olivat varhaiskasvatuksen ammattilaiset. He sanoivat, että kiire on kasvanut ja paikkoja on ylitetty jo pidempään. Säästöjen seurauksina levottomuus, konfliktit ja itku ovat lisääntyneet. Aikaa lapsille on liian vähän. On meteliä, uupumusta ja levottomuutta.

Arvoisa puhemies! On kyse pienille lapsille tarkoitetusta peruspalvelusta, ja tämä nykyinen tilanne on kestämaton. Voimassa oleva varhaiskasvatuslaki sallii yrityksille aggressiivisen voitontavoittelun, millä on monenlaisia seurauksia lasten hyvinvointia alentavasti. Sen vuoksi lakia on korjattava ja taloudellisen voiton tavoittelu pitää kieltää.

Meidän on palattava ajassa taaksepäin, tammikuuhun 1973. Silloin annettiin ensimmäisen kerran laki lasten päivähoidosta. Sen 23 §:ssä kerrotaan, että päivähoitoon annettavan valtionosuuden saamisen ehtona on, että päiväkotia ei ylläpidetä taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Tuolloin pääministerinä oli SDP:n Kalevi Sorsa.

22.23 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Reilu vuosi sitten, kun itse mietin päiväkotia lapselleni, havahduin siihen, että markkinoinnilla ja mielikuvamainonnalla on melkoinen sija nykyisessä päivähoitomaailmassa. Oli tarjolla urheilupäiväkotia, musiikkipainotteista päiväkotia, kielisuihkupäiväkoteja, mutta kun sitten tutustuin vähän tarkemmin siihen, mitä näiden mielikuvien ja markkinoinnin takana oli, niin havahduin siihen, että aivan tavallisen päiväkotityksikön, joka ei mainostanut itseään minkäänlaisena erityispäiväkotina, tiloissa oli esimerkiksi iso liikuntasali, jossa päivittäin päiväkodin lapset pääsivät liikkumaan ja kehittämään taitojaan, mutta urheilupäiväkotina itseään mainostaneessa päiväkodissa ei ollut samanlaisia tilamahdollisuuksia. Jäin oikeastaan miettimään, kuinka paljon olemme menneet jo päiväkotimaailmassakin mielikuvien, mainonnan ja markkinoinnin kautta tekemään ratkaisuja ja päätöksiä.

Kuulimme tänään tuossa aikaisemmin mainitsemaani tilaisuudessa myöskin päiväkotien osalta viestiä, ja kyllä yksi huolestuttava asia oli se, että kun esimerkiksi henkilöstömitoituksesta oli lähdetty palveluntuottajan kanssa puhumaan, niin useamman viesti oli ollut se, että he eivät voi tehdä parannuksia esimerkiksi henkilöstön osalta tai laadun osalta, ellei ensin tuoteta voittoa. Ymmärrän sen ajatuksen noin niin kuin yleisesti, mutta kyllä minusta on huolestuttavaa, jos peruslaatu ei vastaa käsityksiämme hyvästä varhaiskasvatuksesta. Silloin on pielessä jo joku oleellinen asia, jos ikään kuin peruslaatua heikentämällä pitää lähteä hakemaan voittoja. Ehkä juuri tämän vuoksi onkin tärkeää, että me mietimme, miksi aikoinaan esimerkiksi peruskoulutuksessa on tällainen voitontavoittelu kielletty ja mikä ero siinä on varhaiskasvatukseen. Ei varmastikaan eroa ole.

Aivan kuten edustaja Taavitsainen totesi, henkilöstö on suurin kuluerä ja siitä säästetään ensin — palkataan henkilöstöä, joka on kokematonta, ja maksetaan alhaisempaa palkkaa kuin alalla yleisesti — ja sen vuoksi henkilöstö vaihtuu tiuhaan, ja se, että henkilöstö vaihtuu tiuhaan, väistämättä vaikuttaa myöskin lapsiin ja lasten hyvinvointiin. Ja ensisijaisesti pitäisi kaikessa tässä kysymys olla lapsista ja lasten hyvinvoinnista.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

22.27 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kannatan lämpimästi tätä edustaja Taavitsaisen lakialoitetta taloudellisen voiton tavoittelun kieltämiseksi varhaiskasvatuksessa. Tämä on myös sinällään tärkeä arvokeskustelu, koska tänä päivänä yhä enemmän kaikki on kaupan ja me olemme markkinoilla ja tällainen markkinalogiikka on valloillaan. Me olemme tänäänkin paljon puhuneet esimerkiksi vanhustenhuollon osalta näistä ongelmista, ja minun mielestäni on tärkeää, että me nostamme myös tämän varhaiskasvatuksen nyt keskusteluun ja mietimme niitä ratkaisuja. Tässä on erittäin tärkeä ja hyvä ratkaisu — varsinkin tulevaisuudessa, koska tämä ala kuitenkin kasvaa koko ajan, ja näin pystytään jo ennakoivasti puuttumaan näihin.

Ehkä keskeistä on mielestäni se, että yksityistäminen uhkaa varhaiskasvatuksen laatua. Edustaja Taavitsainen otti tämän Puolangan kunnan esimerkin, ja tietysti se voi pahimmillaan johtaa samankaltaisten kuntien vähän samanlaisiin päätöksiin, ja niitä tietysti pitää ehkäistä. Tällä hetkellä kuitenkin vasta noin 20 prosenttia varhaiskasvatuksesta on yksityisellä, eli aika pieni osa, mutta kuitenkin nämä markkinat ovat jo hyvin keskittyneet ja sitä kautta myös voitonäkymät ovat varsin hyvät. Löysin ainakin muutaman asiantuntijaläusunnon tähän liittyen. Eli hyvin samoja elementtejä kuin vanhustenhoidon keskustelussa on ollut esillä.

Myös Tuomas Kurttila, lapsiasiainvaltuutettu, on ottanut asiaan kantaa. Lyhyesti hänenkin kannanottojaan luin, ja hän nimenomaan korostaa lasten eriarvoisuuden kasvua ja sitä, että jokaisella lapsella tulisi olla oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Valitettavasti omastakin mielestäni hallituksen päätös rajata oikeutta kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen koskee varsinkin näitä perheitä, joissa äiti on kotona, ja esimerkiksi vielä erityisesti vaikka maahanmuuttajataustaisia perheitä, koska monen äidin koulutus ja työmarkkina-asema ovat heikkoja ja kielitaito vähäinen ja sitä kautta tällainen sukupolvia jatkuva asia saattaa myös periä ja vaikeuttaa.

Ylipäänsä pitäisi miettiä, miksi taloudellisen voiton tavoittelu on tehty mahdolliseksi varhaiskasvatuspalveluissa. Kuitenkin laistakin meillä on vähän erilaisia kirjauksia, minkä takia tämä on ollut mahdollista. Ja onko tämä oikein? Yrittäjät toimivat kuten laki mahdollistaa. He eivät toimi väärin, mutta valtiona Suomi ei toimi viisaasti ajatellen kansakunnan eheyttä ja lasten oikeuksia.

Tässä lyhyet kommentit tähän tärkeään asiaan.

22.30 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos näistä puheenvuoroista edustajakollegoille ja kiitos kaikille lakialoitteen allekirjoittajille.

Haluaisin muistuttaa meitä siitä, mitä Nobel-voittaja Bengt Holmström sanoi käydessään täällä eduskunnassa puhumassa meille maaliskuussa 2017. Hän totesi, että yksityisen sektorin opit eivät sovellu julkiselle sektorille. Eli yksityisen sektorin opit eivät sovellu julkiselle sektorille, totesi Nobel-voittaja tässä juhluennossaan meille kansanedustajille. Hän korosti erityisesti koulutuksen tärkeyttä ja merkitystä, ja hän myös muistutti siitä, että Suomessa julkinen sektori toimii hyvin.

Meillä täällä eduskunnassa ei pitäisi siis olla mitään estettä sille, että muutamme varhaiskasvatuksen suunnan takaisin sen alkuperäiselle eli julkiseksi peruspalveluksi, julkisen tuottamaksi, voittoa tavoittelemattomaksi peruspalveluksi. Nämä epäkohdat ja harha-askleet, mitä nyt on sitten astuttu varhaiskasvatuksessa, on meidän tehtävämme täällä eduskunnassa korjata ja kehittää varhaiskasvatuksen laatua ja näin palauttaa vanhempien ja lasten luottamus tähän tärkeään palveluun. — Kiitos teille.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

18. Lakialoite laiksi metsästyslain muuttamisesta

Lakialoite LA 102/2018 vp Antti Kurvinen kesk ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

22.32 **Antti Kurvinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä lakialoitteella esitetään metsästyslain 2 lukuun uutta, 19 a §:ää. Uudessa 19 a §:ssä säädettäisiin, että lain muiden säännösten estämättä riistaeläimen pyytäminen ja tappaminen olisi mahdollista sellaisessa hätävarjelu- tai pakkotilassa, jossa riistaeläin hyökkää ihmisen tai kotieläimen kimppuun tai tulee ihmisten tai kotieläinten lähettyville ja välittömästi uhkaa ihmisten tai kotieläinten turvallisuutta. Välitöntä uhkaa ja vaaraa arvioitaessa otettaisiin huomioon tilanteen pakottavuus sekä muut olosuhteet tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Tällä lakimuutoksella varmistettaisiin, että erityisesti suurpetojen, kuten ahman, ilveksen tai suden, tullessa uhkaavasti ihmisten asuntojen pihoiille ja muille lähistöille, kansalaisella olisi selkeästi oikeus puolustaa itseään, perheenjäseniään ja kotieläimiään, kuten vaikkapa aitauksessa olevaa tuotantoeläintä tai pihassa kytkettynä olevaa koiraa. Samoin esitettävä lakimuutos varmistaisi, että muun riistaeläimen, esimerkiksi hirven, metsästyksen aikana tapahtuvassa suurpedon yllättävässä hyökkäyksessä metsästyskoiran kimppuun metsästäjä saisi puolustaa omaa kotieläintään ilman tarpeetonta huolta mahdollisista seurauksista.

Tämän uuden säännöksen nojalla tapahtuneesta riistaeläimen pyytämisestä ja tappamisesta tulisi metsästyslain mukaisesti ilmoittaa saalisilmoituksena sekä tehdä ilmoitus poliisille tai Rajavartiolaitokselle. Toimivaltaiset viranomaiset tutkisivat aina pakottavassa tilanteessa tapahtuneen pyytämisen ja sen, ovatko olosuhteet olleet hätävarjelu- ja pakkotilamaiset. Mikäli riistaeläimen kaataminen todetaan tapahtuneeksi sellaisissa oloissa, jotka eivät vastaa uutta 19 a §:ää, seuraavat tästä normaalit rikosoikeudelliset seuraamukset.

Arvoisa puhemies! Meillä on nyt jo tällä hetkellä rikoslaissa, rikoslain 4 luvussa, yleiset säännökset hätävarjelu- ja pakkotilatilanteista, ja nämä mahdollistavat periaatteessa suurpedon tai muun riistaeläimen tappamisen siinä tilanteessa, jossa välitön vaara uhkaa. Tällä perusteella jonkin verran onkin tilanteissa, joissa on kotieläimen tai metsästyskoiran kimppuun käyty ja sitten on ammuttu tällainen susi tai muu peto, esitutkintoja päätetty ja syyttämättäjäyttämispäätöksiä tehty näiden yleisten rikoslain pakkotilasäännösten nojalla, mutta kuitenkin kun kysymys on yleisistä pakkotilapykälistä, säännösten merkitys on epäselvä ja vastuuvapausperusteiden kriteerit ovat väljät.

Joka tapauksessa, kun operoidaan näillä rikoslain yleisillä pakkotilakohdilla, kokonaisarvio tehdään aina kerrallaan, ja voisi sanoa, että aina silloin metsästäjä on vähän niin kuin löysässä hirressä, kun arvioidaan, tuliko se susi todella sen hirvikoiran kimppuun vai ei ja

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

oliko se todella sellainen tilanne, että se susi tai muu peto olisi kohta raadellut ne lampaat tai naudat siellä pellolla. Arviointi tehdään yleensä syyttäjän harkinnassa, ja niin kuin hyvin tiedetään, epäilystä metsästysrikoksesta tulee käytännössä hyvin raskaita seurauksia aseluvan haltijalle. Jos harrastaa metsästystä, jos elää maaseudulla, missä on iso osa sillä, että liikutaan metsässä ja pyydetään riistaa, niin on erittäin rankka seuraamus, jos menettää ne harrastuksen ja osittain ehkä elinkeinon ja elämäntavankin välineet eli aseet. Näenkin, että metsästäjien ja muiden maaseudulla asuvien oikeusturva edellyttää lainsäädännön täsmentämistä. Tämän aloitteen hyväksymisen jälkeenkin sovellettaisiin toki tarvittaessa myös näitä rikoslain yleisiä pakkotila- ja hätävarjelukohtia.

Puhemies! Tämän aloitteen taustanahan on erityisesti susikannan räjähdysmäinen kasvu viime vuosina joka puolella Suomea. Uusia havaintoja tulee koko ajan. Suomessa on ollut vuodesta 2005 lähtien hoitosuunnitelma susikannalle, ja ihan tämän hoitosuunnitelman mukaan kanta on lähtenyt nousuun. Ja vahvoja epäilyksiähän on siitä, että nämä susimäärät Suomessa eivät ole ihan kohdallaan, vaan vieläkin isommista määristä puhutaan, kuin mitä viralliset arviot ovat.

Kaikista huolestuttavinta on niin sanottu pihasusi-ilmiö, jossa petoja liikkuu ihmisasukseen lähistöllä vailla pelkoa. Tällaiset pihasudet ovat käyttäytyneet aggressiivisesti ihmisiä kohtaan muun muassa muristen ja esitellen hampaitaan. Nämä pihasudet ovat myös tappaneet useita tuotantoeläimiä ja koiria. Pohjanmaalla erityisesti viimeisen parin vuoden aikana tämä ilmiö on voimistunut, ja erityisesti turkistilat ovat kokeneet kovia vahinkoja, kun siellä nämä pihasudet ovat turkiseläimiä tappaneet.

Arvoisa puhemies! Tämä susien määrän lisääntyminen uhkaa horjuttaa maaseudulla asuvien ihmisten lainkuuliaisuutta ja luottamusta koko yhteiskuntaan. On kestävätilanne, että ihmiset joutuvat kuljettamaan lapsensa kouluun peläten susia, ja on myös kohtuutonta, ettei ole varmuutta siitä, että jos peto on tulossa kohti omaa eläintä tai pyörii siellä pihalla, missä lapsia liikkuu, voiko sellaisen häiriöeläimen lopettaa vai ei. Se on kohtuutonta, ja tällainen selkeyttäminen lakiin olisi tarpeen. Tahdon huomauttaa, että Ruotsin metsästyslaissa on tällainen vastaava pykälä, jaktförordningenin 28 §, joka mahdollistaa juuri tällaisen petoeläimen ampumisen, lopettamisen siinä kohtaa, kun se uhkaa eläintä tai ihmistä.

Arvoisa puhemies! Elämme vaalikauden viimeisiä viikkoja, ja yritin sinnikkäästi tuossa kuluneen syksyn ja talven aikana saada tähän yli sata kansanedustajaa allekirjoittamaan — valitettavasti tämä projekti ei onnistunut, ja 62 allekirjoitusta sain tähän — ja kun tiedetään, että tässä on muutama viikko jäljellä, ja tiedetään eduskunnan niin sanotut herrasmiessäännöt, niin todennäköistä on, että tämä aloite valitettavasti raukeaa. Toivon kuitenkin, että maa- ja metsätalousvaliokunta käsittelee tämän aloitteen vakavuudella ja keskustelisi maa- ja metsätalousministeriön kanssa siitä, voisiko jotakin valmistelutoimenpiteitä tässä kuitenkin käynnistää. Tämähän ei kovin merkittävä muutos ole, ja kun Ruotsista haetaan esimerkkiä, niin on varmasti tasapainossa myös meidän Euroopan unionin velvoitteitemme kanssa. Joka tapauksessa toivon, että maa- ja metsätalousministeriö perehtyy tähän lakialoitteeseen ja tuleva hallitus ja huhtikuussa valittava eduskunta viimeistään säätää tällaisen tarvittavan muutoksen Suomen metsästyslakiin.

22.40 Kauko Juhantalo kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ei pelkästään Pohjanmaa vaan myös Satakunta ja Varsinais-Suomi yhtyvät lämpimästi edustaja Kurvisen aloitteeseen. Tosiasia on nyt vain niin, että siellä meidänkin alueella peurakanta ynnä muun tällaisen

ison riistan kanta on niin lisääntynyt, että meillä susi on seurannut luonnollisesti näitä laumoja ja sudesta on tullut hyvin yleinen siellä, laumoina. Koska asutus on melko tiheää, tällainen valitettava pihasusi-ilmiö on nopeasti lisääntynyt ja aiheuttaa luonnollisesti normaali-ihmisessä, etenkin lapsiperheissä, kauhua ja monenmoisia ongelmia lasten koulutiellä.

Minusta on aivan oikein tämä hätävarjelu- ja pakkotilalainsäädännön yleissäännöksen tarkentaminen metsästyslaissa, niin kuin edustaja Kurvinen sanoo. Yleislainsäädännön mukaisesti pitäisi sillä hetkellä kun tapahtuu tuollainen suden tai muun petoeläimen kohtaaminen, arvioida nopeasti, mikä on objektiivisesti arvo sillä ammuttavalla ja sillä uhkaavalla vaaralla, ja verrata niitä, olenko oikeassa nyt, ja sen jälkeen joutuu poliisiviranomaisen ynnä muiden kanssa tekemisiin ja pitkäaikaiseen arviointiin, jossa sinulta viedään metsästysoikeudet, aseet ja niin edelleen.

Kyllä tämän menettelyn täytyy olla suoraviivaisempaa ja myös sensuuntaista kuin Ruotsissa, sivistyneessä maassa, on tehty. Ei se vaadi, eikä se saa vaatia... Silloin kun ihmisen tai kotieläimen — karjan tai rakkaan koiran tai muun eläimen — henki on vaarassa niin, että luonnon villieläin sitä uhkaa, ja joudut siihen tilanteeseen, sinulla täytyy olla laillinen oikeus näitä arvoja puolustaa.

22.42 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustajakollega Juhantaloa erittäin hyvästä lisätaustoituksesta ja osallistumisesta tämän lakialoitteeni keskusteluun. Edustaja Juhantalon kanssa on ollut miellyttävää tällä vaalikaudella tehdä töitä, ja kun nyt hän on ilmoittanut, ettei ole enää satakuntalaisten käytettävissä, niin täytyy meidän muiden juristiedustajien yrittää jatkaa näitä hyviä perinteitä.

Puhemies, en ole lakialoitteita aikaisemmin tehnyt, ja tuossa kun tähän keräsin nimiä, huomasin, että tässä ei kyllä mikään digitalisaatio toimi vaan tämä on ihan verkostomarkkinointihommaa ja aika haastavaakin nuppi nupilta tehtävää nimien keräämistä.

Toivon todella — niin kuin edustaja Juhantalokin tuossa sanoi — että maa- ja metsätalousvaliokunta, jos heillä on aikaa, pyytäisi tästä vastineen tai jonkun arvion ministeriöltä. Joka tapauksessa tulen tämän tekstin myös maa- ja metsätalousministeri Jari Lepälle ja hänen esikunnalleen toimittamaan ja toivon, että maa- ja metsätalousministeri käynnistää joka tapauksessa selvitykset tämän asian hoitamiseksi, on se muodollinen käsittely tälle aloitteelle mikä tahansa.

Puhemies! Kun tätä tein ja niitä nimiä keräsin, en voinut olla vertaamatta, että jos en satuisi olemaan kansanedustaja vaan toimin tuolla ihan tavallisena, eduskunnan ulkopuolisena kansalaisena ja keräisin tähän nimiä kansalaisaloitepalvelussa, niin se olisi paljon helpompaa. Tein tuossa laskutoimituksen: 62 kansanedustajaa on tämän aloitteen allekirjoittanut, ja jos jokaisella olisi keskimäärin 4 000 äänestäjää, niin tällä olisi 248 000 ääntä tai allekirjoitusta. Ja kansalaisaloitteeseen, joka saa täysimittaisen käsittelyn tässä talossa, vaaditaan 50 000 ääntä tai allekirjoitusta. Pidän sitä kyllä pikkuisen meidän parlamentarismin ja demokratiankin ongelmana, että me täällä valmistelemme näitä vakavia lakialoitteita — tämäkin on vakava asia, pihasusi-ilmiöön ja ylipäänsä metsästäjien oikeusturvaan liittyvä lakialoite, ja tässä on periaatteessa yli 200 000 allekirjoitusta, mutta tämä menee sitten johonkin ja käsitellään, jos ehditään — ja sitten kun kansalaisaloite, joka on hutilomalla laadittu, 50 000 pankkitunnuskirjausta saa, niin se saa sitten täyden prosessin. Toivottavasti jossain kohtaa, kun näitä perusasioita käsitellään, vielä tämäkin asia mietittäisiin, että mikä on todella oikeudenmukaista ja meidän demokratian hengen mukaista.

Pöytäkirja PTK 163/2018 vp

22.44 **Kauko Juhantalo kesk:** Rouva puhemies! Haluaisin vielä täsmentää, koska tämä kohtaantuu nyt lähinnä susikantaan: Susikannan laskentamenetelmässä on tapahtunut virallisesti muutos. Meillä aikaisemmin kannan on virallisesti laskettu olevan noin 200—300 suden välillä, ja silloin on laskettu aikuissudet. Nyt uuden laskentatavan mukaan lasketaan myös pentueet, jolloin aivan selvästi susikanta on vähintään sadalla laajempi kuin aikaisempien laskentojen mukaisesti, ja se näkyy elävässä elämässä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

19. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan ja tarkastuksen vaalikausiraportti 2015-2018

Kertomus K 21/2018 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 9/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 22.2.2019 pidettävään täysistuntoon.

20. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 22.2.2019 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 22.46.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen